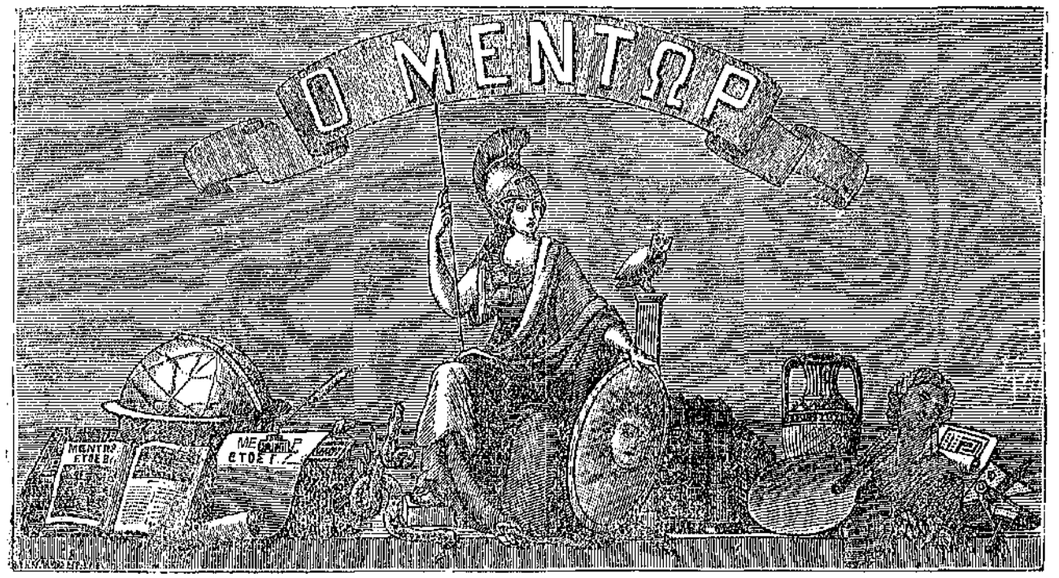

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1873. = ΤΕΥΧΟΣ ΜΒ'.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (1)

τῆς αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου καὶ τινες βιογραφικαὶ σημειώσεις τῶν Ἀρχιεπισκόπων αὐτῆς.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 100).

Μόνη ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς Ρωσσίας καθαγιάζει ἡ Ἁγία τὸ διὰ τὴν Ρωσσίαν χρήσιμον ἅγιον μύρον.

Ἡ πόλις Κωνσταντία ἐσώζετο μέχρι τῆς αὐτόθι ἐπιδρομῆς τῶν Ἀράβων, οἵτινες ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ Ζ'. αἰῶνος ἐπερχόμενοι ἐκ διαλειμμάτων κατὰ τῆς Κύπρου ἐλεηλάτουν αὐτὴν καὶ πάλιν ἐξεβάλλοντο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἕως οὗ περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ὑπερισχύσαντες τῶν Βυζαντινῶν καθυπέταξαν τήν τε πρωτεύουσαν Κωνσταντίαν καὶ πλεῖστα ἄλλα μέρη τῆς νήσου. Τότε ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ὁ Β'. (ὁ Ρινότμητος), μὴ δυνάμενος, φαίνεται, ν' ἀντεπεξέλθῃ καὶ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς ἐκεῖθεν, ἐν ἔτει 690 διέταξεν ἀσυνέτως τοὺς κατοίκους τῆς Κωνσταντίας καὶ τῆς λοιπῆς νήσου, ὅσοι ἤθελον, νὰ μετοικήσωσιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντίας Ἰωάννου, εἰ δὲ μή, παραιτεῖται τὴν νῆσον εἰς τὸς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν ἀβοήθητον. Καὶ ἔδραμον μὲν τότε κατὰ μὲν τὸν ἡμέτερον Κ. Παπαρρηγόπουλον πάντες, κατ' ἄλλους δὲ πλεῖστοι τῶν κατοίκων ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις ἐγκατῴκισεν αὐτοὺς εἰς πόλιν τινὰ πλησίον τῆς Κυζίκου κτισθεῖσαν καὶ ὀνομασθεῖσαν νέαν Ἰουστινιανούπολιν· ἀλλ' ἡ μετοικεσία αὕτη τῶν Κυπρίων ἀπέβη ὀλεθρία εἰς τε τοὺς μετοικήσαντας καὶ εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, ἥτις ἔσωζε μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης οὐκ ὀλίγα λείψανα τῆς ἀρχαίας ἀκμῆς καὶ εὐπορίας. Πολλοὶ τῶν μετοικησάντων ἐναυάγησαν καθ' ὁδόν, ἄλλοι ἀπέθανον ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν ἀποικίᾳ, πάντες δὲ ἐδυστύχησαν ἀποβαλόντες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πατρίδι κτήματα λαμπρά, τὰ ὁποῖα δὲν ἀνεπλήρωσαν βεβαίως αἱ παραχωρηθεῖσαι εἰς αὐτοὺς περὶ τὴν Κύζικον γαῖαι. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡ πρωτεύουσα Κωνσταντία καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις τῆς νήσου κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ ἔκτοτε οὐδέποτε ἀνέκυψαν ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐκείνης συμφορᾶς.

Μετὰ τὴν ὀλεθρίαν ταύτην τῶν Κυπρίων μετοικεσίαν οἱ ἐν τῇ νήσῳ διαμείναντες Χριστιανοὶ ἄθηλον ἂν ἐξελέξαν ἄλλον ἀρχιεπίσκοπον ἢ ἐκυβερνῶντο ὑπὸ τῶν αὐτόθι διαμεινάντων ἐπισκόπων. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι εἰς τὴν νέαν ἐκείνην ἕδραν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Κύπρου, χάριν τῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ καταφυγόντων Κυπρίων, ἔδωκεν ὁ Ἰουστινιανὸς τὰ αὐτὰ προνό-

(1) Ἐν σελ. 98 στηλ. 6'. στιχ. 34 ἀντὶ τῷ ἡγεμόνι τῆς Ἀναστολῆς γραπτέον τῷ στρατηγῷ τῆς Ἀντιοχείας—καὶ στιχ. 39 ἀντὶ τὸν ἔπαρχον τῆς Κύπρου γραπτέον μόνον τὸν ὑποστράτηγον — Σελ. 99 στηλ. 6'. στιχ. 40 ἀντὶ πορφυροῦν γραπτέον ἐρυθρόν.

μια τῆς ἐν Κύπρῳ μητροπόλεως Κωνσταντίας· κατέστησε δηλονότι αὐτὴν ἀρχιεπισκοπὴν αὐτοκέφαλον, εἰς δὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπον αὐτῆς ὑπέταξε πάντας τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἑλλησποντίου ἐπαρχίας, διορίσας ἕνα ποιῇ καὶ τὰς χειροτονίας αὐτῶν καθὼς καὶ αὐτὸς νὰ χειροτονῆται ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐπισκόπων κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ τότε ἐν Τρούλλῳ συγκροτηθεῖσα Πενθέκτη οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ 39 αὐτῆς κανόνος ἐκύρωσε. (α).

Μετ' οὐ πολὺ οἱ μετοικήσαντες ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν μετὰ τοῦ ἑαυτῶν ἀρχιεπισκόπου, ὅστις ἀποκατεστάθη αὖθις εἰς τὸν θρόνον τῆς Κύπρου καὶ διετέλει ἀσκῶν αὐτόθι τὰ ἀρχαῖα προνόμια τῆς ἀρχιεπισκοπῆς αὐτοῦ· αἱ δὲ ἐπισκοπαὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἀπεδόθησαν πάλιν, ὡς εἰκάζεται, εἰς τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν θρόνους· τοῦτο δὲ συνέβη κατ' ἄλλους μὲν ἔτι ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, κατ' ἄλλους δὲ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ὅτε ἀνεκτήθη ἐν μέρει τοὐλάχιστον ἡ

(α) Παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸν κανόνα τοῦτον, εἰς ὃν ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν σπουδαίων ἀναγνωστῶν, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιφερομένων ἑρμηνειῶν καὶ παρατηρήσεων.

Ἰδοὺ ὁ κανών·

«Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου, τοῦ τῆς Κυπρίων νήσου προέδρου, ἅμα τῷ οἰκείῳ λαῷ, ἐπὶ τὴν Ἑλλησπόντιον ἐπαρχίαν, διά τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διά τε τὸ τῆς θθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ Χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι, τῆς εἰρημένης μεταναστάντος νήσου, προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ μύχθῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ εὐσεβοῦς ἡμῶν βασιλέως, συνορῶμεν, ὥστε ἀκαινοτόμητα διαφυλαχθῆναι τὰ παρὰ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων Θεοφόρων Πατέρων τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς ἀρχιεπιεπτάντα προνόμια, ὥστε τὴν νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον Θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς Ἑλλησποντίων ἐπαρχίας καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Τὰ γὰρ ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ εἴθη καὶ οἱ Θεοφόροι ἡμῶν Πατέρες παραφυλάττεσθαι διεγνώκασι, τοῦ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπισκόπου ὑποκειμένου τῷ προεδρῳ τῆς εἰρημένης Ἰουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἐπισκόπων, τῶν ὑπὸ τὸν λεχθέντα Θεοφιλέστατον πρόεδρον Ἰωάννην, ὑφ' οὗ, χρείας καλούσης, καὶ ὁ τῆς αὐτῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπισκοπος χειροτονηθήσεται.»

Παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἐν τῷ κανόνι τούτῳ φράσις «τὴν νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως» εἶνε ἀόριστος καὶ ἀσαφής· ὅθεν γεννᾶται ἡ ἀπορία ποίαν ἐννοητέον νέαν Ἰουστινιανούπολιν; τὴν μητρόπολιν τῆς Κύπρου Κωνσταντίαν, ὡς λέγουσί τινες, ἢ ὅλην τὴν Κύπρον καὶ τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς, ὡς ὑπέλαβον οἱ ἑρμηνευταὶ τῶν κανόνων, ἢ τὴν πόλιν τὴν ἐν Ἑλησπόντῳ παρὰ τὴν Κύζικον κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὡς ἡ ἱστορία διδάσκει; καὶ τί σημαίνει «τὸ δίκαιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως»; Ταῦτα ὁ μὲν Ζωναρᾶς ἑρμηνεύει οὕτω «Καὶ ὁ κανων οὗτος... προστίθησι τῇ νέᾳ πόλει, ἥτις Ἰουστινιανούπολις ἐπεκλήθη, τὸ ἔχειν τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαιον. Καὶ ὥσπερ τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑποτίθεται ἥτε Ἀσιανὴ καὶ ἡ Ποντικὴ καὶ ἡ Θρᾳκικὴ ἐπαρχία, οὕτω καὶ τούτῳ δέδοται προεδρεύειν τῆς Ἑλλησποντίων ἐπαρχίας, ὑποκεῖσθαι δὲ αὐτῇ καὶ τὸν Κυζίκου ἐπίσκοπον καὶ παρ' αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι» κτλ. ὁ δὲ Βαλσαμὼν οὕτω· «Ἀπὸ μὲν τοῦ Η'. κανόνος τῆς Γ'. συνόδου παρίσταται ὅτι... ὡρίσθη αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου... ὁ δὲ παρὼν κανὼν ἐπιφωνεῖ μὲν καὶ τὰ ἐν Ἐφέσῳ πεπραγμένα, ὀνομάζων καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κυπρίων νέαν Ἰουστινιανούπολιν, διορίζεται δ' ἔχειν αὐτὴν καὶ τὰ δίκαια τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὡσαύτως καὶ τὰς ἐκκλησίας τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κυζίκου» κτλ. ὁ δὲ Ἀριστηνὸς οὕτω· «... Οὗτος ὁ τῆς Κυπρίων νήσου πρόεδρος Ἰωάννης (αὕτη γάρ ἐστι καὶ νέα Ἰουστινιανούπολις), διὰ τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδους... μετανάστης τῆς Κύπρου γενόμενος καὶ εἰς τὴν τῶν Ἑλλησποντίων μετοικήσας ἐπαρχίαν, ἐπετράπη τὸ δίκαιον ἔχειν Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ ταῖς Ἑλλησποντίαις ἐπισκοπαῖς καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων προεδρεύειν αὐτός.» κτλ.

Καθ' ἡμᾶς αἱ ἀνωτέρω ἑρμηνεῖαι οὔτε τὸ χωρίον ὡς πρέπει διαλευκαίνουσιν οὔτε τὰς ἐξ αὐτοῦ προκυπτούσας ἀπορίας λύουσιν. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε ὅτι ἐξ ὅσων ἡμεῖς γνωρίζομεν μία τῶν ἐκδόσεων τῶν ἱερῶν κανόνων (ἡ ὑπὸ Ἀγαπίου Ἱερομονάχου ἐνετίησι 1787) ἀντὶ «Κωνσταντινουπόλεως» ἔχει «Κωνσταντείων πόλεως», ἥτις γραφὴ ἀπαντᾶται καὶ ἐν τῇ τοῦ Βαλσαμῶνος ἑρμηνείᾳ κατὰ τὸ χειρόγραφον τῆς Τραπεζοῦντος (ἴδε Σύνταγμα τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὑπὸ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ.) Καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν πολὺ πιθανωτέρα φαίνεται ἡμῖν ἡ γραφὴ αὕτη, καθ' ὅσον συνᾴδει πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἱστορικὸν γεγονὸς καὶ δι' αὐτῆς σαφηνίζεται κάλλιστα ἡ ἔννοια τοῦ κανόνος, ἐν ᾧ διὰ τῆς ἄλλης ἡ ἔννοια φαίνεται σκοτεινὴ καὶ ἡ τοῦ Ζωναρᾶ ἑρμηνεία βεβιασμένη. Ἰδοὺ δὲ κατὰ τὴν γραφὴν «Κωνσταντείων πόλεως» πόσον σαφῆς παρίσταται εἰς τὸν νοῦν ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου «ὥστε ἡ (ἐν Ἑλλησπόντῳ) νέα Ἰουστινιανούπολις, ἐν ᾗ ἑδρεύει νῦν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, νὰ ἔχῃ τὸ δίκαιον ἤτοι τὰ προνόμια τῆς (ἐν Κύπρῳ μητροπόλεως) Κωνσταντίας, ἅτινα ἐδόθησαν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἐν Ἐφέσῳ πρότερον συνελθόντων Θεοφόρων Πατέρων.» Ταύτην δὲ τὴν γνώμην ἡμῶν ἐνισχύει ἔτι μᾶλλον καὶ ἡ ἔννοια τῶν διὰ τοῦ ὥστε ἐκφερομένων δύο ἀλλεπαλλήλων κώλων, ὧν τὸ δεύτερον δὲν εἶνε συμπέρασμα τοῦ πρώτου ἀλλ' ἐπεξήγησις αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου. Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἄλλης ἀπορίας. Ποίαν πόλιν ἢ χώραν ὀνομάζει ὁ κανὼν Ἰουστινιανούπολιν; ὁ μὲν Ζωναρᾶς, ὡς εἴδομεν, ἀνωτέρω ἀφίνει τοῦτο παντάπασιν ἀόριστον· ὁ δὲ Βαλσαμὼν λέγει ὅτι ὁ κανὼν ὀνομάζει οὕτω τὴν ἐκκλησίαν τῶν Κυπρίων, ὁ δὲ Ἀριστηνὸς τὴν νῆσον τῶν Κυπρίων· ὁ δὲ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος (βιβλ. ἑ. κεφ. ἡ.) ἐσφαλμένως σημειοῖ ὅτι «ὁ Βαλσαμὼν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ τριακοστοῦ κανόνος τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου λέγει ὅτι τὴν Σαλαμῖνα, ἥτις καὶ Κωνσταντία ἐλέγετο (νῦν δὲ λέγεται Ἀμμόχωστος)· Ἰουστινιανὸς ὁ Ρινότμητος ἀνακαινίσας εἰς κάλλος ὠνόμασε νέαν Ἰουστινιανήν,» ὅπερ παραλαβόντες ἀβασανίστως καὶ οἱ ἐκδόται τοῦ Πηδαλίου ἐσημείωσαν καὶ αὐτοὶ κάτωθεν τῆς ἑρμηνείας τοῦ Η'. κανόνος τῆς Γ'. οἰκουμενικῆς συνόδου. Ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ πηγῆς, φαίνεται, ἀρυσάμενος καὶ ὁ κ. Α. Σακελλάριος ἔγραψεν ἐν τοῖς Κυπριακοῖς αὐτοῦ ὅτι «ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ρινοτμήτου πολὺ ἐλαμπρύνθη (ἡ Ἀμμόχωστος), ἐξ οὗ καὶ νέα Ἰουστινιανὴ ἐκλήθη, ὄνομα τὸ ὁποῖον καὶ μέχρι νῦν ὁ τῆς Κύπρου ἀρχιεπίσκοπος τηρεῖ εἰς τὴν φήμην του.» Ἀλλ' ὁ Βαλσαμὼν οὔτε ἐν τῷ ῥηθέντι 30 οὔτε ἐν τῷ ἀνωτέρω παρατεθέντι 39 κανόνι ἀναφέρει τοιοῦτό τι. Ἀπορούμεν τοίνυν πῶς οἱ ῥηθέντες ἑρμηνευταὶ περιπίπτουσιν εἰς προφανὲς λάθος, ὅπερ ἀντιβαίνει εἴς τε τὴν ὅλην ἔννοιαν τοῦ κανόνος καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν ἔννοιαν Ἰουστινιανού-ΠΟΛΙΣ, ἐνῷ οἱ ἱστορικοὶ λέγουσι ῥητῶς ὅτι νέα Ἰουστ. ὠνομάσθη ἡ παρὰ τὴν Κύζικον πόλις, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη (ἴδε Μ. Λεκουΐνου Oriens Christianus, καὶ Κ. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορ. τοῦ Ἑλλ. ἔθνους. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, δι' ὅτι μέχρι σήμερον ὁ ἀρχιεπίσκοπος τιτλοφορεῖται νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου; διότι καὶ μετὰ τὴν ἐξ Ἑλλησπόντου εἰς Κύπρον ἐπιστροφήν, καίτοι αἱ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπαρχίαι ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς ἀρχαίους αὐτῶν θρόνους, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐξηκολούθει ἐν τούτοις νὰ φέρῃ τὸν τίτλον ἀπαραμείωτον, τὸν ὁποῖον ἐτήρησαν καὶ διατηροῦσιν ἀδιακόπως οἱ ἀρχιεπίσκοποι τῆς Κύπρου μέχρι τῆς σήμερον.

πολυπαθὴς νῆσος. Καὶ ἀκριβῶς μὲν ὁ χρόνος τῆς ἐπανόδου τῆς Κυπριακῆς ταύτης ἀποικίας δὲν ὁρίζεται, ἀναμφίβολον ὅμως ὅτι δὲν ἐβράδυνε καὶ πολύ· διότι ἐν ἔτει 787 συγκροτηθείσης ἐν Νικαίᾳ τῆς ἑβδόμης οἰκουμενικῆς συνόδου παρουσίασεν εἰς αὐτὴν καὶ ὁ Κωνσταντίας ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντῖνος, ὅστις πρὸ πάντων ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει τῆς συνόδου ταύτης διαρρήδην ἐδήλωσεν ὅτι αὐτὸς ἑδρεύει καὶ διαμένει ἐν Κύπρῳ, διὰ μακρᾶς συνδιασκέψεως διηγούμενος τὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἕνεκα τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ μάλιστα ἐν Γαβάλοις τῆς Συρίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν πρὸ ὀλίγου ἐποίησε. Ταῦτα διηγήσαντο ἐπανελθόντες εἰς Κύπρον ἄνδρες τριάκοντα καὶ δύο τὸν ἀριθμόν.

Καταστραφείσης, ὡς εἴρηται, τῆς Κωνσταντίας, ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐγένετο ἡ πλησίον πόλις Ἀρσινόη, ἡ κοινῶς Ἀμμόχωστος καλουμένη. Ἐνταῦθα ὁ ἀρχιεπίσκοπος διετέλει ἑδρεύων μέχρι τοῦ ΙΒ'. αἰῶνος λήγοντος, ὅτε ἡ νῆσος ἀπὸ τῆς κυριαρχίας τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων περιῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐκ Γαλλίας Λουσινιανῶν βασιλέων.

Ἀπὸ τῆς ἐξ Ἑλλησπόντου ἐπιστροφῆς καὶ τῆς ἐν Ἀμμοχώστῳ ἐγκαταστάσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου (ἤτις, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων ἐξάγεται, συνέβη κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος) μέχρι τέλους τοῦ ΙΒ'. αἰῶνος, οὐδὲν ἀξιόλογον γεγονὸς ἔχομεν περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου νὰ ἀναγράψωμεν, διότι οὐδὲν τοιοῦτον εὕρομεν ἐν τοῖς συγγράμμασιν, ἅτινα ἔχομεν ὁδηγοὺς εἰς τὴν παροῦσαν πραγματείαν. Τὰ μόνα δέ, ἅπερ μνημονεύονται κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, εἶνε ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου, ὅτε κατεδιώκετο ἡ τῶν ἱερῶν εἰκόνων προσκύνησις, ἐξόχως συνηγόρησεν ὑπὲρ αὐτῶν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Γεώργιος, ὅστις διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ὑπεβλήθη εἰς τὸ ἀνάθεμα ὑπὸ τῆς τοῦ Κοπρωνύμου συνόδου (754)· ἕτερον δέ, ὅτι ἐν τῇ ἑβδόμῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ παρουσιάσας, ὡς εἴρηται, καὶ ὁ Κωνσταντίας ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντῖνος ἔλαβεν ἀξιόλογον μέρος ἐν αὐτῇ ὑπὲρ τῶν ἱερῶν εἰκόνων, καθὼς φαίνεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς συνόδου ταύτης. Ἀλλὰ περὶ τούτων θέλομεν διελάβει εἰδικώτερον ἀκολούθως ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν βιογραφίαις τῶν ἀρχιεπισκόπων· νῦν δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἀφήγησιν γεγονότων γενικωτέρων, ὁποῖα εἶνε τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Ι'. ἑκατονταετηρίδος καὶ ἑξῆς.

Κατὰ τὸ 1191 ὁ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας υἱὸς Ριχάρδος ὁ Λεοντόθυμος στρατεύσας μετὰ πολυαρίθμου στόλου κατὰ τῶν Ἀράβων, οἵτινες κατέλαβον αὖθις τὴν Παλαιστίνην, ὅτε ἔφθασε μεταξὺ Κρήτης καὶ Κύπρου, διεσκεδάσθη ὑπὸ τρικυμίας ὁ στόλος αὐτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ τῆς Κύπρου δυνάστης Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς προσηνέχθη κακῶς πρὸς τοὺς ναυαγούς, ὁ Ριχάρδος ἐλυρίευσε τὴν νῆσον καὶ ἐξώσας ἐκεῖθεν τὸν Ἰσαάκιον, ἐπώλησεν αὐτὴν εἰς τοὺς ἱππότας τῆς Δόξεως τοὺς λεγομένους Ναΐτας· μετὰ δὲ ἓν ἔτος λαβὼν πάλιν αὐτὴν ἔδωκεν εἰς τὸν πρώην βασιλέα τῶν Ἱεροσολύμων Γουΐδον Λουσινιανόν, τοῦ ὁποίου οἱ διάδοχοι ἐκυριάρχησαν αὐτόθι μέχρι τοῦ 1489, ὅτε παρεδόθη ἡ νῆσος εἰς τοὺς Ἐνετούς.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης (1200) ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου διετέλει κυβερνωμένη ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς ἀνεξαρτήτως πάσης ἐξωτερικῆς ἐπεμβάσεως ἢ ἐπιρροῆς· ἦτο δὲ διῃρημένη εἰς 14 ἐπισκοπάς, ἤτοι εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Κωνσταντίας καὶ εἰς τὰς ἐπισκοπὰς Κιτίου, Ἀμαθοῦντος, Κουρίου, Πάφου, Ἀρσινόης, Σόλων, Λαπίθου, Κυρηνίας, Ταμάσου ἢ Ταμασσοῦ, Κόθρου ἢ Χύτρου, Τριμιθεῦντος, Λήδρου καὶ Καρπασίας (α). Οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ἰσότιμοι ὄντες ἀνεγνώριζον πρόεδρον τῆς ἑαυτῶν συνόδου τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντίας καὶ εἰς αὐτὸν εἶχον τὴν ἀναφορὰν των. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πολιτικὴ ὑποταγὴ τῆς νήσου ὑπὸ τὸ σκῆπτρον βασιλέων ἑτεροδόξων πρεσβευόντων τὰ δόγματα τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας συνεπήγαγε μετ' ὀλίγον καὶ τὴν ὑποταγὴν τῆς τέως ἀνεξαρτήτου ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας.

Πρὸ τῆς ὑποταγῆς τῆς νήσου εἰς τοὺς Λατίνους δὲν ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ κάτοικοι τοῦ Λατινικοῦ δόγματος. Πρῶτος δὲ ὁ βασιλεὺς Γουΐδος ἔφερε τοιούτους μεθ' ἑαυτοῦ καὶ λαϊκοὺς καὶ κληρικούς· ὡς ἐκ τούτου ἡ τοῦ Λατ. κλήρου δικαιοδοσία κατ' ἀρχὰς ἦτο λίαν περιωρισμένη· προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου δὲν ἐβράδυνε νὰ λάβῃ μεγάλας ἐκτάσεις, καθ' ὅσον μᾶλλον αἱ ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ τῶν ὁμοδόξων αὐτοῦ βασιλέων. Οὕτως ἐν ἔτει 1215, ὅτε ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος Γ'. συνεκάλεσε τὴν ἐν Λατεράνῳ σύνοδον, Ἀλησία ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου Οὔγου, ἥτις ἐκυβέρνα τότε τὴν νῆσον ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ βασιλέως, ἔγραψε πρὸς τὸν πάπαν καὶ προεκάλεσεν ἐξ αὐτοῦ γράμμα διατάττον ἵνα αἱ 14 ἐπισκοπαὶ συγχωνευθῶσι μόνον εἰς τέσσαρας ἐχούσας μητροπόλεις τὴν Λευκωσίαν, τὴν Ἀμμόχωστον, τὴν Πάφον καὶ τὴν Λεμησόν, καὶ εἰς αὐτὰς νὰ χειροτονῶνται τέσσαρες Ὀρθόδοξοι καὶ τέσσαρες Λατῖνοι ἐπίσκοποι. Πρὸς καιρὸν ὅμως ὁ τότε ἀρχιεπίσκοπος τῶν Ὀρθοδόξων Συμεών, ὅστις κατῴκει εἰσέτι ἐν Ἀμμοχώστῳ, καὶ οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι νὰ κατέχωσι τὰς ἐπισκοπὰς των ἐφ' ὅρῳ ζωῆς, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν νὰ μὴ χειροτονηθῶσιν ἄλλοι εἰμὴ οἱ ῥηθέντες τέσσαρες· ὁ δὲ ἀρχιεπισκοπικὸς θρόνος νὰ μετατεθῇ ἐκ τῆς Ἀμμοχώστου εἰς Λευκωσίαν καθὸ ἔδραν βασιλικήν, καὶ ἀντὶ τοῦ Ὀρθοδόξου ἀρχιεπισκόπου νὰ ἀναγνωρίζεται τοῦ λοιποῦ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Λευκωσίας ὁ Λατῖνος ἐπίσκοπος· καὶ οἱ μὲν Λατῖνοι νὰ νέμωνται τὰς προσόδους διαφόρων κτημάτων καὶ δεκατίας, οἱ δὲ Ὀρθόδοξοι νὰ λαμβάνωσι μόνον τὸ κανονικὸν παρὰ τῶν ἱερέων καὶ διακόνων κατὰ τὴν καὶ ἀλλαχοῦ δθθὲν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν. Ἐντεῦθεν προέκυψαν μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ τῶν Λατίνων πολλὰ σκάνδαλα καὶ διηνεκὴς πάλη, καθ' ὅσον οἱ πρῶτοι δὲν ἔσπευγον νὰ παραχωρήσωσι τὰ δικαιώματά των· ἡ πάλη δὲ αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ ἐπέκεινα ἔτη, μεθ' ἃ ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου ὑπέκυψεν ὁλοσχερῶς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Λατίνων.

Οἱ Λατῖνοι δὲν ἠρκέσθησαν μόνον εἰς τὸ νὰ ἁρπάσωσι δικαιώματι τοῦ ἰσχυροτέρου τὰς ἐπισκοπὰς καὶ τὰς προσόδους τῶν Ὀρθοδόξων ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν κληρικῶν, ἀλλ' ἔχοντες σύνθημα καὶ ἀφετηρίαν τὸ εὐαγγελικὸν ῥητὸν «ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν

(α) Ὁ κατάλογος οὗτος εὕρηται παρὰ τῷ Λεκουΐνῳ καὶ Γουλιέλμῳ Βεβερεγίῳ ὅρα καὶ ἱστορ. τῆς Κύπρου ὑπὸ Κυπριανοῦ σελ. 373 καὶ 391

βιάζεται καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν,» καὶ τὴν καταχθόνιον ῥήτρον ὅτι ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα, ἐσπουδάζον διὰ παντοίων μέσων θεμιτῶν τε καὶ ἀθεμίτων ἵνα συναγάγωσι τὰ πεπλανημένα κατ' αὐτοὺς πρόβατα, τοὺς σχισματικοὺς Γραικούς, ὑπὸ μίαν ποίμνην καὶ ἕνα ποιμένα, τὸν πάπαν τῆς Ρώμης, καὶ διὰ τῆς βίας εἰσαγάγωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἰδοὺ δὲ κατὰ λέξιν ὅσα περὶ τούτου ἀνώνυμός τις Ὀρθόδοξος παρ' Ἀλλατίῳ (α) ἐκτραγωδεῖ «ἀλλὰ καὶ τὸν λοιπὸν λαόν, τούς τε ἱερεῖς καὶ μονάζοντας, τυραννικῶς ἐξεβίαζον, εἰς τὸ ὁμαρτρονεῖν καὶ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς καὶ μνημονεύειν τοῦ Πάπα· καὶ ὅσοι μὲν ἐπείθοντο τοῖς δόγμασιν αὐτῶν τούτοις, φιλονείκως (ἴσως γρ. φιλικῶς) διετίθεντο, ὅσοι δὲ ἤλεγχον αὐτοὺς ὡς αἱρετικοὺς καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν πάντι ἀποστρέφοντο, ἐκόλαζον φανερῶς καὶ μαρτυρίαν ἵστων κατὰ τοὺς πάλαι βασιλεῖς καὶ τυράννους τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν· καὶ μαρτυροῦσι τῷ λόγῳ οἱ ἐν Κύπρῳ ἀθλήσαντες ἅγιοι μονάζοντες, οὓς τινας διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι συγκοινωνῆσαι τούτοις, τριετίαν φυλακίσαντες καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως αὐτοῖς ἐπαγαγόντες, ὕστερον ὡς οὐκ ἔπειθον αὐτοὺς κἂν διὰ στόματος ὁμολογῆσαι ὅτι «καλῶς κρατεῖτε,» ἐκμανέντες, οὓς μὲν δήσαντες ἐν ταῖς οὐραῖς τῶν ἑαυτῶν ἵππων, ἐν τραχέσι καὶ δυσβάτοις τόποις σύροντες ἀπέκτειναν· τοὺς δὲ προκρίτους αὐτῶν, πυρκαϊὰν ἀνάψαντες μεγίστην, τούτους κατέκαυσαν· ὁ δὲ καθηγούμενος τούτων, ἀδᾶς Ἰωάννης καλούμενος, μέχρι πολλοῦ ἐρᾶνίστο τοῖς πᾶσιν ἐν μέσῳ φλογὸς ἱστάμενος καὶ προσευχόμενος· ἐμμανὴς δὲ γενόμενος εἷς ἐξ αὐτῶν τῶν Λατίνων καβδαλαρίων, ἀκοντίσας κατ' αὐτοῦ ῥοπαλόν τι καὶ κρούσας τοῦτον μέσον τῆς φλογὸς ἔρριψε καὶ οὕτως ὁ ὅσιος τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ψυχὴν τῷ Θεῷ παρέδωκε· κατασβεσθείσης δὲ τῆς πυρκαϊᾶς ἐκείνης, εὑρόντες τὰ λείψανα σῶα, ἐστέα παντοβαπῶν ζώων καὶ μικρῶν θηρίων ἐπισυνάξαντες, προσέθηκαν ἐπὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων καὶ δευτέραν πυρκαϊὰν πάλιν ἀνάψαντες ἐπὶ τούτοις, οὐκ εἴασαν τὸ πῦρ, ἕως εἰς τέλος κατετέφρωσαν.» Ταῦτα διηγεῖται εὐσεβής τις ἀνώνυμος, ὁ δὲ Ἀλλάτιος θαυμαστὸν τὸ ἔργον ἀποκαλεῖ τῶν Λατίνων καὶ ἐπαίνου, παντὸς ἄξιον, τὸν δὲ ἱστορούντα αὐτὸ λοιδωρεῖ ὡς ἀσεβῶς δῄθεν κατὰ τῆς σπουδῆς τῶν Λατίνων καθυλακτοῦντα.

Καίτοι τὸ εἰρημένον διάταγμα τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου ὥριζεν ἵνα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Συμεὼν ἀντὶ τοῦ Ὀρθοδόξου ἀρχιεπισκόπου ἀναγνωρίζηται τοῦ λοιποῦ ὡς τοιοῦτος ὁ τῆς Λευκωσίας Λατῖνος ἐπίσκοπος, φαίνεται ὅμως ὅτι κατ' ἀρχὰς ἀνθισταμένων τῶν Ὀρθοδόξων τὸ διάταγμα ἐκεῖνο δὲν ἐφηρμόσθη καθ' ὁλοκληρίαν. Ὅθεν μετὰ τὸν Συμεὼν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου καὶ ἄλλος ἀρχιεπίσκοπος Ἡσαΐας ὀνόματι, ὅστις βιασθεὶς ὑπὸ τῶν Λατίνων ὡμολόγησε πρὸς καιρὸν ὑποταγὴν εἰς τὸν πάπαν, ὕστερον ὅμως μετανοήσας ἀπῆλθεν εἰς Νίκαιαν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Μανουὴλ (1220) καὶ ἐζήτησε παρὰ τῆς ἐκεῖσε συνόδου συγγνώμην καὶ ἔτυχε τῆς αἰτήσεως (β). Ἀλλὰ μετὰ

(α) Περὶ τῆς διηνεκοῦς συμφωνίας ἑκατέρων τῶν ἐκκλησιῶν ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς κεφ. γ'.

(β) Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων βιβλ. ἡ κεφ. ιθ'

ταῦτα φαίνεται ὅτι δὲν ἐπετράπη αὐτῷ παρὰ τῶν Λατίνων νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κύπρον· ὅθεν βλέπομεν μετ' ὀλίγον ἄλλον ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Νεόφυτον, περὶ οὗ ἱστορεῖ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἔστεργε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ δώσῃ τὸν ἀπαιτούμενον ὅρκον τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸν πάπαν, οἱ Λατῖνοι ἐδίωξαν αὐτὸν καὶ πολλοὺς τῶν δοκίμων, οἵτινες ἀπῆλθον εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐκεῖθεν ἔστειλαν εἰς Νίκαιαν (1222) τὸν Σολέας ἐπίσκοπον Λεόντιον καὶ τὸν ἡγούμενον τῆς μονῆς τῶν Ἀψινθίων Λεόντιον καὶ αὐτὸν μετὰ γραμμάτων πρὸς τὸν πατριάρχην Γερμανὸν καὶ τὴν ἱερὰν σύνοδον. Παρουσιασθέντες δὲ εἰς τὴν σύνοδον ἀνήγγειλαν τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐξορίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ κλήρου αὐτοῦ καὶ πρὸς τούτοις εἶπον ὅτι, ἀπῆτουν παρ' αὐτῶν οἱ Λατῖνοι τρία τινά· πρῶτον ἵνα ἐμβάλωσιν οἱ Ὀρθόδοξοι τὰς χεῖρας αὐτῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Λατίνων καὶ οὕτως ὑποσχεθῶσι τὴν πρὸς τὸν πάπαν ὑποταγήν· δεύτερον, ὅταν ἐκλέγεται ἐπίσκοπος Ὀρθόδοξος νὰ ἐκλέγεται τῇ εἰδήσει τοῦ Λατίνου ἐπισκόπου· τρίτον, ὅταν ἐκ δύο δικαζομένων ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου ἐπισκόπου, ὁ ἕτερος θέλῃ νὰ κάμῃ ἔφεσιν εἰς τὸν Λατῖνον ἐπίσκοπον νὰ μὴ ἐμποδίζεται, ὅπερ ἔπραττον, ὡς λέγει ὁ Δοσίθεος, διὰ κερδοσκοπίαν. Ταῦτα ἀκούσασα ἡ σύνοδος, τὰ μὲν δύο τελευταῖα συνεχώρησεν εἰποῦσα ὅτι δυνατόν ἐστι τοὺς Ὀρθοδόξους διδόναι χρήματα καὶ εἶναι ἐλευθέρους, τὸ δὲ πρῶτον ἔκρινον ὅλως ἀσυγχώρητον, διότι οὐδεμία οἰκονομία συγχωρεῖ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις. Ἐπιδοῦσα δὲ εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους καὶ συνοδικὴν ἐπιστολὴν τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Νεόφυτον ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ.

Ἔνθεν μὲν αἱ βιαιοπραγίαι καὶ αἱ κακώσεις ἔνθεν δὲ αἱ ἀπάται καὶ σοφιστεῖαι τῶν παπιστῶν ὅπως διασείωσι τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ἁπλουστέρων ἠνάγκασαν καὶ τινας τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων νὰ ἐκκλίνωσι τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Τοῦτο μαθὼν ὁ ῥηθεὶς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς ἔγραψε καὶ δευτέραν συνοδικὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Κύπρον, ἐν ᾗ σφόδρα τὸν πάπαν κατηγορεῖ καὶ νουθετεῖ τοὺς Κυπρίους νὰ μὴ ὑποτάσσωνται εἰς τὰς ἰδιορρυθμίας τῆς Ρώμης καὶ νὰ φεύγωσι τοὺς ἱερωμένους ὅσοι ἐκοινώνησαν τοῖς παπισταῖς· ὅστις δὲ ὁπωσδήποτε ὡμολόγησεν ὑποταγὴν εἰς τὸν πάπαν, νὰ μὴ ἔχῃ συγχώρησιν ποτέ, ἐὰν μὴ ἀρνηθῇ τοῦτο ἐνώπιον τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῶν Λατίνων· νὰ μὴ φοβῶνται τοὺς ἀφορισμοὺς τῶν κοινωνησάντων τοῖς Λατίνοις ἱερέων· διότι οὗτοι ἐπιστρέφουσιν εἰς τοὺς ἀφορίσαντας καθὸ παραβάτας τῶν ἱερῶν κανόνων, οἵτινες ἀφορίζουσι τοὺς κατεπεμβαίνοντας τῶν ἀλλοτρίων ἐνοριῶν καὶ τοὺς κινοτομίαν εἰσάγοντας εἰς τὴν ἀμώμητον πίστιν ἀναθεματίζουσι. Ταῦτα καὶ ἄλλα ἐπὶ τούτοις ἔγραφε σύμβουλεύων τοὺς Κυπρίους ὁ πατριάρχης Γερμανός (α). Περὶ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον (1227) ἔγραψεν ὁ αὐτὸς πατριάρχης καὶ πρὸς τὸν πάπαν Γρηγόριον τὸν Θ'. «πικρῶς παραπονούμενος δι' ὅσα οἱ Λατῖνοι πράττουσιν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κατεχομέναις χώραις τῆς Ἀνατολῆς καὶ μάλιστα ἐν Κύπρῳ, ἀναγκάζοντες τοὺς Ὀρθοδόξους νὰ παραδεχθῶσι καὶ ὁμολογήσωσι τὰ δόγματα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκ-

(α) Δοσιθ. Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων αὐτόθι.

κλησίας, τοὺς δὲ μὴ ἀνεχομένους προσδοῦναι τὴν ὀρθοδοξίαν παντοίαις κολάσεσι τιμωρεῖσθαι ὥστε πολλοὺς καὶ διὰ μαρτυρικοῦ ἀγῶνος τελειῶσαι.» Εἰς ἀπόδειξιν δὲ τῶν εἰρημένων σὺν ἄλλοις ἐπάγει καὶ τὰ ἑξῆς «οἶδεν ἃ λέγω ἡ Κύπρος ἡ περιώνυμος νῆσος νέους μάρτυρας θεασαμένη καὶ στρατιώτας Χριστοῦ. κτλ.» (α). Ὁ δὲ Γρηγόριος ἀπήντησεν εἰς τὸν Γερμανὸν καὶ ἔπεμψε καὶ πρέσβεις πρὸς συνδιάλεξιν Οὔγωνα καὶ Πέτρον ἐκ τῶν Κηρύκων, Ἀμμόνιον δὲ καὶ Ραδοῦλφον ἐκ τῆς τάξεως τῶν λεγομένων Ἀδελφῶν ὧν ἐλθόντων εἰς Νίκαιαν μετὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἠθροίσθη σύνοδος μεγάλη εἰς τὸ καλούμενον Νύμφαιον· οὐδεμία ὅμως εἰρήνη ἐπηκολούθησεν. Ὅθεν αἱ διχόνοιαι καὶ ἀλληλομαχίαι μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ τῶν Λατίνων οὐδὲν ἧττον ἐξηκολούθουν· αἱ δὲ συγκρούσεις ἐν Κύπρῳ συνέβαινον τοσούτῳ μᾶλλον συχνάς, καθ' ὅσον ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει κατῴκουν ἀμφότεροι οἱ ἐπίσκοποι.

Πρὸς ἄρσιν τῶν σκανδάλων τούτων καὶ ὁλοσχερῆ τῶν ἐν Κύπρῳ Ὀρθοδόξων ταπείνωσιν ἐθέσπισεν ἵνα ἀναφεροῦῃ καὶ αὖθις ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν Ρώμην. Ὅθεν κατὰ τὸ 1256ὸν ἔτος Πλακεντία ἡ τῆς Κύπρου βασίλισσα ἔγραφε πρὸς τὸν πάπαν Ἀλέξανδρον Δ'. ἐκτεθεῖσα τὰ ἐν Κύπρῳ συμβαίνοντα καὶ ἐξαιτουμένη διόρθωσιν. Συνεπείᾳ τούτου ὁ πάπας δι' ἐπισήμου γράμματος (ὅπερ καλεῖται βοῦλλα Ἀλεξανδρίνα) ἀνενέωσε τὴν διαταγὴν τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου μὲ πολλὰς μετεκβολὰς καὶ προσθήκας, τὰς ὁποίας ὁ χρόνος κατέθετεν ἀναγκαίας. Διὰ τῆς βούλλας ταύτης ὡρίζετο πρὸς τοῖς ἄλλοις ἵνα οἱ Ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι μετοικήσωσιν εἰς ἄλλας πόλεις καὶ ὁ μὲν ἀρχιεπίσκοπος τῆς Λευκωσίας νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν Σολέαν καὶ νὰ ὀνομάζεται ἐπίσκοπος Σολέας καὶ πνευματικὴς κυβερνήτης τῶν Ὀρθοδόξων τῆς Λευκωσίας, ὁ δὲ Πάφου νὰ ἕδρεύῃ εἰς τὸ Ἄρσος, ὁ Λεμεσοῦ νὰ κατοικῇ εἰς τὰ Λεύκαρα καὶ ὁ τῆς Ἀμμοχώστου εἰς τὸ Καρπάσιον καὶ οὕτω πάντες μετῴκησαν εἰς τὰς διορισθείσας αὐτοῖς κωμοπόλεις. Ἔτι δὲ διέπαττεν ἡ ῥηθεῖσα Ἀλεξανδρίνα, κατὰ τὴν παρὰ Ἰωάνῃ τῷ Βρυεννίῳ μετάφρασιν, τὰ ἑξῆς. «μὴ ἐχέτω δὲ ἄδειαν ἄλλος τις καταδικάζειν τὸν Ρωμαίων ἐπίσκοπον ἢ κολάζειν ἢ μετατιθέναι ἀπὸ μιᾶς ἐνορίας εἰς ἄλλην ἢ ἄργον ποιεῖν ἀπὸ τῆς ἀρχιερωσύνης εἰμὴ μόνον ὁ τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς κατὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς δικαίωμα τῆς ἀποστολικῆς προτιμήσεως» καὶ μετ' ὀλίγα «ἔτι βουλόμεθα τὸν παρόντα ἀρχιεπίσκοπον Γερμανόν, μέχρις ἂν ζῇ, τῷ ἀρχιεπισκοπικῷ τιμᾶσθαι ἀξιώματι, μετὰ δὲ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν μηδένα εἶναι Ρωμαίων ἀρχιεπίσκοπον, πλὴν τοῦ ἐν Λευκωσίᾳ κατὰ καιροὺς εὑρεθησομένου Λατίνου, ἐν δὲ Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅς ἐστιν ἡ ἀλήθειά πάντων εἰρήνη, ἔσονται ἑκάτεροι διὰ τῆς ἑνώσεως καὶ ὁμονοίας ἀλλήλων μέλη καὶ τῆς αὐτῆς κεφαλῆς ταὐτὸ σῶμα.» καὶ μετά τινα. «ὁ Μητροπολίτης Λευκωσίας καὶ οἱ κατὰ τόπον Λατῖνοι ἐπίσκοποι τοσαύτην ἄδειαν ἐχέτωσαν εἰς τὰς ἀνακρίσεις τῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις αὐτῶν εὑρισκομένων Ρωμαίων, ὅσην ὁ Μητροπολίτης εἰς τοὺς ἐπισκόπους αὐτοῦ.» Ταῦτα περὶ τούτου. (Ἕπεται συνέχεια.)

(α) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη σώζεται ἐν τῇ συλλογῇ τῶν Ἑ. συμβόλων ὑπὸ Σ. Μίλια σελ. 998.

Ἀγαπητέ μοι κύριε Π. Γρηγοριάδη!

Μή με ῥαθυμίας καταδικάσῃς, μηδὲ ἐπὶ ἀμελείᾳ κατείπῃς, ὅτι ἐς τοσοῦτον χρόνου διάστημα ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν ὑμετέραν φίλην ἐπιστολήν, οὐδὲ μιᾶς ἀπαντήσεως ταύτην ἠξίωσα. Συνῳδὰ γὰρ τῇ ὑμετέρᾳ διανοίᾳ καὶ τάσει, τοῦ ὑμετέρου ἔθνους τὴν ἐπιδοσιν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω προκοπὴν εἰλικρινῶς ἐπιθυμῶν, ἐζήτουν καιρὸν ἀμόθυτον ὅπως ἐπιβεβαιώσω μεθ' ὑμῶν τὴν ῥήτραν τοῦ Μέντορος, ὅτι «Οὐδέποτε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἔσεται *Μέγα*, ἐὰν μὴ κατὰ Χριστὸν ἀναγεννηθῇ.» Ὄντως γὰρ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, τὸν μὲν ὑπὲρ προόδου καὶ ἀνεξαρτησίας αὐτοῦ σκοπόν, μέχρι τοῦδε μοχθῆσαν, ἱκανῶς ἐπέτυχεν. Ἐπιλείπεται δ' αὐτῷ ἤδη τὸ ἐπικληθῆναι *Μέγα*, ὅπερ καὶ ἀδύνατον αὐτῷ ἔσται ἐπιτυχεῖν ἄνευ τῆς *ἠθικῆς* αὐτοῦ *ἀναπλάσεως*. Σύμφημι ὑμῖν, φίλτατε, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ πέμπω ὑμῖν τὴν ἔγκλειστον, ἣν καὶ παρακαλῶ ἵνα καταχωρίσητε εἰς τὸν Μέντορα, βέβαιος ὤν ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Μεγάλη ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως δύναται διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀνυψῶσαι τὸ ἔθνος καὶ στῆσαι αὐτὸ ἐπὶ τὴν λυχνίαν.

Χαίρων δ' εἰλικρινῶς καθορῶν ὑμᾶς ἀναρριπίζοντας τὴν ἄμιλλαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἔθνους καὶ ἀποτρίβοντας εὐσυνειδότως τοῦ ἔθνικοῦ λειμῶνος τὴν ἄρουραν, ἐπεύχομαι ὑμῖν ἐγκαρδίως ἔτος αἴσιον καὶ εὐδούμενον πρὸς τὸν ἱερὸν σκοπὸν ἡμῶν, ἤτοι τὴν ἐπὶ *βάσεων ἑδραίων ἠθικῆς* τοῦ ἔθνους *ἀνάπλασιν*. Ῥρῶσθε.

Ἀθήνησι, τὴν 2 Ἰανουαρίου 1878.

Διατελῶ τῆς ὑμετέρας ἐλλογιμότητος
διαπρύσιος φίλος
Ὁ ἰατρὸς Ζ. Δ. ΑΑΜΠΣΗΣ.

Τῷ Παναγιωτάτῳ καὶ Σεβασμιωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἁγίῳ Ἁγίῳ Ἀνθίμῳ Γ'.

Εἰς Κωνσταντινούπολιν

Παναγιώτατε!

Ἐν τῇ κοινῇ δαπάνῃ ταύτῃ τῆς γενικῆς ἀμίλλης καὶ προθύμου φιλοτιμίας ὑπὲρ τῆς γενικῆς ἀναπλάσεως τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς ἐπὶ *ἑδραίων βάσεων* καιρὸς πάρεστιν ἤδη, ὅπως καὶ ὁ ἡμέτερος Κλῆρος παράσχῃ τὸν ἔρανον αὐτοῦ καὶ ἐπιθῇ τὴν ἠθικὴν κορωνίδα τοῦ κτιρίου τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος. Μεταξὺ τοσούτων γυμνασίων, τοσούτων Ἑλληνικῶν καὶ ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, τοσούτων παρθεναγωγείων καὶ συλλόγων ἀνάγκη ἐστὶν ὅπως καὶ ὁ ἡμέτερος Κλῆρος συνεισενέγκῃ τὰ *Κυριακὰ Σχολεῖα* καὶ οὕτως ἐπιμίξῃ τὴν θύραθεν μετὰ τῆς ἐσωσαρίας καὶ κτίσῃ κτίριον ἰσχυρὸν καὶ λαμπρόν, ὅπερ οὔτε ὁ ὑετὸς τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς καταστρέψει οὔτε οἱ ἄνεμοι τῆς ἀσεβείας καὶ κακοδοξίας ἀνατρέψουσιν. Ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ γλῶσσα ἐν δεινοῖς ἐπιχαῖς, Πανιερώτατε, διετήρησε τὸ ἔθνος. Ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ γλῶσσα καὶ αὐθις στήσουσιν αὐτὸ ἐπὶ τῆς λυχνίας καὶ λάμψει τοῦτο ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὡς διδάσκαλος καὶ ἐδάφος αὐτῶν. Οὐ γὰρ ἐν ἑκάστῃ γῇ καὶ ταῖς λαοφθόροις κατακτήσεσι

δοξασθήσεται τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, ὡς ἐπὶ τῇ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ αὐτοῦ. Καὶ δὴ ὡς ἄλλον πάγκαλον Ἰωσὴφ ἐξαποστέλλει ὁ Κύριος τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιωτάτην Παναγιότητα καὶ ἀναβιβάζει Αὐτὴν αὖθις ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ἐμπλήσῃ τὰ ἔθνη, ὅπως ἀνοίξῃ τὰς πρὸ χρόνων ἐναποτεταμιευμένας ἀποθήκας τοῦ ἀληθοῦς σίτου καὶ παράσχῃ αὐτοῖς (τοῖς ἔθνεσι) γλῶσσαν Ὁμήρου, γλῶσσαν Πλατώνων, γλῶσσαν Γρηγορίων, Χρυσοστόμων καὶ Βασιλείων, γλῶσσαν Εὐγενίων τῶν Βουλγάρεων καὶ Θεοτοκῶν, γλῶσσαν Οἰκονόμων καὶ λοιπῶν ἀειμνήστων καὶ ἀοιδίμων εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους, καὶ ἐμπλήσῃ τὴν καρδίαν αὐτῶν τῆς ἀληθοῦς καὶ ὑγιοῦς γνώσεως καὶ χορταισθήσονται τὰ ἔθνη.

Καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς λιμὸν μέγαν τοῖς ἔθνεσι, λιμὸν *ἠθικῆς*, λιμὸν *ἀληθείας*, λιμὸν *πορείας*, λιμὸν *γλώσσης*. Καὶ περιφέρονται τὰ ἔθνη ζητοῦντα τὴν ἀληθῆ πορείαν, τὴν ἀληθῆ *θρησκείαν*, τὴν *διεθνῆ γλῶσσαν*. Μάρτυς τῶν λεγομένων μοι ὁ Ἁγ. Κυκλάδων, ὃς καὶ μόλις προφανεὶς ἐν τῇ ἑσπερίᾳ, ὡς ἄλλος τις πρόδρομος, διὰ τὰ ἐκεῖσε ἐγκαίνια τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη ἔδραμον ἀσπαζόμενα τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ θαυμάζοντα ἐν αὐτῷ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀμίμητον χάριν τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου. Καὶ ἰδοὺ ὁ Κύριος ἐξαποστέλλει αὖθις ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ καὶ Παναγίου θρόνου τὸν κλεινῶς καὶ ἄλλοτε πατριαρχεύσαντα Ἄνθιμον Γ'. Ὃς καὶ ἀναίξει τὰς ἐναποτεταμιευμένας ἀποθήκας καὶ καλέσει τὰ ἔθνη καὶ ἐμπλήσεται τὸν λιμὸν αὐτῶν καὶ τὴν δίψαν αὐτῶν κορέσει.

Ἄνοιξον τοίνυν, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὡς κεκλημένος ἄνωθεν, τὰς ἱερὰς ἀποθήκας τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ πρῶτον ἀνατύπωσον τὴν *Παλαιὰν* καὶ *Νέαν Διαθήκην* ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς Πατριαρχείοις, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι φωνῇ, καὶ ἐξαπόστειλον τοῖς ἔθνεσιν ἐπιγράψας ἐν τῇ ἀρχῇ: Δεῦτε πρὸς ἐμὲ πάντες οἱ *πεινῶντες, ἐγὼ γὰρ ἡμᾶς χορτάσομαι*. Καὶ *ἰδοὺ ἡ διεθνὴς γλῶσσα* καὶ *ἰδοὺ ἡ διεθνὴς θρησκεία*. Καὶ γενήσεται μία ποίμνη καὶ εἷς ποιμήν. Καὶ ἰδοὺ ἡ Ἀμερικὴ πρώτη, ἡ καὶ εἰς αἱρέσεις καὶ αἱρεσίδια κατακερματισμένη, ὁμοθυμαδὸν καὶ κατεσπευσμένως προσδραμεῖται, ἵνα προσκυνήσῃ τὴν χαριτόβρυτον Αὐτῆς δεξιάν· δευτέρα ἡ Ἀγγλία, τρίτη ἡ Γερμανία ἡ καὶ βεβαρημένη τὴν σκολιὰν τῆς Προπαγάνδας, καὶ καθεξῆς τὰ ἔθνη ἅπαντα δοξάσουσι τὸν Πατέρα τῶν φώτων ἐπὶ τῷ Ὑμετέρῳ ὀνόματι καὶ *ἀνακράξουσιν ὁμοφώνως: Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ἡμῶν* ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ ἔθνη τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα καὶ δεξάσωσι τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Γένοιτο.

ΒΟΣΣΟΥΕΤΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ

γεννηθεὶς εἰς Διζὼν τὸ 1627 ἐξεπαιδεύθη εἰς τὸ ἐν Παρισίοις γυμνάσιον τῆς Ναβάρρας καὶ ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τὸ 1652. Διωρίσθη κανονικὸς πρῶ' ἐπισκοπικῇ τινι ἐκκλησίᾳ καὶ ἐγκατέλειψε τοὺς Παρισίους ὅπως ἀποκατασταθῇ εἰς Μὲτς, ἔνθα ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο σύμβουλος τοῦ βουλευτηρίου. Ἐπανελθὼν εἰς Παρισίους διὰ ὑποθέσεις τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ἀπέκτησε μεγάλην φήμην ὡς ἱεροκήρυξ καὶ ἐξεφώνησε πολλοὺς πανηγυρικοὺς λόγους ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Το 1669 διωρίσθη ἐπίσκοπος τοῦ Κονδόμ καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπήγγειλε τοὺς *ἐπιταφίους αὐτοῦ λόγους*, ἔνθα ἀποδεικνύει μετὰ πλείστης ὅσης εὐγλωττίας τὸ μηδαμινὸν τῶν ἀνθρωπίνων μεγαλείων. Τὸ 1670 διωρίσθη παιδαγωγὸς τοῦ μεγάλου Δελφῖνος καὶ συνέταξε διὰ τὸν ἡγεμόνα *τὸν λόγον ἐπὶ τῆς γενικῆς ἱστορίας* καὶ τὴν πραγματείαν *περὶ ἀντιλήψεως τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ αὐτογνωσίας*. Ἡ Γαλλικὴ ἀκαδημία ἐκτιμῶσα δεόντως τὴν ἀξίαν τοῦ τελευταίου τούτου συγγράμματος τὸν ὠνόμασε μέλος αὐτῆς, ὁ δὲ βασιλεὺς προεδίβασεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Μό. Ἐκ τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ Βοσσουέτος παρεδόθη ὁλοσχερῶς εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ διοικήσεως, κηρύττων συχνάκις τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ συνάττων διὰ τὸ ποίμνιόν του κατάλληλον κατήχησιν ὡς καὶ δύο ἐκ τῶν ὡραιοτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων, *τὰς σκέψεις ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰς ἀναγωγὰς ἐπὶ τῶν Μυστηρίων*.

Ἐν τῇ συνελεύσει τῶν κληρικῶν, ἥτις ἐγένετο τὸ 1682 ἕνεκεν τῶν διενέξεων μεταξὺ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ πάπα, ὁ Βοσσουέτος ἐφάνη εἷς ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνθέρμων συνηγόρων τῆς Γαλλ. ἐκκλησίας καὶ συνέταξε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὰς τέσσαρας προτάσεις, αἵτινες ὑπῆρξαν αἰτία τοσούτων ζωηρῶν συζητήσεων. Κατὰ τὸ 1690 εἰργάσθη ἐκ συμφώνου μετὰ τοῦ Λεϊβνιτίου ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῆς καθολικῆς καὶ διαμαρτυρομένης ἐκκλησίας, πλὴν αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ἀπέβησαν μάταιαι. Περὶ τὰς δυσμὰς τοῦ βίου του ὁ Βοσσουέτος ἐμπεσὼν εἰς διενέξεις τινὰς μετὰ τοῦ Φενελῶνος ὡς συμμεριζομένου τὰς μυστικὰς διδασκαλίας τῆς κ. Σιγων, *κατεμήνυσεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως*, ὅστις τὸν ἐτιμώρησε διὰ τῆς ἐξορίας· Ὁ Βοσσουέτος διετήρησε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐ τοῦ ἔλην τὴν δραστικὴν δύναμιν τοῦ νοός του, ἡ δὲ ἐπιμέλεια αὐτοῦ πρὸς τὴν μελέτην εἶνε ἀπίστευτος. Μετὰ τὸν πρῶτον αὐτοῦ ὕπνον, ὅστις διήρκει περίπου 4 ὥρας, ἠγείρετο καὶ μετὰ τὴν προσευχήν του ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος μέχρις οὗ ὁ ὕπνος ἠναγκάζεν αὐτὸν νὰ παύσῃ τὰς ἐργασίας του. Ἐξηκολούθησε τακτικῶς τὸν βίον τοῦτον μέχρι τῆς πλέον προχωρημένης αὐτοῦ ἡλικίας καὶ ἐτελεύτησε τὸ 1704 ἐκ λιθιάσεως. Ὁ διακεκριμένος οὗτος ἐπίσκοπος διὰ τῆς ἐπιμόνου αὐτοῦ θελήσεως ἐκτελῶν συνάμα τὰ ὑπὸ τῆς θέσεώς του ἐπιβαλλόμενα ὑψηλὰ καθήκοντα, κατώρθωσε νὰ συγγράψῃ τόσα ὠφέλιμα συγγράμματα καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν νὰ ἀποκτήσῃ τόσην μάθησιν, ὥστε μόλις δύναταί τις νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἠδυνήθη νὰ ἀναγνώσῃ πάν ὅ τι ἔμαθε καὶ νὰ γράψῃ πᾶν ὅ τι συνέταξε. Παρεκτὸς τῶν ρηθέντων συγγραμμάτων συνέγραψε καὶ πλεῖστα ἄλλα, ἀποτελοῦντα 62 τόμους εἰς 8ον καὶ δημοσιευθέντα ἐν Παρισίοις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Α. Κ.

Βοσσουέτος Ἰάκωβος Βενέδικτος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΠΑΙΞΗΣ,

(Συνέχεια καὶ τέλος ἀπὸ σελ. 126).

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΟΘΩΝΟΣ.

Ποθοῦντες νὰ συντελέσωμεν τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν διάδοσιν τῶν φώτων καὶ τὴν πρόοδον τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας ἐκ τοῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ὡρισμένου κεφαλαίου τῆς οἰκογενείας ἡμῶν, προσφέρομεν εἰς τὸ πανεπιστήμιον, τὸ ἐθνικὸν τοῦτο κατάστημα, ἐξ οὗ προσδοκᾶται τοῦ πολιτισμοῦ καὶ φωτισμοῦ ἡ ἐξάπλωσις ἐφ' ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλήν, τρεῖς χιλιάδας δραχμὰς ἐτήσιον εἰσόδημα, δαπανηθησομένας ἐπὶ δωδεκαετίαν διὰ τῆς σ. συγκλήτου κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Α'. 2400 δρ. κατ' ἔτος πρὸς συντήρησιν 4 ἐνδεῶν ὁμογενῶν, ἐκλεγομένων διὰ διαγωνισμοῦ ὑπὸ ἐπιτροπῆς, διοριζομένης ἑκάστοτε ὑπὸ τῆς συγκλήτου· προτιμωμένων ἐν γένει ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀναδειχθῶσιν, ὅτι ἔχουσι πλέον τῶν ἄλλων τὰ ἑξῆς προσόντα·

α. Νὰ ἔχωσι σῶας καὶ ὑγιεῖς τὰς διανοητικὰς καὶ σωματικὰς αὐτῶν δυνάμεις, νὰ ἦνε εὐφυεῖς, ἐπιμελεῖς, χρηστοὶ τὰ ἤθη καὶ ἐνδεεῖς.

β'. Νὰ ἔχωσι τὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται πρὸς ἐγγρα-

φην εἰς τὸ τῶν φοιτητῶν τοῦ πα... ημίου μητρῴων, ἢ νὰ ἦνε ἤδη ἐγγεγραμμένοι εἰς αὐτό·

γ'. Νὰ ἦνε προωρισμένοι ὁ μὲν εἷς τούτων εἰς τὴν τῆς Θεολογίας σπουδὴν ὁ ἕτερος εἰς τὴν τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν οἱ δὲ ἄλλοι δύω εἰς τὴν τῆς φιλολογίας ἐν γένει, ἰδίως δὲ τῆς Ἑλληνικῆς·

δ'. Νὰ ἦνε οἱ μὲν δύω ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, εἰ δυνατόν οἱ δὲ ἄλλοι δύω ἐκ τῆς μὴ ἐλευθέρας Ἑλλάδος· μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων, λαμβάνονται ἀδιαφόρως ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ εἰρημένα προσόντα ὁμογενῶν.

Ἡ χορηγία αὕτη ἐκ δραχμῶν 50 κατὰ μῆνα εἰς ἕκαστον θέλει ἄρχεσθαι μετὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ διαρκεῖ μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τῶν σπουδῶν των· ἀλλὰ δὲν δύναται κατ' οὐδένα λόγον νὰ ἐπεκταθῇ πέραν τῆς τετραετίας· ὀφείλουσι δὲ οἱ λαμβάνοντες ταύτην νὰ παρουσιάζωσι μετὰ τὸ τέλος ἑκάστης ἐξαμηνίας ἀποδεικτικὰ ἐπιμελείας παρὰ τῶν ἀνηκόντων καθηγητῶν· καὶ κατὰ τὸ τέλος ἑκάστου σχολαστικοῦ ἔτους νὰ ἐξετάζωνται περὶ τὰ ὁποῖα ἐδιδάχθησαν μαθήματα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο παρὰ τῶν καθηγητῶν των. Ἐὰν δέ τις τούτων ἀποδειχθῇ ἀμελὴς περὶ τὰς σπουδάς του ἢ ἄλλως πως ἄτακτος, ἡ συγκλητος νὰ ἔχῃ δικαίωμα ν' ἀφαιρῇ ἀπ' αὐτοῦ τὴν διδομένην χορήγησιν καὶ νὰ ἐκλέγῃ κατὰ τὸν ἀνωτέρω ρηθέντα τρόπον ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον·

Β'. 600 δὲ δραχμὰς κατ' ἔτος πρὸς βραβεύσιν τινων ἐκ τῶν διακριθησομένων φοιτητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς καὶ τῆς Θεολογικῆς σχολῆς. Εἰς ἕκαστον τούτων, ὅστις ἤθελε λάβει τὸν ἀνώτατον βαθμὸν διπλώματος, μετὰ τὰς γενικὰς ἐξετάσεις θέλει δίδεσθαι βραβεῖον δραχμῶν 100. Τοῦ ποσοῦ τούτου πᾶν περίσσευμα θέλει χρησιμεύσει εἰς βράβευσιν ἢ πρὸς ἔκδοσιν διδακτικῶν συγγραμμάτων, κριθέντων παρὰ τῆς συγκλήτου ὡς χρησίμων εἰς τοὺς φοιτητὰς τοῦ πανεπιστημίου καὶ εἰς τὴν γενομένην ἐν τούτῳ διδασκαλίαν. Ἡ σύγκλητος θέλει ἀποφασίσει τὸ ἄξιον βραβεύσεως σύγγραμμα τοῦ τοιούτου εἴδους καὶ τὸ ποσὸν τῆς βραβεύσεως, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ γίνῃ αὕτη πρὶν ἢ ζητηθῇ καὶ ληφθῇ προηγουμένως ἡ ἔγκρισις ἡμῶν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς δεκαετείας ἐπιφυλαττόμεθα, ἐὰν τότε τὸ κρίνωμεν εὔλογον, νὰ τροποποιήσωμεν τὴν χρῆσιν αὐτεῦ τοῦ ποσοῦ πάντοτε ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας. Ὁ ἐνταῦθα συγγενὴς ἡμῶν ὁ Κ. Ν. Νοταρᾶς θέλει πληρώνει εἰς ὑμᾶς κατὰ τὴν ἔναρξιν ἑκάστου ἔτους τὴν μνησθεῖσαν ποσότητα (3000), προερχομένην ἐκ τοῦ κεφαλαίου 50,000 δραχμ. ἐπὶ τούτῳ διαχωρισθέντος καὶ κειμένου ὑπὸ τόκον παρὰ τοῖς ἐν Λονδίνῳ Ἰωνίδαις.

Θέλοντες νὰ συνδράμωμεν καὶ πρὸς πλουτισμὸν τῆς δημοσίας βιβλιοθήκης, κατ' ἰδίαν δὲ πρὸς ἀπόκτησιν τῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ πανεπιστημίου χρησίμων βιβλίων, ἐπληρώσαμεν εἰς τὸν ἀξιότιμον Ἔφορον αὐτῆς 10,000 δραχμὰς ἐπὶ ὅρῳ τὸ μὲν κεφάλαιον νὰ μένῃ ἀνέπαφον, ἐκ τοῦ τόκου δὲ ν' ἀγοράζωνται βιβλία, τὰ ὁποῖα ἡ σύγκλητος ἤθελε κρίνει ἀναγκαῖον.

Ἐλπὶς ὅτι αἱ συνεισφοραὶ ἡμῶν θέλουσιν ἐγείρει ἐπαινετὴν ἁμιλλαν καὶ παραμυθίαν μεταξὺ τῶν ἀναξίως δεινοπαθούντων ἐνδεῶν σπουδαστῶν καὶ συντελέσει πραγματικῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ νοός, ὑποσημειοῦμαι μὲ τὸ προσῆκον σέβας.

Ἐν ὀνόματι τῆς οἰκογενείας Ἰωνιδῶν

Α. Κ. ΙΩΝΙΔΗΣ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23 Δεκεμβρίου 1844.

Ἀριθ. πρ. 1848.

Δ. 652.

Ο ΠΡΥΤΑΝΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΟΘΩΝΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ Α. Κ. ΓΟΥΔΑΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ.

Ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ 3 Μαΐου τ. ε. ἀναφορὰν ὑμῶν, δι' ἧς ὑποβάλλοντες εἰς αὐτὴν τὴν παρ' ὑμῶν ἐπεξεργασθεῖσαν μετάφρασιν τοῦ ἐγχειριδίου τῆς πρακτικῆς παθολογίας τοῦ Χ. Βιλχ. Οὐφελάνδου, ἐζητήσατε ν' ἀπονεμηθῇ εἰς ὑμᾶς ἡ παρὰ τῆς φιλογενοῦς οἰκογενείας τῶν Ἰωνιδῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν καταγινομένων εἰς σύνταξιν διδακτικῶν καὶ ὠφελίμων συγγραμμάτων προσδιορισθεῖσα χρηματικὴ χορηγία, θεωρήσασα, ὅτι τὸ πόνημα τοῦ Οὐφελάνδου ἀνήκει εἰς τὰ ἀξιολογώτερα τοιούτου εἴδους συγγράμματα καὶ ἡ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὀνομαστοποίησις αὐτοῦ θέλει συντελέσει εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ διάδοσιν τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν τῆς Ἱπποκρατικῆς ἰατρικῆς μεθόδου, παρατηρήσασα δὲ προσέτι, ὅτι ἡ παρ' ὑμῶν φιλοπονηθεῖσα μετάφρασις ἔγινε μετὰ τῆς προσηκούσης γνώσεως τῆς ἐπιστήμης καὶ ἱκανῆς περὶ τὴν γλῶσσαν ἀκριβείας, ἐνέκρινε νὰ χορηγηθῇ εἰς ὑμᾶς ὁλόκληρον τὸ διὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος εἰς βράβευσιν τοιούτων καὶ ὠφελίμων πονημάτων προσδιορισμένον ποσόν, συνιστάμενον εἰς δραχμὰς ἑξακοσίας.

Ἀναγγέλλοντες εἰς ὑμᾶς εὐχαρίστως τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς συγκλήτου, πεποιθαμεν, ὅτι, βλέποντες τοὺς κόπους ὑμῶν ἀναγνωρισθεῖσαν, θέλετε προθυμηθῆ νὰ πλουτίσητε τὴν ἰατρικὴν φιλολογίαν καὶ μὲ ἄλλα ἐπωφελῆ πονήματα.

Τὸ ἀνωτέρω ποσὸν θέλει πληρωθῇ εἰς ὑμᾶς παρὰ τοῦ γραμματέως τοῦ πανεπιστημίου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 29 Νοεμβρίου 1845.

Ὁ Πρύτανις

Θ. ΜΑΝΟΥΣΗΣ.

Ἀριθ. πρωτ. 248

Δ. 97

Ο ΠΡΥΤΑΝΙΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΟΘΩΝΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΚΥΡΙΟΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ Ν. ΓΟΥΔΑΝ.

Τὴν αἴτησιν περὶ τῆς βραβεύσεως τῆς φιλοπονηθείσης παρ' ὑμῶν μεταφράσεως τῶν Στοιχείων τῆς γενικῆς παθολογίας τοῦ ἐν Παρισίοις καθηγητοῦ κυρίου Σχομέλου ἐκ τῆς προσενεχθείσης εἰς τὸ πανεπιστήμιον ἐτησίου συνδρομῆς παρὰ τῆς φιλογενεστάτης τῶν Ἰωνιδῶν οἰκογενείας ὑπέβαλον εἰς τὴν ἀκαδημαϊκὴν σύγκλητον· ἡ δέ, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τοῦ συγγράμματος καὶ τὴν ὠφέλειαν, ἥτις θέ·ει προκύψει ἐκ ταύτης εἰς τοὺς φοιτητὰς τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ πεπεισμένη περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς μεταφράσεως, ἔκρινεν αὐτὴν ἀξίαν βραβεύσεως καὶ ἠτήσατο, δυνάμει τοῦ ἀπὸ 23 Δεκεμβρίου 1844 δωρητηρίου ἐγγράφου, παρὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἰωνιδῶν τὴν ἐπὶ τούτῳ ἔγκρισιν.

Λαβόντες δὲ ἤδη αὐτήν, κοινοποιοῦμεν ὑμῖν ὁπισθογράφως καὶ συγχαίρομεν ὑμᾶς διὰ τὴν ἐκ νέου βράβευσιν τῶν ἔργων ὑμῶν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 4 Σεπτεμβρίου τοῦ 1847.

Ὁ Πρύτανις

Α. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΟΘΩΝΟΣ.

Ἔλαβον τὸ ὑπ' ἀριθ. 161 καὶ ἡμερομηνίαν 14)26 Ἰουνίου ὑμέτερον ἔγγραφον, δι' οὗ προτείνεται ἐν ὀνόματι τῆς Ἀκαδημιακῆς Συγκλήτου, ἵνα βραβευθῇ μὲ δραχμὰς ἑξακοσίας ἐκ τῆς ἐτησίας συνδρομῆς τῆς οἰκογενείας ἡμῶν, καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπὸ 23 Δεκεμβρίου δωρητηρίου καὶ ἡ ἑτέρα ὑπὸ τοῦ Διδάκτορος Κυρίου Α. Γούδα μετάφρασις τῶν στοιχείων τῆς Γενικῆς Παθολογίας τοῦ περιφήμου Καθηγητοῦ τῆς ἐν Παρισίοις ατρικῆς σχολῆς Κυρίου Σχομέλου.

Προθυμούμενος νὰ ἐκφράσω τὴν παρὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Ἰωνιδῶν ἔγκρισιν τῆς βραβεύσεως ταύτης, προσφέρω ἐνταυτῷ τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὸν ὁποῖον καταβάλλει ἡ Σεβαστὴ Σύγκλητος ζῆλον ὑπὲρ τῆς προαγωγοῦ χρήσεως αὐτοῦ τοῦ δωρήματος, ὅπερ εὔχομαι νὰ προκαλέσῃ τὴν ἔκδοσιν πολλῶν ἐπωφελῶν συγγραμμάτων. Μένω μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ.

Ἐκ Παρισίων τὴν 31 Ἰουλίου 1847.

Α. Κ. ΙΩΝΙΔΗΣ.

Τὰς εὐεργεσίας τοῦ Ἰπλιξῆ ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ βίου αὐτοῦ περιέγραψε καὶ ἕτερος δοκιμώτερος ἡμῶν συγγραφεὺς καὶ ῥήτωρ ὁ κύριος Ἀλέξανδρος Ρίζου Ραγκαβῆς ἐν ἐπικηδείῳ λόγῳ. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα καὶ ἄριστα ἐκπεφρασμένα εἰσὶ καὶ μέχρι κεραίας ἀληθῆ, διὰ τοῦτο προτιμῶμεν νὰ παραλάβωμεν αὐτὰ κατὰ γράμμα, ὅπως περιεγράφησαν ὑπὸ τοῦ κυρίου Ραγκαβῆ.

«Ἐν τῇ αὐτονόμῳ Ἑλλάδι εἶδεν ὁ Ἰπλιξῆς, λέγει ὁ ῥήτωρ, ἓν κατάστημα ἐγερθέν, μέγα τοῦ ἔθνους φρατόριον, σύμβουλον καὶ δεσμὸν τῆς ἀπαιτουσῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας· ἑστίαν, ἀφ' ἧς προὔκειτο ν' ἀπαυγάζῃ τὸ φῶς μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἐσχατιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὀχυρὸν φρούριον κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον τῆς παιδείας κατὰ τοῦ σκότους· καὶ αἰσθανθεὶς ὅτι τὸ πανεπιστήμιον εἶνε ἡ κιβωτὸς τῶν φιλτάτων τοῦ ἔθνους ἐλπίδων, ἐνεκολπώθη αὐτὸ καὶ τῷ ἐδαψίλευσε πᾶσαν εὐεργεσίαν. Καὶ τρισμυρίας μὲν δραχμὰς ἐδωρήσατο πρὸς ἀνέγερσιν τῆς μιᾶς αὐτοῦ πτέρυγος, ἀφοῦ καὶ ἄλλων ὁμογενῶν προὐκάλεσεν ὑπὲρ αὐτῆς δωρεάς· μυρίας δὲ δραχμὰς κατέθεσεν, ὅπως ἀπὸ τῶν αὐτῶν πλουτίζηται ἡ βιβλιοθήκη· πεντακισχιλίας δέ, ὅπως ἐπίσης ἀπ' αὐτῶν ἐπτρέφωνται ἀενάως τέσσαρες ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ὑπότροφοι· καὶ ὀκτακισχιλίων δραχμῶν τόκους προὐώρισεν εἰς ἐκτύπωσιν διδακτικῶν συγγραμμάτων, ἐκτὸς ὅτι ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη ἐχορήγει ὑποτροφίαν εἰς εἴκοσι σπουδάζοντας νέους καὶ εἰς εἴκοσι νέας.

»Καὶ εἰς ἄλλα δὲ καταστήματα ἐκτείνων τὰς ἀγαθοεργίας του, ἐν μὲν Πειραιεῖ ἀνήγειρε διὰ τετρακισμυρίων δραχμῶν τὸ ἤδη ὑπάρχον ὡραῖον ἀρρενικὸν σχολεῖον· ἐν δὲ Κέῳ ἐπὶ δεκαετίαν ἐμισθοδότησε διδάσκαλον δι' ἐκπαίδευσιν τῶν κορασίων εἰς τὴν Φιλεκπαιδευτικὴν Ἑταιρίαν· ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνεισέφερεν ἀνὰ τετρακοσίας κατ' ἔτος δραχμάς· καὶ εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπὶ δεκαετίαν ἀνὰ τριακοσίας· δωρησάμενος καὶ τὴν ἐν Κηφισίᾳ οἰκίαν του, τιμωμένην δραχμῶν μυρίων καὶ διαχιλίων· ἔτι δὲ μυρίας δραχ. κατέβαλεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἁγίας Εἰρήνης, καὶ πολλὰς ἄλλας καὶ ἄδρας βοηθείας εἰς ἄλλους ἱεροὺς τοῦ Κράτους ναούς.

Ἀλλ' ὁ εὐρύς του πατριωτισμός, μὴ ἀναγνωρίζων τὰς πολιτικὰς διακρίσεις, ἐδέχετο πάντα τόπον, ὑφ' Ἑλλήνων οἰκούμενον, ὡς ἀδιάφορον τῆς εὐποιΐας του στάθιον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ πόλει τῆς γεννήσεώς του ἀνήγειρε κατὰ τὸ Νεοχώριον μεγαλοπρεπὲς σχολεῖον ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ Ἑλληνικὸν καὶ ἐπροίκισεν αὐτὸ διὰ γαιῶν καὶ κτημάτων, ὥστε διὰ τῆς ἀπὸ τούτων προσόδου νὰ συντηρῆται ἐσαεὶ καὶ νὰ μισθοδοτῶνται πάντες οἱ ἀναγκαῖοι διδάσκαλοι, χορηγῶν συγχρόνως, ὁ ἐλεήμων καὶ φιλόπτωχος οὗτος, εἰς πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς ἐνδεεῖς οἰκογενείας τοῦ χωρίου ἐκείνου ὅλου τοῦ ἔτους αὐτῶν τοὺς ἄνθρακας καὶ ἐνδύματα. Αὐτόθι δὲ οὐ μόνον διὰ τῆς ἐπιροῆς του διεπράξατο παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως τὴν ἄδειαν τῆς ἐπὶ τὸ ἀξιοπρεπέστερον ἀνοικοδομήσεως τοῦ ἀρχαίου καὶ περιφήμου ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐν ᾧ ἡ παράδοσις διηγεῖται θαυματουργόν τινα γενομένην διαμαρτύρησιν ἐπὶ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ καὶ πολλὰς κατέβαλε ποσότητας καὶ ἄλλους ἔπεισε νὰ καταβάλωσιν ἄλλας πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ λαμπροῦ καὶ ἐν ὀρθομαρμαρίῳσει σήμερον ἐμπρέποντος ἐκείνου ναοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπεριέριστος ἐλευθεριότης του καὶ ἡ περίνοιά του τῷ εἶχον περιγράψει μεγίστην ὑπόληψιν παρὰ τοῖς συμπατριώταις του, διὰ τοῦτο ὅλων τῶν τοῦ ἔθνους δημοσίων πραγμάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει προσκαλεῖτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ μετέχῃ· καὶ οὕτως ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ σώσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ πολλὰς οἰκογενείας, ὧν ἡ ὕπαρξις ἀπ' αὐτῆς ἐξηρτᾶτο, ἀπὸ ἐπικειμένην καταστροφήν. Διότι ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως κληθεὶς εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τῆς περιουσίας ταύτης ὡς ταμίας καὶ μέλος καὶ εὑρὼν αὐτὴν ἐν σχεδὸν ἐντελεῖ πτωχεύσει, κατώρθωσε καὶ τὰς δαπάνας νὰ περιστείλῃ καὶ τὰ εἰσοδήματα νὰ δεκαπλασιάσῃ καὶ ἐντὸς δέκα ἐτῶν ν' ἀπαλλάξῃ τὸ ἱερὸν κατάστημα ἀπὸ τὸν ἀπειλοῦντα κίνδυνον. Κατώρθωσε δὲ ταῦτα διὰ τῆς μεγάλης του βεβαίως φρονήσεως καὶ ἐπιδεξιότητος, ἀλλὰ συγχρόνως, ἐφ' ὅσον δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ καὶ διὰ θυσιῶν οὐ μικρῶν.

Τοιοῦτος ἦν ὁ ἀπεριόριστος, ὁ οὐδεμιᾶς θυσίας φειδόμενος πατριωτισμὸς τοῦ Ἰπλεξῆ. Τοιαύτην ἔτρεφεν ἀγάπην ἡ καρδία τοῦ ἐκ παπεινῶν ὁρμηθέντος υἱοῦ τούτου τοῦ Βυζαντίου πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἕλληνας. Καὶ μή τις ὑπονοήσῃ ὅτι ὁ ζῆλός του εἶχε τὴν ματαιοφροσύνην ὑποβολέκ ἢ ὅτι ἐξῆπτετο ὡς ἀκόλαστος φλὸξ ἐνθουσιασμοῦ στιγμιαίου· οὐχί! ἦτον λελογισμένος, εἰλικρινὴς καὶ ἀκλόνητος. Δυσπιστῶν οὐχὶ πρὸς ἑαυτόν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τύχην, ἥτις φέρει τῶν ἀνθρώπων τὰ πράγματα καὶ μάλιστα τὰ τῶν ἐμπόρων, ἅμα εἶδεν ἑαυτὸν κάτοχον μεγάλης περιουσίας, ἀπεφάσισε μέγα μέρος αὐτῆς, ὅσον προσδιώριζε πρὸς περιθάλψιν τῆς πατρίδος, νὰ θέσῃ ἐν ἀσφαλεῖ, ἐκτὸς τῶν περιπετειῶν, εἰς ἃς ἐδύνατο νὰ ὑποκύψῃ αὐτός, καὶ ἐπιχρήματισε πρὸς τοῦτο ἐν Λονδίνῳ τὸ λεγόμενον φιλανθρωπικὸν κατάστημα, εἰς ὃ κατέθηκε κατ' ἀρχὰς μὲν δέκα, ἔπειτα δὲ δεκαπέντε χιλιάδας λιρῶν. Καὶ πολλάκις μὲν ἡ ἀμφίρροπος πλάστιγξ τοῦ ἐμπορίου ἔκλινεν ἔκστοτε ἐντὸς τῶν χειρῶν του, καὶ πολλάκις τῷ συνέπεσε νὰ ἴδῃ πάλιν σχεδὸν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἄλλοτε γνωστόν του τῆς πενίας πυθμένα, ἀλλ' ἡ ἱερὰ ἐκείνη ποιότης ἔμεινεν ἀνέπαφος πάντοτε ἢ μετωχετεύετο μόνον εἰς τοὺς αὐλακας, δι' ὧν ἤρδευε τοὺς λειμῶνας τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Πολλάκις λαμβάνομεν τὴν πικρὰν πεῖραν ὅτι αἱ καλαὶ πράξεις δὲν ἀντιμείβονται πάντοτε ἐπὶ γῆς, περιμένουσαι τοῦ μάρτυρος τὸν εὐκλεέστερον στέφανον. Ἀλλ' οὐχὶ οὕτως ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ὁ Κωνσταντῖνος Ἰωνίδης ἔλαβεν ὡς εἴ τις καὶ ἄλλος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸ ἔπαθλον τῶν ἀγαθῶν ἔργων του. Ἦν δὲ τοῦτο πρῶτον ἡ ἐνδόμυχος ἐκείνη χαρά, ἡ πρὸς οὐδεμίαν παραβαλλομένη τρυφὴν τοῦ ἀγαθοεργοῦντος, ἡ ἀποπνεομένη ὡς εὐγενὲς ἄρωμα ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀγαθοεργίας του· ἔπειτα δὲ αἱ γενικαὶ εὐλογίαι, ὁ γενικὸς σεβασμὸς καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη, ὑφ' ὧν πανταχοῦ συνωδεύετο καὶ ἠκολουθεῖτο, καὶ ἦν ἐθεώρησεν ἑαυτοῦ ἔργον τὸ πανεπιστήμιον νὰ ἐκφράσῃ πανδήμως· προσέτι ἡ συναίσθησις ὅτι καταλείπει ὀπίσω του ἀξίους υἱοὺς καὶ ἱκανοὺς νὰ αἰσθανθῶσι τὴν εὐγένειαν τοῦ ἔργου του καὶ προθύμους νὰ τὸ ἐξακολουθήσωσι· καὶ τέλος αἱ τιμαὶ καὶ αἱ ἀναγνωρίσεις τῶν πατριωτικῶν δωρεῶν του, αἵτινες δημοσίως τῷ ἐδαψιλεύθησαν. Οὕτως ἡ μὲν Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. τῷ ἀπένειμε τὴν ἐπίσημον ἀμοιβὴν τοῦ σταυροῦ τῶν ταξιαρχῶν τοῦ βασιλικοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος· ἡ δὲ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρία τὸν κατέγραψε μετὰ τῶν εὐεργετῶν της· καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἔστησεν εἰς τὴν τῆς ἀκροπόλεως ἄνοδον, εἰς τόπον ἐπιφανέστατον, στήλην λιθίνην, ἐφ' ἧς ἐνεχάραξε τό τε ὄνομα καὶ τὴν δωρεὰν αὐτοῦ εἰς μνήμην αἰώνιον (1).

(Ἐκ τῶν Παραλλήλων βίων Α. Ν. Γούδα τόμ. Γ'.)

ΙΣΠΑΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 115).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Μόλις παρῆλθον ὀκτὼ ἡμέραι ἀφ' ἧς ἐποχῆς συνέβησαν τὰ ἀνωτέρω, καί τις ἀγγελιαφόρος, ὅστις, ὡς ἐλέγετο, ἔφερε σπουδαιότατα εἰδήσεις, ἔκραυσε τὴν θύραν τῆς οἰκίας τοῦ Ἰωάννου Πασχάλη. Καὶ οὗτος μὲν ἦτο ἀπών· ἀλλ' ἡ Ἰωάννα δὲν ἐδίστασε νὰ ἀνοίξῃ. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη μὲν εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ τί τὸν ἔφερεν ἐκεῖ, οὗτος δὲ δὲν εἶχε τὴν σιτίαν νὰ τὸ κρύψῃ, ἡ Ἰωάννα ἔμαθε μετ' ὀλίγον, ὅτι ὁ σύζυγός της ἐπροσκαλεῖτο εἰς τὸ Ἀλκαζάρ τῆς Σιβυλλίας, κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως. Μέλις ἤκουσε τὴν εἴδησιν ταύτην, εἴδησιν ἥτις ἐπεκύρουε τὰς προφητείας της, καὶ ἡ ἀγωθὴ γυνὴ ἠσθάνθη μεγίστην ταραχὴν τοιαύτην, ὥστε ὁ ἄγνωστος ἠναγκάσθη νὰ τὴν καθησυχάσῃ, βεβαιώσας αὐτὴν ὅτι, κατὰ τὴν φωνὴν καὶ τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον εἶχεν ὁ δὸν Πέτρος, ὅταν τῷ ἔδωκε τὴν διαταγὴν νὰ ἔλθῃ, νὰ ζητήσῃ τὸν σύζυγόν της, ἐνόμιζεν ὅτι ἐδύνατο νὰ τὴν βεβαιώσῃ, ὅτι δὲν ἔτρεχεν οὗτος κανένα κίνδυνον. Καὶ ὅμως ἡ Ἰωάννα ἦτο πάντοτε ἀνήσυχος, ὅτε εἰσῆλθεν ὁ Πασχάλης μὲ τὸν υἱόν του.

Ὁ χωρικὸς ἤκουσε τὴν καταπτόησιν τὴν γυναικά του εἴδησιν μὲ τὴν συνήθη του ἀταραξίαν· ἤκουσεν ὅτι τῷ εἶπεν ὁ ἀγγελιαφόρος μὲ τὴν γλυκὺν ἀνθρώπου μηδεμίαν ἔχοντος ἀφορμὴν νὰ μεμφθῇ ἑαυτόν, καὶ ἐπειδὴ τὸ δεῖπνον ἦτο ἕτοιμον, τὸν ἐπροσκάλεσε νὰ καθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν, ζητήσας μόνον καιρὸν νὰ δειπνήσῃ καὶ νὰ ἀλλάξῃ.

Ὁ Πασχάλης ἔραγε μὲ τὴν συνήθη του ὄρεξιν, ἀλλ' ἡ Ἰωάννα δὲν ἠδυνήθη νὰ φάγῃ· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἐμμανουήλ, καίτοι ὁμοιάζων καθ' ὅλα τὸν πατέρα του, δὲν κατώρθωσε νὰ κρύψῃ ἀνησυχίας τινάς. Τελειώσαντος τοῦ δείπνου, ὁ Πασχάλης μετέβη εἰς τὸν θαλαμόν του καὶ μετὰ μικρὸν ἐπανῆλθε, φορῶν τὰ κομψότερά του ἐνδύματα, διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ.

Ἡ ὥρα ἐκείνη ὑπῆρξε φοβερὰ ἡ Ἰωάννα ἤρχισε νὰ ὀλοφύρεται, ἀνακράζουσα ὅτι ἤθελε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ὅτι σκοπὸν εἶχον νὰ τὸν θανατώσωσι, καὶ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ καθῆκόν της ἦτο νὰ μὴ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτόν. Τέλος πάντων μόλις μετὰ πολλὰς προσπαθείας ὁ Πασχάλης κατώρθωσε νὰ τὴν πείσῃ, ὅτι ζητοῦσα νὰ ἀναχωρήσῃ μετ' αὐτῶ ἐζήτει πρᾶγμα ἀδύνατον. Τότε ἐξηπλώθη ἡ δυστυχὴς ἐπὶ τοῦ σκίμποδος, δάκνουσα τὰς χεῖράς της καὶ ἐκβάλλουσα τρομερὰς φωνάς. Ὁ Πασχάλης γνωρίζων ὅτι ὁ παροξυσμὸς οὗτος ἦτο τὸ τέλος τῆς κρίσεως, ἐστράφη πρὸς τὸν Ἐμμανουήλ, ὅστις ἦτο γονυκλινής, καὶ τῷ ἐσύστησε νὰ διατηρῇ τρία τινά, ὅτι καὶ ἂν ποτε τῷ συμβῇ· νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν βασιλέα καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ ποτὲ τὴν μητέρα του· ἑπομένως τὸν ἠγχήθη ὅ,τι ἐπεθύμει, καὶ παραδοὺς αὐτῷ τὴν Ἰωάνναν ἐξῆλθε συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀγγελιαφόρου.

Δύο ἵπποι τοὺς ἐπερίμενον, καὶ εἰς μὲν τὸν ἕνα ἀνέβη ὁ ἀγγελιαφόρος, εἰς δὲ τὸν ἄλλον ὁ Πασχάλης· καὶ ἐπειδὴ ἀμφότεροι ἦσαν ἐξαίρετοι Ἀνδαλούσιοι ἵπποι, ἐντὸς δύο ὡρῶν ἔφθασαν εἰς Σιβυλλίαν.

Ἀξιωματικός τις ἐπερίμενεν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως· ὁ ἀγγελιαφόρος παρέδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν Πασχάλην, καὶ ἀμφότεροι ἀνεχώρησαν εἰς Ἀλκαζάρ. Καὶ μὲν ὁ ὀρεινὸς ἠσθάνετό τινα ἀνησυχίαν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας του βλέπων τὴν μυστηριώδη περιπλοκὴν τῆς ὑποθέσεως· ἀλλὰ στηριζόμενος εἰς τὴν πεποίθησίν

(1) Ἴδε Νέας Πανδώρας, τόμον Γ'. σελ. 453—454.

του, ὅτι δὲν ἔπραξε κακόν, διετήρησε τὸ σύνηθες εἰς αὐτὸν σοβαρὸν καὶ γαλήνιον ἦθος. Ὁ ἀξιωματικὸς τὸν εἰσήγαγεν εἰς μεγαλοπρεπὲς δωμάτιον, χωρὶς νὰ τῷ εἴπῃ οὔτε λέξιν· τὸν προσεκάλεσε νὰ περιμείνῃ ἐκεῖ καὶ ἀπεσύρθη μόνος. Πολὺ δὲν παρῆλθε, καὶ μυστική τις θύρα ἠνοίχθη, εἰς ἣν εἶδεν ὁ Πασχάλης ἕνα τῶν δύω νέων, τοὺς ὁποίους εἶχε ξενίσει πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν, τὸν ξενοδόκομον.

— Ἰωάννη Πασχάλη, τῷ εἶπεν οὗτος μὲ σοβαρὸν ἀλλὰ ἥπιον τρόπον, ἐνθυμεῖσαι ὅτι, ὅταν σ' ἀπεχαιρέτισα, σοὶ ὑπεχέθην ὅτι τρήγορα θέλομεν πάλιν ἐνταμωθῆ.

— Τὸ ἐνθυμοῦμαι, ἀπήντησεν ὁ Πασχάλης.

— Ἐνθυμεῖσαι ὡσαύτως τὴν συνομιλίαν τὴν ὁποίαν ἐκάμαμεν ἐν ᾧ ἐδειπνοῦμεν, καὶ πῶς μὲ εἶπες τὴν ἀλήθειαν διὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐνεργεῖται εἰς τὴν Σιβυλλίαν ἡ δικαιοσύνη;

— Τὸ ἐνθυμοῦμαι, μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης Πασχάλης.

— Λοιπόν! ὁ βασιλεὺς ἐπληροφορήθη τὴν συνομιλίαν μας.

— Λυποῦμαι, αὐθέντα.

— Λυπεῖσαι; καὶ διὰ τί νὰ λυπῆσαι;

— Διότι ἐνῷ ἐξηκολούθουν μέχρι τῆς σήμερον νὰ φιλοξενῶ τοὺς ὁδοιπόρους, θὰ ἀναγκασθῶ νὰ μὴ ὁμιλῶ τοῦ λοιποῦ μὲ εἰλικρίνειαν, ἀφοῦ αὐτοὶ τοὺς ὁποίους φιλοξενῶ ἀντιμείβουν τὴν ἐμπιστοσύνην μου διὰ τῆς προδοσίας.

— Ἔχεις δίκαιον, Πασχάλη, ἔχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ ἄγνωστος, καὶ ἄτιμον θὰ ἦτο τοῦτο, ἂν τὰ πράγματα εἶχον ὅπως νομίζεις.

— Ἂν συνέβη ἄλλως, κύριε, περιμένω νὰ μὲ λύσετε τὸ αἴνιγμα αὐτό.

— Ἡ λύσις εἶνε εὔκολος· ὁ εἷς ἐκ τῶν ξένων, τοὺς ὁποίους ὑπεδέχθης εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἦτον ὁ ἴδιος δὸν Πέτρος.

— Ἂν ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο ἦτον ὁ δὸν Πέτρος, εἶπεν ὁ Πασχάλης κάμψας τὸ γόνυ, τότε, Μεγαλειότατε, ὁ εἷς αὐτὸς ἦτον ἡ Μεγαλειότης σας.

— Πόθεν τὸ γνωρίζεις;

— Εἰς τὸν θάλαμον ὅπου ἐκοιμήθητε ὑπῆρχε μία μόνη κλίνη· ἕκαστος λοιπὸν ἐσυμπέρανεν ἢ ὅτι οἱ δύο ξένοι θὰ κοιμηθοῦν μαζὶ ἢ ὅτι θὰ πλαγιάσῃ εἰς τὴν κλίνην ὁ γεροντότερος. Ὅταν ἐγὼ ἐμβῆκα εἰς τὸν θάλαμον, ὁ μὲν νεώτερος ἦτο πλαγιασμένος, ὁ δὲ γεροντότερος ἐκοιμᾶτο ἐπάνω εἰς θρανίον· ἔκτοτε λοιπὸν δὲν μὲ ἔμεινεν ἀμφιβολία ὅτι εἶσθε μέγας τις ἄρχων, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐπίστευσα ὅτι εἶσθε ὁ ἴδιος βασιλεύς.

— Καλά, εἶπεν ὁ δὸν Πέτρος, καλὰ εἶσαι καλὸς παρατηρητής. Ἐ λοιπόν! ἀφοῦ ἔμαθες, ὅτι εἶμαι ὁ βασιλεὺς τῆς Καστιλλίας, ὁ δὸν Πέτρος ὁ σκληρός, ὡς τὸν ὀνομάζουν, δὲν φοβεῖσαι ὅτι εὑρίσκεσαι ἐνώπιόν μου;

— Νὰ φοβηθῶ; καὶ διὰ τί νὰ φοβηθῶ, Μεγαλειότατε; δὲν φοβοῦμαι τίποτε εἰς τὸν κόσμον, ἐκτὸς νὰ ὑβρίσω τὸν Θεὸν ἢ νὰ προδώσω τὸν βασιλέα μου, μὴ λέγων τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐπιμένεις λοιπὸν εἰς ὅ,τι εἶπες προχθές;

— Ἐπιμένω, Μεγαλειότατε.

— Γνωρίζεις ἐντοσούτῳ εἰς τί ἐκτίθεσαι ἂν ὅ,τι λέγουν περὶ ἐμοῦ εἶνε ψεῦδος;

— Γνωρίζω.

— Καὶ φρονεῖς πάντοτε ὅτι, ἂν εἶνε ἀδύνατον νὰ προλάβῃ τις ἓν κακούργημα, εἶνε δυνατὸν ὅμως πάντοτε νὰ τὸ τιμωρήσῃ;

— Μάλιστα, Μεγαλειότατε, εἶμαι πεπεισμένος περὶ τούτου.

— Ἀφοῦ δὲ δὲν ἐπιτυγχάνεται τὸ τοιοῦτον, εἰς τί ἀποδίδεις τὴν αἰτίαν;

— Εἰς τὴν διαφθορὰν τῶν ἀρχόντων.

— Μὰ τὸν ἅγιον Ἰάγον! εἶπεν ὁ βασιλεύς, εἶσαι ἀπόκρυπτος μεταρρυθμιστής, καὶ ὑποθέτω ὅτι τὰ πράγματα θὰ ἦσαν διαφορετικά, ἂν παραδείγματος χάριν ἦτο πρῶτος βοηθὸς τοῦ εἰσαγγελέως.

— Ἂν καὶ τοῦτο τὸ ὁποῖον λέγετε, Μεγαλειότατε, εἶνε ἀσεβότης, δὲν διστάζω νὰ σᾶς ἐπιβεβαιώσω ὅτι πιστεύω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον.

— Καὶ θὰ ἐξεπλήρονες τὰ χρέη σου μὲ ἄκαμπτον αὐστηρότητα!

— Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

— Καὶ ἂν ἀκόμη ἐκινδύνευες νὰ κάμῃς ἐχθροὺς μερικοὺς ἐκ τῶν μεγάλων;

— Ἀφοῦ δὲν ἔχω ἀνάγκην τῆς φιλίας των, τί ἔχω νὰ φοβηθῶ ἀπὸ τὸ μῖσός των;

— Ὥστε καὶ διὰ τὸν βασιλέα αὐτὸν ἂν ἐπρόκειτο, δὲν θὰ ἐδειλίας νὰ κάμῃς κατ' αὐτὸν ἔρευναν;

— Πρῶτον εἶνε ὁ Θεός, εἶπεν ὁ Πασχάλης, μετὰ τὸν Θεὸν ὁ νόμος, καὶ μετὰ τὸν νόμον ὁ βασιλεύς.

— Ἀρκεῖ, ἀπεκρίθη ὁ δὸν Πέτρος. Καὶ κλέσας ὑπηρέτην τινὰ δι' ἀργυρᾶς σύριγγος.

— Φέρε τοὺς Βαντικάτρους, εἶπε.

Καὶ εὐθὺς ἠνοίχθησαν αἱ θύραι καὶ ἄνθρωποί τινες, Βαντικάτροι ὀνομαζόμενοι εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ἰσοδυναμοῦντες πρὸς τοὺς καλουμένους δημαρχικοὺς παρέδρους (alderman) εἰς Ἀγγλίαν, ἐφάνησαν φέροντες τὴν στολὴν τῆς ὑπηρεσίας των.

— Κύριοι, τοῖς εἶπεν ὁ δὸν Πέτρος, πολλάκις ὁ πρῶτος βοηθὸς τοῦ εἰσαγγελέως Δὸν Τελεσφόρος, παρέβη τὸ καθῆκόν του, χάριν ἐνόχου ἐπιεικείας. Ὁ δὸν Τελεσφόρος δὲν εἶνε πλέον πρῶτος βοηθὸς τοῦ εἰσαγγελέως. Ἰδοὺ ὁ διάδοχός του

Εἶπε, καὶ ἐδακτυλοδείκτησε πρὸς τὸν Ἰωάννην Πασχάλην.

— Τί λέγετε; ἀνέκραξεν οὗτος.

— Λέγω ὅτι ἀπὸ τὴν ὥραν ταύτην, Ἰωάννη Πασχάλη, εἶσαι πρῶτος βοηθὸς τοῦ εἰσαγγελέως τῆς Σιβυλλίας, καὶ ὅτι ἕκαστος ὀφείλει νὰ σὲ σέβηται καὶ νὰ σὲ ὑπακούῃ.

— Ἀλλά, ἀνέκραξεν ὁ ἀρτιονὸς ἔκπληκτος, δὲν συλλογίζεται ἡ Μεγαλειότης σας, ὅτι δὲν ἔχω τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα.

— Ἔχεις πλειότερον τι ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην ἡ ὁποία ἀποκτᾶται, διέκοψεν εἰπὼν ὁ βασιλεὺς· ἔχεις προτερήματα, τὰ ὁποία σ' ἔδωκεν ὁ Θεός.

— Ἀλλὰ θὰ θελήσουν οἱ μεγάλοι νὰ μὲ ὑπακούσουν, νὰ ὑπακούουν ἐμέ, ὅστις εἶμαι μηδέν;

— Θὰ σὲ ὑπακούσουν, μὰ τὴν ψυχήν μου· διότι θὰ τοὺς δώσω ἐγὼ τὸ παράδειγμα, ἐγὼ ὅστις εἶμαι ὁ μεγαλείτερος μεταξὺ τῶν μεγάλων. Ἀκούσατε λοιπὸν τί εἶπα, κύριοι· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς περιεβλήθη ὑπ' ἐμοῦ τὸ ὑπέρτατον ἀξίωμα· ἕκαστος ἂς κύψῃ τὴν

κεφαλήν του, ἂν θέλῃ νὰ μὴ τὴν ῥίψω χαμαί· αὕτη εἶνε ἡ εὐχαρίστησις καὶ ἡ θέλησίς μου.

Βαθεῖα σιωπὴ διεδέχθη τοὺς λόγους τούτους, διότι οὐδεὶς ἠγνόει ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου ὁ βασιλεὺς δὸν Πέτρος ἤθελε νὰ ὑπακούεται. Κλητῆρ τις παρέδωκεν εἰς τὸν Ἰωάννην Πασχάλην τὴν βάραν ἢ δικαστικὴν ῥάβδον, ἐνῷ εἷς ἄλλος τῷ περιέβαλε τὸν μὲ δέρμα λευκοῖκτίδος ὡραϊσμένον ἐρυθρὸν μανδύαν, σύμβολον τῆς νέας του θέσεως.

— Τώρα, κύριοι, εἶπεν ὁ δὸν Πέτρος, μεταβῆτε εἰς τὸν πλησίον θάλαμον· μετ' ὀλίγον ἔρχεται καὶ ὁ Πασχάλης καὶ σᾶς ἐνταμόνει· ὀδηγήτατέ τον εἰς τὸ δικαστήριον τῆς Κυβερνήσεως, ὅπου ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης θὰ ἀρχίσῃ τὰς συνεδριάσεις του, τὰς ὁποίας κανεὶς, ἀκούσατε, κανεὶς, οὔτε ἐγὼ αὐτὸς δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφύγωμεν, ἂν ζητηθῶμεν. Τώρα ὑπάγετε.

Ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι ἐξῆλθον κύψαντες εἰς σημεῖον ὑποταγῆς τὴν κεφαλήν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔμεινε μόνος μετὰ τοῦ Ἰωάννου Πασχάλη.

. . . . . .

Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ὁ Πασχάλης, σήμερον εἶσθε μόνον Πέτρος ὁ δικαιοδότης· προσπαθήσατε νὰ μὴ γίνητε Πέτρος ὁ σκληρός.

Εἶπε καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ὑπῆγε νὰ εὕρῃ τοὺς Βαντικάτρους, οἵτινες ὡς εἴπομεν, τὸν ἐπερίμενον εἰς τὸν πλησίον θάλαμον.

(Ἕπεται συνέχεια.)

Ο ΑΝΕΛΟΩΝ ΕΚ ΤΟΥ ΑΔΟΥ
ἢ
Ο ΚΑΤΑΒΥΘΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΙΒΩΤΟΥ(*).

Φίλτατέ μοι Ἀγαθόβουλε!

Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἀναμένεις βεβαίως ἀπάντησίν μου διὰ τοῦ ταχυδρομείου εἰς τὴν ἐπιστολήν σου, δι' ἧς πλήρης τρόμου διὰ τὸν κίνδυνον, ὃν ἴσως διέτρεξα μετὰ τῶν ἀτυχῶν συμπολιτῶν μου ἐκ τῆς καταβυθίσεως τῆς κατ' εὐφημισμὸν «Κιβωτοῦ», ζητεῖς συγχρόνως πληροφορίας περὶ τοῦ καταχθονίου τούτου δράματος, καὶ ἅμως προέκρινα νὰ σοὶ δώσω ταύτας διὰ τοῦ προσφιλοῦς «Μέντορος», καθόσον μάλιστα νομίζω, ὅτι ἀφηγούμενός τις τὸ δυστύχημα τοῦτο δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων μιᾶς κοινῆς ὁπωσδήποτε καὶ φιλικῆς ἐπιστολῆς.

Οἱ φόβοι σου δὲν ἔτυχον ὅλως ἀβάσιμοι· ἤμην πραγματικῶς μεταξὺ τῶν 200 περίπου θεατῶν τῆς ἀθλίας κωμῳδίας, ἥτις ἐπέπρωτο νὰ καταλήξῃ εἰς τοσοῦτον φοβερὰν καὶ πραγματικὴν τραγῳδίαν ἐν τῷ παρεθαλασσίῳ καφφενείῳ τῆς «Κιβωτοῦ».

Γνωρίζεις μεθ' ὁποίας προθυμίας συνωθούμεθα ὑπὸ τὰ παραπήγματα τῶν Εὐρωπαίων ἐκείνων τυχοδιωκτῶν, οἵτινες δι' ἀηδιῶν μυριάων ἠξεύρουσι ν' ἀπαγυμνόνωσι καὶ τοὺς πτωχοτέρους παρ' ἡμῖν οἰκογενειάρχας. Γνωρίζεις πόσον μᾶς τέρπει ἡ μεμολυσμένη τῶν καφφενείων ἀτμοσφαῖρα, πόσον μᾶς μαγεύουσιν αἱ Σειρῆνες τῶν ᾠδείων, ἔνθα πατέρες πολλάκις ὁδηγοῦσι τοὺς ἑαυτῶν υἱοὺς ἢ οὗτοι, διαφεύγοντες τὴν προσοχὴν των ἐπησχολημένην μᾶλλον εἰς τὸ εἶδος τῶν βαλάνων καὶ τοῦ ὀπίου ἢ τὴν ἀνατροφὴν αὐτῶν, σπουδάζουσι συγχρόνως καὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν κοινωνίαν ὑπὸ τὴν εὐαρεστοτέραν αὐτῆς ὄψιν.

Γνωρίζεις τέλος πάντων, ὅτι ἂν καὶ καθεκάστην δημιουργοῦμεν συλλόγους καὶ καθιδρύομεν ἀναγνωστήρια, ταῦτα δὲν συχνάζονται ἢ ὑπὸ ὀλίγων ἀπλοϊκῶν, ματαιοπονούντων ἀνθρωπίσκων, οἵτινες ζητοῦσι δῆθεν νὰ ἠθικοποιήσωσιν ὁλόκληρον κοινωνίαν, ἥτις οἶδε κάλλιον αὐτῶν ποῦ ἔγκειται τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν, ἥτις τέλος πάντων ἐγεύθη πρὸ πολλοῦ τοῦ ξύλου τῆς Γνώσεως.

Ἤδη δὲν θέλει σοὶ σανὴ ποσῶς παράδοξον, ὅτι ὁ μεγαλείτερος ἀριθμὸς τῶν θεατῶν ἀπετελεῖτο ὑπὸ ξένων καὶ ἐντοπίων Ἑλλήνων· ὀλίγοι Μωαμεθανοὶ ἑορτάζοντες τὸ Βαϊράμ, ὀλιγώτεροι Ἰουδαῖοι καί τινες Ἀρμένιοι, μεθ' ὧν τρεῖς Ἄγγλοι ναυτικοί, ἀπεξεδύοντο εὐθύμως εἰς τὴν διεθνῆ ταύτην ἑορτὴν τοῦ Χάρωνος.

Ἦτο σχεδὸν ἡ 10 ἑσπερινὴ ὥρα τῆς 28 Ἰανουαρίου. Κύκλῳ μιᾶς τραπέζης μετὰ τεσσάρων φίλων ἐπίνομεν ἀθλιον οἶνον, χειροκροτοῦντες τῆς ἀτυχοῦς «Ἀγγελικῆς» τὰ χορευσκιρτήματα.

Ἀπέναντι ἡμῶν οἱ Ἄγγλοι ναυτικοὶ διεσκέδαζον μὲ βράντ, εἰς τὰ πλάγια πέντε Μωαμεθανοὶ ἐρρόφων τὴν προσφιλῆ ρακῆν.

Τὴν ἀθλίαν παντομίμαν εἶχε διαδεχθῆ κωμῳδία φορτική, ὅτε τριγμὸς ἀνησύχησε τοὺς παρακαθημένους· τινὲς εἶπον *σεισμός· ἄλλοι ἀπήντησαν δὲν εἶνε τίποτε* καὶ τὰ πάντα καθησύχασαν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ θελός τις ἠκούσθη θρυσθεῖσα· μικρὸς φόβος εἰσέδυσεν εἰς τὰς καρδίας πολλῶν γινωσκόντων, ὅτι πρότινων ἡμερῶν πάσσαλοί τινες καὶ ξύλα εἶχον ἀφαιρεθῆ ἐκ τοῦ καφφενείου, προκειμένου νὰ κατεδαφισθῇ ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας τῆς προκυμαίας· ἐποιήσαντο δὲ τὸ σωτήριον τῆς ἀναχωρήσεως διάθημα. Οἰκογένειά τις ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, συγκειμένη ἐκ τῶν δύο συμβίων καὶ τριῶν τεκνίων, ὑπενδώσασα εἰς τοὺς κλυθμηρισμοὺς αὐτῶν ἀνεχώρησε· ἐπίσης· οἱ δὲ λοιποὶ ἠρκέσθημεν νὰ ἐρωτήσωμεν ἐκ περιεργείας μᾶλλον ἢ φόβου, τί συμβαίνει;

Οὐδὲν ἀποκρίνεται ὁ καφφεπώλης, μέθυσός τις ἔθραυσε τὴν θέλον—ἀρκεσθέντες εἰς τὴν δικθεβκίωσιν τοῦ ἀτυχοῦς πλεονέκτου, ὅστις ἐν τῇ φυλακῇ ἤδη κλαίει τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἰδίου υἱοῦ, ἐπροσέξαμεν ἐκ νέου εἰς τὴν κωμῳδίαν.

Εἶνε σπαραξικάρδιον! ἐνθυμοῦμαι τόσον ζωηρῶς τὸν κωμικόν, ὅστις αἰσθανθεὶς τὸν πρόδρομον τῆς καταβυθίσεως κλονισμόν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ὑποπτευθῇ τὴν συμφοράν,

Κύριοί μου, λέγει, μετὰ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ κωμικοῦ σχήματος, ἀς ἔχωμεν καὶ τὸν νοῦν μας, νομίζω ὅτι βυθιζόμεθα!

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἀκριβῶς τριγμὸς φοβερὸς ἀκούεται, τὰ φῶτα σβύνονται καὶ τὸ ξύλον τῆς Κιβωτοῦ τὸ οἰκοδόμημα ἐξολισθῆσαν ἐπὶ τοῦ πλείστου τῶν πασσάλων βυθίζεται εἰς τὴν θάλασσαν ἐμπεριλεῖον οὐχὶ πλέον ζεύγη ζώων μετὰ τοῦ Νῶε καὶ τῆς περιστερᾶς αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀνθρωπίνας ὑπάρξεις καὶ τεθ σκληροτέρου θανάτου τὸ φάσμα.

(*) Κατὰ τὴν ἀφήγησιν φίλου μας τινὸς πράγματι διακινδυνεύσαντος.

Ἀγνοῶ τί συνέβη ἀκριβῶς ἐν τῷ μεταξύ· εὑρέθην ἐντὸς ξυλίνου κλωβοῦ, πλέων εἰς τὸ ὑγρὸν αὐτοῦ ἔδαφος καὶ βλέπων ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν στέγην αὐτοῦ κατερχομένην βαρεῖαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου.

Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν ἀγρίαν ἐκείνην κραυγὴν τοῦ φόβου, τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς ἀγωνίας, ἥτις εἰσέτι ὡσεὶ ἐξερχομένη τοῦ καταχθονίου ἐκείνου θεάτρου κατασπαράττει τὴν καρδίαν μου.

Σκότος βαθὺ συνέχεε τὰ πάντα φύρδην μίγδην πλέοντα ἢ καταβυθιζόμενα ἐν τῇ ἀπαισίᾳ ἐκείνῃ εἱρκτῇ τῆς καταστροφῆς.

Ἀνεμνήσθην ἐν μιᾷ στιγμῇ τῶν γονέων καὶ φίλων μου. ἀνεμνήσθην παντὸς ὅτι ἔχει ἡ καρδία ἡμῶν ἀγαπητὸν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ ἀντὶ ἀπελπισίας θάρρος μὲ κατέλαβε· παλαίων μετὰ τοῦ θανάτου ἤλπιζα ὅτι θὰ τὸν καταβάλω· βλέπων πέριξ μου τόσους νεκροὺς ἤλπιζον ὅτι θὰ ἐπιζήσω.

Ἀπαλλαχθεὶς ἑνὸς ἀτυχοῦς, ὅστις κρατῶν μ' ἐκ τῆς χειρὸς ἐζήτει μεγαλοφώνως βοήθειαν, πνιγέντος μετ' ὀλίγον, ἠθέλησα κολυμβῶν νὰ φθάσω πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἀσθενὴς φωτὸς ἀκτὶς εἶχεν εἰσδύσει, ἀλλ' οἱ μὲν πόδες μου περιπλέκονται μεταξὺ καθεκλῶν καὶ ἄλλων ἐπίπλων, αἱ δὲ κινήσεις μου παραλύονται ὑπὸ δύο ἑτέρων ζητούντων ἐπίσης βοήθειαν, ἐνῷ πτώματα καὶ ἡμιθανεῖς πλέουσιν ἀδιακόπως ἢ διέρχονται ἐνώπιόν μου.

Μεθ' ἀγῶνας, εἰς οὓς μόνον ἡ ἀπελπισία δύναται νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὅτε μὲν κατεβυθιζόμενος ὑπὸ τῶν κρατούντων με μέχρι τῆς θλίψεως τοῦ πυθμένος, ὅτε δ' ἐπανερχόμενος ἐξηντλημένος κ' ἐν ἀπελπισίᾳ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, κατορθῶ τέλος νὰ πλησιάσω τὸ φωτεινὸν σημεῖον τῆς ἐλπίδος μου.

Ἦτο παράθυρον, οὗτινος ὅμως ἡ διαστάτρωσις ἦτο τόσον ἰσχυρά, ὥστε ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ θρύσω αὐτὴν καὶ ῥιφθῶ δι' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐλευθέραν θάλασσαν· τὸ μέτωπόν μου θὰ φέρῃ ἐπὶ πολὺ τὰ ἴχνη τῆς ἀδυνήρᾶς ταύτης προσπαθείας.

Ἐν τούτοις αἰσθάνομαι τὰς δυνάμεις μου ἐξαντλουμένας, παρατηρῶ δοκόν τινα προσκολλημένην εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ἀδιακόπως καταβυθιζομένου οἰκοδομήματος καὶ τείνω τὰς χεῖρας ὡς πρὸς σημεῖον σωτηρίας, κράζων εἰς τοὺς κρατοῦντάς με νὰ μὲ μιμηθῶσι, καὶ ἀπαλλάττομαι μὲν οὕτω τοῦ βάρους τῶν δύο δυσυχῶν, ἀλλὰ βλέπω τὴν στέγην ἐγγίζουσαν ἤδη τὴν κεφαλήν μου· κατήρχετο ὡς βαρεῖα τοῦ τάφου πλάξ, ἵνα καλύψῃ τὸν εὐρὺν ἐκεῖνον τάφον ὁμοιόζοντων εἰσέτι θυμάτων.

Ἐντὸς δευτερολέπτου τὸ πᾶν ἴσως καὶ δι' ἐμὲ θὰ ἀπώλετο. Ἐγκαταλείπω ὅλην τὴν δοκὸν καὶ ῥίπτομαι πρὸς τὸ μέρος ὅπου ὑπελόγιζον τὴν πρὸς τὴν γῆν ἔξοδον.

Οἱ θρῆνοι τῶν ἐπιζώντων ἠκούοντο ἀνθενέστεροι, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον σπαραξικάρδιοι διασχίζων θάλασσαν πλήρη ἀτωμάτων φθάνω πρὸς τὸ μέρος τῆς πρὸς τὴν ξηρὰν θύρας· ἐκεῖ οἱ πόδες μου στηρίζονται ἐπὶ στερεοῦ τινος σώματος, τὸ φῶς τῆς σελήνης μ' ἐνθαρρύνει, ἀνορθοῦμαι μικρόν, ἁρπάζω τὸ προστυχὸν καὶ ἀνέρχομαι πρὸς τὸ κεκλιμένον, ἀλλὰ μὴ βεβυθισμένον εἰσέτι ξύλινον ἔδαφος, ἔνθα ἀπαντῶ τὴν ἔντρομον πλειονότητα τῶν ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου εὑρεθέντων, ἣν ὅμως ἀπεχώρισε τῆς ξηρᾶς ἀρκετὸν θαλάσσης διάστημα, μὴ ὑφισταμένης ἤδη τῆς μετ' ἐκείνης συγκοινωνίας.

Οὐχ ἧττον καὶ τὸ μέρος τοῦτο διέτρεχεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τῆς καταβυθίσεως τὸν κίνδυνον· μὴ γνωρίζοντες δὲ νὰ κολυμβῶσιν ἐβίαζαν νὰ ῥιφθῶσι ἐν τῷ ὕδατι, ἀναμένοντες μᾶλλον τὸν θάνατον ἢ σπεύδοντες πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ διαθήματι ὅμως τούτῳ, ὅπερ θὰ εὐκόλυνε καὶ εἰς τοὺς πρὸς τὰ ὄπισθεν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, ὑπῆρχε μεγαλειτέρα ἐλπίς.

Φανοί τινες καὶ ἄνθρωποι ἐφαίνοντο εἰς κίνησιν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς· οἱ κάτοικοι εἰδοποιηθέντες ἤδη ἔσπευδον εἰς βοήθειαν πανταχόθεν. Ῥίπτομαι εἰς τὴν θάλασσαν καταρτίνων καὶ τοὺς λοιπούς νὰ με μιμηθῶσι· πολλοὶ ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμά μου, ἀλλὰ διὰ τοὺς πρὸς τὰ ὄπισθεν ἦτο πλέον ἀργά. . Ὅταν ἔφθασα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ ἀνέβλεψα πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τῆς καταστροφῆς, δὲν εἶδον ἢ θάλασσαν ἀφρίζουσαν καὶ οὐδέν τι πλέον. Ἡ Κιβωτὸς ὁλόκληρος ἐπὶ τοῦ ὑποβρυχίου Ἀραράτ ἐγένετο ἀφανὴς ἐν ὀλίγοις λεπτῶν ὀλίγων.

Πλοιάριά τινα, φιλάνθρωποι καὶ ἀνδρεῖοι πολῖται, ἐν οἷς κατ' ἐξοχὴν διεκρίθη ὁ Κρὴς Χατζῆ Ἀναστάσιος, εἶχον ἤδη σπεύσει σώζοντες ὅσους ὑπῆρξε δυνατόν.

Φεῦ! πολλοὶ ἀνεζήτησαν εἰς μάτην φλτάτας ὑπάρξεις καὶ ἀφῆκαν κραυγὰς γοερὰς, ὅπως ὁπότον ἐπὶ τοῦ κεκλεισμένου τάφου ζητοῦμεν τὸ ὄν, ὅπερ ἀλλαχοῦ μόνον ἐλπίζομεν νὰ συναπαντήσωμεν.

Ἀπεσύρθην εἰς γωνίαν τινὰ καὶ γονυπετήσας μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐψιθύρισα:

Ψαιδρὸς ὁ κόσμος πειδιᾷ εἰς τὸ μειδίαμά σου
τὸν περιβάλλ' ἡ ἄνοξις εἰς ἕνα πρόσταγμά σου
κ' εἰς ἕνα ἄλλο πάλιν
Εἰς τῆς θυέλλης ῥίπτεται τὴν παγερὰν ἀγκάλην.

—

Μ' ἕνα σου λόγον τῆς ζωῆς γλυκὺ τῷ δίδεις πνεῦμα
Κ' ἐν ἀκαρεὶ τὸ ἀφαιρεῖς μ' ἓν τῆς ὀργῆς σου νεῦμα·
τῷ δίδεις ἀεννάως
σημεῖα τῆς ἰσχύος σου εἰς ἄθυσσον καὶ χάος.

—

Οἱ Οὐρανοὶ δεικνύουσι τὴν δόξαν, τὴν ἰσχύν σου,
καὶ τὰ πελάγη μὲ φωνὴν κυμάτων τὴν ὀργήν σου
συχνὰ μᾶς ἐνθυμίζουν.
Οἱ ἄνεμοι τὰ θεῖα σου προστάγματα κομίζουν.

—

Ἀλλ' ὁ θνητὸς τῆς γῆς αὐτῆς τὰ εἴδωλα λατρεύων
καὶ ἀντὶ Σοῦ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰς σκιὰς δουλεύων
τοσάκις τ' ὄνομά σου
ἐξύβρισε περιφρονῶν τὰ τόσα θεόματά σου.

—

Πλὴν σὺ μεγάλος κ' ἰσχυρὸς ἀλλ' εὐσπλαγχνος συγχώνως
τὸ τέκνον μὴ καταρασθῇς τοῦ δεινοῦ αἰῶνος·
τὸ φῶς 'ς τοὺς ὀφθαλμούς του
διάχυσον, τὴν σὴν φωνὴν ἀπόστειλ' εἰς τὸ οὖς του

Τῆς μετανοίας δάκρυα σ' τοὺς πόδας σου νὰ χύσῃ
καὶ τῆς χειρός σ' ἀπαντιχοῦ τὸν τόπον νὰ γνωρίσῃ,
καὶ τ' ὄνομά σου πάλιν
Ἡ γῆ νὰ ψάλλῃ μὲ φωνὴν ὡς πρώτερον μεγάλην.

Μετὰ ταῦτα ὑπῆγα νὰ ριφθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων μου, οὓς εὗρον ἡμιθανεῖς ἐκ τῆς λύπης των καὶ παράφρονας ἐξ ἀπελπισίας.

Τὴν νύκτα ταύτην ὑπῆρξε ἀδύνατον νὰ ἡσυχάσω. Κλείων τὸ ἔμμα εὑρισκόμην ἐν τῷ ζοφερῷ ἐκείνῳ ὑδατώδει κλωβῷ τοῦ θανάτου, ἤκουον θρήνους καὶ οἰμωγάς, ἐπάτουν νεκρούς.

Ἅμα τῇ αὐγῇ ἐπέστρεψα εἰς τὸν τόπον τῆς καταστροφῆς. Ἡ συγκίνησις εἶνε γενική, κοινὸν τὸ πένθος.

Χιλιάδες κατοίκων ἐπὶ τῆς προκυμαίας, ἐκ τῶν παραθαλασσίων ἐξωστῶν καὶ ἀπὸ τῶν λεμβῶν, αἵτινες περικυκλοῦσι τὰς ἐκδυθείσας μηχανὰς τῆς προκυμαίας, ἔχουσι τὸ βλέμμα ἐστραμμένον ἐναγωνίως πρὸς τὸ μέρος, ἀφ' οὗ πτώματα ἀδιακόπως ἀνασύρονται.

Ὁ κρότος τῆς καταπιπτούσης ἁλύσεως ἀκούεται ὡς νεκροθάπτου ἐργαλεῖον· ἐπέρχεται εἶτα σιγὴ νεκρική, ἓν πτῶμα μετ' ὀλίγον ἀνασύρεται· πελιδνόν, ἠκρωτηριασμένον· ἀναγνωρίζεται . . . καὶ οἱ θρῆνοι τῶν συγγενῶν καὶ φίλων του ἀποσπῶσιν ἄφθογα τῶν θεατῶν τὰ δάκρυα.

Εἰς τὴν θέαν ἑνὸς τῶν πτωμάτων τούτων μοί ἐπῆλθε φοβερὸς διαλογισμός, Μικροῦ δεῖν καὶ ὡς αὐτὸ ἐκεῖ τὸ πτῶμα ἡ ἄλυσος αὕτη ἤθελε τώρα μ' ἀνασύρει· δὲν θὰ ἐγκατέλειπον οὔτε χήραν γυναῖκα, οὐδὲ τέκνα ὀρφανά· ἀλλ' ὦ τῆς ματαιοφροσύνης, ὁποίαν ἀπληστίαν κ' ἐγωϊσμὸν καὶ ἰδιοτέλειαν θὰ ἐγκατέλειπον !

Εἶνε ἀναμφιβόλως διδακτικὴ ἡ συμφορά, ὅσον πικρὰ καὶ ἂν ὑπάρχῃ, διὰ τοὺς ἐπιλήσμονας τῆς ἀγνώστου ἐκείνης στιγμῆς, ἧς ἡ ἀνάμνησις ὀφείλει νὰ ἐδηγῇ τὰ βήματά μας πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν.

Φίλτατε Ἀγαθόβουλε, ἐπέπρωτο νὰ μὴ συγκαταριθμηθῶ μεταξὺ τῶν 50 περίπου πτωμάτων, ἅτινα μέχρι τοῦδε ἀνευρέθησαν· εἴθε νὰ ἦσαν τὰ μόνα, ἀλλ' ἀναζητοῦνται καὶ τινες ἀκόμη ὑπὸ συγγενῶν καὶ φίλων.

Ἐπέρρωτο νὰ ἴδω καὶ τῆς ἡμέρας ταύτης τὸν Ἥλιον, ἀνελθὼν ἐκ τοῦ ᾅδου, οὗτινος τὸ σκότος ἐπί τινας στιγμὰς μὲ περιεκάλυψε, καί, ἀντὶ ἐν τῇ νεκροφόρῳ ἀμάξῃ, ἥτις ἀπὸ πρωΐας σήμερον διατρέχει τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἡμῶν ὑπὸ τὰς πενθίμους σημαίας τῶν προξενικῶν ἀρχῶν, πορευόμενος νὰ κατακλυθῶ τόσον προώρως εἰς τοὺς ἀκροφούκτους κόλπους του, νὰ σοὶ ἀπευθύνω καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἣν ἀρραγίζων διὰ μαύρου κηροῦ ὑπενθυμίζω μετὰ σοῦ καὶ εἰς τοὺς λοιπούς ἀναγνώστας τοῦ «Μέντορος» ὅτι ὁ θάνατος μοὶ ἐψιθύρισεν εἰς τὸ οὖς ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης: «*Γρηγορεῖτε· οὐ γὰρ οἴδατε τὴν ὥραν*» . . . . .»

Ἐν Σμύρνῃ τὴν 30 Ἰανουαρίου 1873.

Μ. Δ. ΣΕΤΖΑΝΙΣ.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

Ὅτε ὁ Μέντωρ πρὸ τεσσάρων περίπου ἐτῶν (ἴδε Μέντ. ἔτος ά. σελ. 199 καὶ 250) ἔβαλε νῦν περὶ τῶν σχολείων τοῦ λαοῦ, τίς ἐπίστευσέ ποτε, ὅτι τὰ ὄνειρά του ἔμελλον σήμερον νὰ πληρωθῶσι; Τὰ τότε γραφόμενα ἐφάνησαν πρὸς πάντας μὲν τοὺς ἀναγνόντας αὐτὰ καλὰ καὶ ἅγια, ἀλλὰ χειμαιρικὰ διὰ δύο λόγους κυρίως, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ὁ καὶ κυριώτερος ἦτο ὅτι ὁ λαὸς ἡμῶν ποτὲ δὲν ἤθελεν ἀποφασίσει, ἀρίνων τὰ καταγώγια τῆς ἀργίας (ἵνα μή τι ἄλλο εἴπωμεν), ἵνα προσέλθῃ εἰς τὰ τοιαῦτα σχολεῖα· ὁ δὲ δεύτερος, αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι δυσκολίαι τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ ὑπερνικήσῃ τις διὰ τὴν ἵδρυσιν καὶ εὐόδωσιν τῶν τοιούτων σχολείων. Ταῦτα προβλέπων καὶ ὁ Μέντωρ, κατελήγων τὴν περὶ αὐτῶν πραγματείαν, ἔλεγε «Κάμετε ἀρχὴν καὶ ὁ Θεὸς θὰ σᾶς βοηθήσῃ διὰ τὰ περαιτέρω». — Τίς ἐπίστευε, εἴπομεν· καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ Μέντωρ, ὅστις ἐκ πείρας εἶχε γνωρίσει τὴν φιλομάθειαν τοῦ λαοῦ ἡμῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν εὐγένειαν καὶ φιλογένειαν τῆς μεσαίας καὶ ἀνωτέρας τάξεως τῆς Σμυρναϊκῆς κοινωνίας ἀφ' ἑτέρου, τὸ ἐπίστευε· καὶ διὰ τοῦτο, σπουδάζων καὶ σὺχὶ παίζων, ἔρριψε τότε εἰς τὸ μέσον πρὸς μελέτην καὶ σπουδὴν τῶν δυναμένων νὰ πραγματοποιήσωσι τὴν ἰδέαν ταύτην.

Εἰς τὰ ὄντως εὐγενῆ καὶ Χριστιανικὰ αἰσθήματα τῶν ἀξιοτίμων μελῶν τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου ἐπιφυλάττετο ἡ παντὸς λόγου ἀνωτέρα τιμὴ τῆς συστάσεως τῶν σχολείων τοῦ λαοῦ· τιμὴ ἥτις ἀντανακλᾷ οὐ μόνον ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἡμῶν ὅλης ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἔθνους ὁλοκλήρου. Ὁπόσα δὲ καὶ ὁποῖα τὰ ἐν τῇ ἔμφρονος διευθύνσεως τῶν τοιούτων σχολείων ἠθικὰ καὶ ὑλικὰ πρὸς ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν ἡμῶν καλὰ καὶ τυχὸν ὄφελα.

Βεβαίως ἡ τῶν τοιούτων σχολείων ἵδρυσις δὲν σημαίνει καὶ τὴν παγίωσιν αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ὁποίας καὶ μόνης δύναται νὰ προκύψῃ τὸ προβαλόμενον ἀποτέλεσμα· διότι αὕτη εἶναι καὶ πόνου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ *διαπάνης οὐ σμικρᾶς*. Οὐδεμία ὅμως ἀμφιβολία, ὅτι οἱ σχόντες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συστάσεως οὐδόλως θέλουσιν ἀποθαρρυνθῇ ἐκ τῶν δυσκολιῶν, αἵτινες συμπαρομαρτοῦσι παντὶ ὠφελίμῳ ἔργῳ κατὰ τὴν ἔναρξιν αὐτοῦ μάλιστα, ἀναμιμνησκόμενοι τὸ ἀρχαῖον λόγιον «Τοῖς πόνοις πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ θεοί» πρὸς τὴν παγίωσιν οὗ ἀνεδέξαντο κοινωφελοῦς ἔργου.

Θέαμα, οὕτινος συγκινητικώτερον καὶ θυμηδέστερον σπανίως εἶδεν ἡ Σμύρνη, παρίσταται ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς κ. λ. μ. Καὶ οἱ περιεργείας χάριν ἐπισκεφθέντες τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ ἠσθάνθησαν συγκίνησιν καὶ χαρὰν βλέποντες ἐντὸς μὲν αὐτῶν περὶ τοὺς διακοσίους εἰς τὸ ἓν καὶ περὶ τοὺς ἑκατὸν εἰς τὸ ἄλλο ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς παιδικῆς μέχρι τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας εὐτάκτως καὶ κοσμίως ἀναμίξ παρακαθημένους καὶ διδασκομένους ὑπὸ διδασκάλων, τῶν μὲν ἐξ ἐπαγγέλματος, τῶν δὲ μαθητευόντων εἰσέτι εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς καὶ ἄλλων πρὸ πολλοῦ ἀποχαιρετισάντων τὸ ἐδώλιον τοῦ μαθητοῦ καὶ ἐπιδοθέντων εἰς διάφορα βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα, ἀπάντων ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου· ἔξωθεν δὲ αὐτῶν ἄλλους τόσους συνωθουμένους καὶ θερμῶς παρακαλοῦντας ὅπως καὶ αὐτοὶ ἐγγραφῶσι μαθηταί.

Περιττὸν θεωροῦμεν ἵνα προτρέψωμεν τοὺς εὐκαταστάτους τῶν ἡμετέρων ἡμῶν ὅπως διὰ *σπουδαίων δωρημάτων* ἐνθαρρύνωσι καὶ ὑποστηρίξωσι τὸν Σύλλογον εἰς τὸ ὅσον ἀξιέπαινον τοσοῦτον καὶ χαλεπὸν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις τοῦτο ἔργον· διότι εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι οὐδὲ παρ' ἡμῖν ἐλλείπουσι Ζωγράφοι καὶ Χαρίται καὶ οἱ τοιοῦτοι, οἵτινες μόνον εὐκαιρίαν ἀνέμενον ὅπως ἀναφανῶσιν ἤδη δὲ τῆς εὐκαιρίας δοθείσης οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θέλουσιν ἀνατείλει ἐπὶ τοῦ τῆς εὐποιΐας ὁρίζοντος τῆς Σμύρνης. Εὐχόμενοι ἀπὸ μέσης καρδίας ὅπως ἡ Θεία Πρόνοια, ἐξ ἧς πᾶν δώρημα τέλειον, τὰ μὲν ἀξιότιμα. Μέλη τοῦ Συλλόγου, ἅτινα οὐδὲ κόπων οὐδὲ δαπάνης ἐφείσθησαν πρὸς ἵδρυσιν τῶν τοιούτων κοινωφελῶν καθιδρυμάτων, ἐνισχύῃ εἰς τὸν εὐγενῆ ἀγῶνα, ὃν οὕτως ἀξιεπαίνως ἀνέλαβον, τοὺς δὲ προωρισμένους ἵνα δρέψωσι τοὺς ἀγλαοὺς καρποὺς τῶν φυτωρίων τούτων φυτίσῃ ἵνα καταβάλλωσι τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὸν ζῆλον, ἅτινά εἰσιν ἀπαραίτητα πρὸς τὴν ἐκ τῶν τοιούτων σχολείων ὠφέλειαν — ἀμέμπτως θέλομεν παρακολουθήσει τὴν πορείαν αὐτῶν, ἐπιφυλασσόμενοι ὅπως ἐπανέλθωμεν προσεχῶς· διότι οὐδένα βεβαίως λανθάνει ὅτι ἡ παγίωσις τῶν τοιούτων σχολείων θέλει προσθέσει μίαν ἐκ τῶν ὡραιοτέρων σελίδων, αἵτινες θὰ στολίσωσι τὴν ἱστορίαν τῆς πάλαι καὶ νῦν κλεινῆς Σμύρνης.

ΟΙ ΣΠΟΓΓΟΙ.

Ὁ σπόγγος εἶνε προϊὸν φυσικὸν τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὡς ἐκ τῆς χρήσεώς του· ἀλλ' οἱ φυσιογράφοι εἰσέτι δὲν ἐσχημάτισαν ἰδέαν σαφῆ περὶ τῆς φύσεώς του. Τῶν ἀρχαίων οἱ μὲν ἔλεγον αὐτὸν ζῶον, οἱ δὲ φυτόν· οἱ δὲ οὐδέτερον καὶ ἄλλοι ἀμφότερα, ἤτοι ζωόφυτον χρησιμεῦον ὡς κατοικία εἰς ζωΰρια, ἐλευθέρως ἐν αὐτῷ εἰσερχόμενα καὶ ἐξερχόμενα. Τῶν σημερινῶν οἱ περισσότεροι ἐκ συμφώνου τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ τοῦ εἰς τὸ βασίλειον τῶν ζώων, τοῦ ὁποίου κατέχει τὴν κατωτάτην βαθμίδα, ἤτοι ἀποτελεῖ τὴν ἴδιαν ὁμοταξίαν τῆς συναμοταξίας τῶν ἀκτινωτῶν λεγομένων ἢ ζωοφύτων.

Ἐκ πρώτης ὄψεως διακρίνονται ἐν τῷ ζῶντι σπόγγῳ καθ' ἣν στιγμὴν ἐξαχθῇ τοῦ ὕδατος δύο οὐσίαι ὅλως διάφοροι. Ἡ πρώτη εἶνε εἶδος μυκήτος γλοιώδους, ὅστις ἐμπεριέχει τὴν δευτέραν· ἡ δευτέρα εἶνε πηκτώδης οὐσία, ἥτις διατρυπᾶται ὑπὸ πόρων καὶ ὀχετῶν διαπερωμένων ἀκαταπαύστως ἀπὸ ὕδωρ καὶ ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναπτύσσεται πλῆθος νηματίων περατίνων καὶ σταχύων ὅτὲ μὲν χαλκικῶν ἀπὲ δὲ τιτανικῶν, ἅτινα διακείμενα ἐν εἴδει δικτυουμένων δεσμίδων ἀποτελοῦσιν εἶδος τι στερεᾶς κρηπίδος.

Ὁ ἐν χρήσει σπόγγος εἶνε καθαρισμένος ἀπὸ τὸν μύκητα, ὁ ὁποῖος τὸν ἐμπεριεῖχε, καὶ ἀπὸ τὰ χαλκικὰ ἠπιτανικὰ μόρια, τὰ ὁποῖα ὑπῆρχον ἐντός του· ἑπομένως δὲν συνίσταται εἰμὴ ἀπὸ μόνου τοῦ ἰνώδους καὶ συμπεπιεσμένου ὑφάσματος, ἤτοι τῆς πηκτώδους οὐσίας, περὶ ἧς ἄνωθι εἴπομεν.

Ὅλοι οἱ σπόγγοι εἰσὶν ὑδρόβιοι, οἱ μὲν θαλάσσιοι, οἱ δὲ τῶν γλυκέων ὑδάτων. Οἱ πρῶτοι ζῶσι προσκολλημένοι ἐπὶ διαφόρων σωμάτων εἰς βάθος 25—100 ποδῶν, ἔνθα ἡ θάλασσα εἶνε πάντοτε ἥρεμος. Αἱ μορφαὶ των εἶσὶ πολυειδεῖς· τινὰ δὲ τῶν συνήθων ὀνομάτων αὐτῶν, ὡς χειροκτιον τοῦ Ποσειδῶνος, θαλασσία σάλπιγξ, χειμερινὸν τῶν χειρῶν περικάλυμμα (manchon), λαμπὰς κ.τ.λ. δίδουσιν ἐν μέρει ἰδέαν τούτου. Διαφέρουσιν ἐπίσης κατὰ τὸ ὕψος, διότι οἱ μὲν μένουσι πάντοτε μικρότατοι, οἱ δὲ ὑψοῦνται μέχρι δύο μέτρων.

Οἱ ἐν χρήσει σπόγγοι εὑρίσκονται ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ, τῷ Μεξικανικῷ κόλπῳ, τῇ Μεσογείῳ, τῇ Ἐρυθρᾷ, ταῖς θαλάσσαις τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αὐστραλίας, καὶ τῷ Βορείῳ ὠκεανῷ. Οἱ ἐν τῷ Μεξικανικῷ καὶ τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ ἁλιευόμενοι εἶσι μακροὶ καὶ χονδροί, οἱ δὲ ἐν τῇ Μεσογείῳ λεπτότεροι καὶ ἐν γένει καλλιτέρας ποιότητος.

Οἱ σπόγγοι ἀποτελοῦσιν ἄρθρον τοῦ ἐμπορίου ἀρκούντως ἄξιον λόγου καὶ διαιροῦνται εἰς δύο κλάσεις, ὧν ἡ πρώτη ἐμπεριέχει τοὺς κοινοὺς σπόγγους καὶ ὑποδιαιρεῖται εἰς 22 εἴδη, ἡ δὲ δευτέρα τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ ἀριθμεῖ 94 εἴδη.

Ἡ παρ' ἡμῖν ἁλιεία τῶν σπόγγων ἀπὸ Βηρυτοῦ μέχρις Ἀλεξανδρέττας ἐνεργεῖται παρὰ τῶν Συρίων καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Μάϊον καὶ διαρκεῖ μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Συρίους, ἐνῷ οἱ Ἕλληνες ἀσχολοῦνται εἰς αὐτὴν μόνον μέχρις Αὐγούστου. Ἐπιβαίνοντες συνήθως ἀνὰ 15 ἢ 20 εἰς γαύλους (σκολέθας) προτυρμίζονται εἰς τοὺς λιμένας τῆς Σιδῶνος, Βηρυτοῦ, Τριπόλεως, Ἀνταρράδου, Λαοδικείας καὶ ἄλλους, εἰς οὓς ἅμα ἀφικθῶσιν ἀφοπλίζουσι τὰς γαύλους αὐτῶν καὶ ἐνοικιάζουσι παρὰ τῶν ἐγχωρίων λέμβους ἁλιευτικάς. Τούτων ἑκάστη φέρει τέσσαρας ἢ πέντε ἀνθρώπους, οἵτινες ἀλληλοδιαδόχως καταδύονται. Ὁ δύτης φέρει μάχαιραν κοπερόν, δι' ἧς ἀποσπᾷ τὸν σπόγγον ἀπὸ τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει προσκεκολλημένος.

Οἱ Πελοποννήσιοι καὶ ἰδίως οἱ Ὑδραῖοι ἁλιεύουσι τοὺς σπόγγους κατὰ τρόπον ὅλως διάφορον. Δὲν καταδύονται, ἀλλὰ ἐνεργοῦσι τὴν ἁλιείαν διὰ καμάκων, εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὁποίων ὑπάρχει κρεάγρα (τσιγκέλι) καὶ παρ' αὐτῇ σάκκος δικτυωτός. Ἡ κρεάγρα ἀποσπᾷ, ὁ δὲ σάκκος δέχεται τὸν σπόγγον. Ἡ θάλασσα πρέπει νὰ ἦνε ἥρεμος· διασκορπίζεται δὲ ἅμμος βεβαμμένη ἐν ἐλαίῳ, δι' οὗ καθαρίζεται ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος ὥστε νὰ διακρίνεται καλῶς ὁ πυθμὴν καὶ οἱ ἐν αὐτῷ σπόγγοι. Ὁ τρόπος οὗτος κοπιάζει ὀλιγώτερον τοὺς ἁλιεῖς, ἀλλὰ τὸ δυστύχημα εἶνε ὅτι δι' αὐτοῦ συχνάκις ἐξάγονται οἱ σπόγγοι ἐσχισμένοι· δι' αὐτὸ καὶ πωλοῦνται 30 τοῖς 100 ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων.

Διὰ καταδύσεως ἁλιεύονται σπόγγοι καὶ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ παρὰ τῶν Ἀράβων· πωλοῦνται δὲ εἰς τοὺς ἐν Ἀθήνῃ Ἄγγλους ἢ ἀποστέλλονται εἰς Αἴγυπτον· Ἐπίσης καὶ ἐν τῷ Μεξικανικῷ κόλπῳ παρ' Ἱσπανῶν, Ἀμερικανῶν, Ἄγγλων καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖ οἱ σπόγγοι αὐξάνουσιν εἰς ἀβαθῆ μέρη, ἁλιεύονται πολὺ εὐκολώτερον ἢ ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἁλιείαν οἱ σπόγγοι θλίβονται, καταπατοῦνται, πλύνονται πολλάκις ἐντὸς θαλασσίου ὕδατος καὶ ἔπειτα

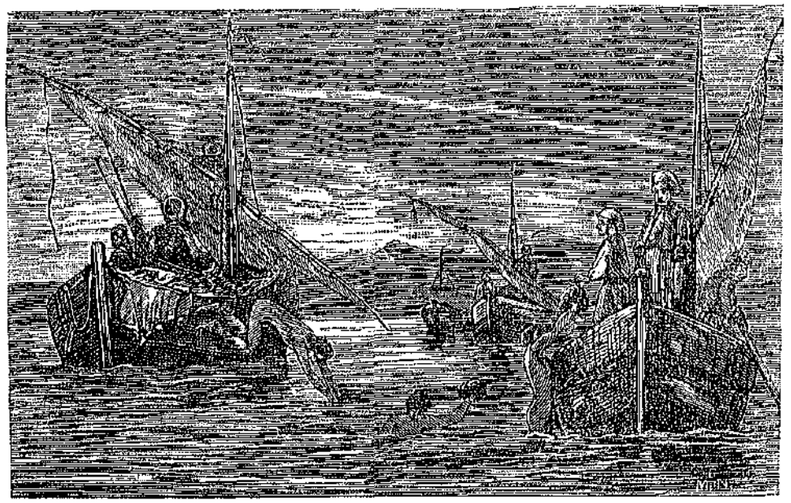

Σπογγαλιεῖς τοῦ Συριακοῦ πελάγους.

ἐντὸς γλυκέος ἐπανειλημμένως ἀνανεουμένου, μέχρις οὗ καθαρισθῶσιν ἀπὸ τῆς βλαίνης. Μετὰ ταῦτα τοὺς διαπερῶσι διὰ θερμοῦ ὕδατος, ἵνα λείψῃ ἀπ' αὐτῶν ἡ δυσωδία, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν ἕνεκα τῶν ἐν τῷ ἰνώδει ὑφάσματι ἐμπεπερικεκλεισμένων ζωϋφίων.

Ἀγνοεῖται εἰσέτι καὶ πόσον ζῶσιν οἱ σπόγγοι καὶ καθ' ὁποίαν ταχύτητα αὐξάνουσι. Γνωστὸν εἶνε μόνον ὅτι δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ἁλιεία αὐτῶν εἰς τὰ αὐτὰ μέρη, ἀπὸ τῶν ὁποίων πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐξ ὁλοκλήρου εἶχον ἁλιευθῆ.

Εἰς τὴν σπογγαλιείαν ἰδίως ἀσχολοῦνται οἱ κάτοικοι τῶν εἰς τὴν Ἀσίαν ἀνηκουσῶν νοτίων σποράδων, περὶ μιᾶς τῶν ὁποίων, τῆς Καλύμνου, μεταφέρομεν ἀπὸ τῆς «Προόδου» τὰ ἑπόμενα.

Η ΝΗΣΟΣ ΚΑΛΥΜΝΟΣ.

Ἡ νῆσος Κάλυμνος, μία τῶν σποράδων, κατοικεῖται ὑπὸ λαοῦ ναυτικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ, ἀγαλλομένου ἐπὶ τῇ προόδῳ τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ. Οἱ Καλύμνιοι ἐπισκέπτονται πολυάριθμοι τοὺς τῆς Κρήτης αἰγιαλοὺς διὰ τὴν σπογγαλιείαν, πληρόνουσι δὲ ὡς τέλος ἐπὶ τούτῳ 8,000 λίρας τουρκικὰς ἐτησίως. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπισκέπτονται τήν τε Βεγγάζην, ἔνθα πληρόνουσι ὡς δασμὸν 7,500 λίρας καὶ τὰς λοιπὰς τῆς Ἀφρικῆς παραλίας, ὡς καὶ τὴν Συρίαν καὶ τὴν Καραμανίαν. Ἀληθὲς ὅτι οἱ Καλύμνιοι εὑρίσκουσιν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῶν Μαύρων πλείονα φιλοξενίαν ἢ ἀλλαχοῦ. Εἰς διηνεκεῖς διατελοῦσιν ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Σύρου, Σμύρνης, Τεργέστης, Μασσαλίας, Παρισίων καὶ Λονδίνου. Διατρέχουσιν εἰς μέγαν ἀριθμὸν τὴν Ἰταλίαν, Γερμανίαν καὶ Ρωσσίαν· ἐσχάτως δὲ μετέβησαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀμερικήν. Γνωστοί εἰσιν ἐν Κῷ, ἐν Ρόδῳ, ἐν Νισύρῳ, ἐν Ἀττικίᾳ καὶ ἐν διαφόροις ἄλλοις τόποις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὡς καθηγηταὶ καὶ ἰατροὶ τοῦ πανεπιστημίου καὶ τῆς ἰατρικῆς σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν Ἐπειδὴ δὲ μέχρι τῆς τοῦ πρωτοκόλλου ὑπογραφῆς ἀπήλαυσον τελείας σχεδὸν ἀνεξαρτησίας, κατώρθωσαν νὰ ἀναπτύξωσι σημαντικὸν ἐμπόριον· συντηροῦσιν ἰδίοις ἀναλώμασι τρία δημόσια σχολεῖα ἀρρένων, ἓν παρθεναγωγεῖον καὶ δύο προκαταρκτικὰ σχολεῖα, καλῶς διωργανισμένα. Ἔχουσι δύο φαρμακεῖα διατηρούμενα ὑπὸ τῆς κοινότητος, ἐν οἷς τὰ φάρμακα δίδονται δωρεὰν εἴς τε τοὺς πλουσίους καὶ πένητας, ἐγχωρίους ἢ ξένους. Τὸ τοιοῦτον εἶνε ἀξιομίμητος πρόοδος, ἣν δυστυχῶς οὐδαμοῦ ἄλλοθι, καθόσον γνωρίζομεν, εὑρίσκει τις. Ὑπάρχουσιν ἐν Καλύμνῳ τρεῖς ἰατροὶ καλῶς πληρονόμενοι ὑπὸ τῆς κοινότητος. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ ἰατροὶ διετηροῦντο ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ τὸν Διόδωρον τὸν Σικελιώτην, δαπάνῃ τῆς πολιτείας.

Οἱ Καλύμνιοι κατεσκεύασαν διὰ πτυχιούχου μηχανικοῦ ἁμαξωτὴν ὁδόν, δι' ἣν ἐδαπανήθησαν 1200 λίραι. Πρὸς τὰ γαλλικὰ κεφάλαια καὶ τὰς σπογγιτικὰς μηχανὰς ἀντέταξαν καταπληκτικὴν ἐνεργητικότητα καὶ μέγα ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, ἡ δὲ πάλη αὕτη πολὺ ὠφέλιμος ὑπῆρξεν αὐτοῖς.

Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατώρθωσαν ν' ἀγοράσωσι τὰ περὶ τὴν Κάλυμνον ἔρημα νησίδια καὶ νὰ γείνωσιν ἰδιοκτῆται ἐκτεταμένων πεδιάδων ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ, εἰς ἃς ἀποστέλλουσι συμπολίτας πρὸς καλλιέργειαν αὐτῶν.

Καὶ τοι δεκακισχίλιοι μόλις ὄντες κατεσκεύασαν τετρακισχιλίας οἰκίας, ὧν πολλαί εἰσιν ἐκ Τηνίου μαρμάρου καὶ ἀνηγέρθησαν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν πεπαιδευμένων ἀρχιτεκτόνων. Ἑνὶ λόγῳ κατέστησαν τὴν νῆσον αὐτῶν πρωτεύουσαν τῶν Σποράδων, κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ κυβερνήτου τοῦ γαλλικοῦ πολεμικοῦ πλοίου "Φορβέν."

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλ. Κήρυκος).

Η ΕΝ ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΙ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ «ΠΟΝΤΟΣ»

Γ Ἐν σελ. 187 τοῦ Β'. τομ. τοῦ Μέντορος, κατὰ πρῶτον ποιούμενοι λόγον περὶ τῆς Μετοχικῆς ταύτης Τραπέζης, εἴχομεν δημοσιεύσει τὰ τῆς τελετῆς τῆς τρίτης ἐπετηρίδος αὐτῆς. Λίαν δὲ ἄσμενοι σήμερον καταχωρίζομεν καὶ τὸν κατὰ τὴν 6 Ἰανουαρίου 1873 ἐκφωνηθέντα λόγον τοῦ ἤδη διευθύνοντος τὴν Τράπεζαν ταύτην κ. Δ. Κ. Κωνσταντινίδου κατὰ τὴν πέμπτην ἐπετήριον αὐτῆς ἑορτὴν ἐν πολυπληθεῖ ὁμηγύρει, συνελθούσῃ ἐπὶ τῇ ἐκκυδέσει τοῦ πρὸς ὄφελος τοῦ νεοδμήτου παρθεναγωγείου ἐνεργηθέντος λαχείου ἐκ τετρακισχιλίων γραμματίων πρὸς πέντε φράγκα ἕκαστον.

Ἐκ τῆς λογοδοσίας ταύτης ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς βλέπομεν ὅτι τὸ κεφάλαιον αὐτῆς κατὰ τὴν λήξασαν ἤδη ἐτησίαν περίοδον ηὐξήθη ἀπὸ 352638. 40 εἰς 543784. 15· ὥστε οὐδὲν ἔχομεν ἢ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς ὑπὲρ τῆς ἔτι μεγαλειτέρας προόδου τῆς ἐθνωφελοῦς ταύτης ἐπιχειρήσεως ἐγκαρδίους εὐχὰς ἡμῶν, ν' ἀποδώσωμεν αὖθις τὸν δίκαιον ἔπαινον πρὸς τοὺς ἀόκνους καὶ φιλογενεστάτους διευθυντὰς αὐτῆς κ. κ. ἀδελφοὺς Κωνσταντινίδας καὶ νὰ ἐπιστήσωμεν καὶ πάλιν τὴν προσοχὴν τῶν φίλων ἀναγνωστῶν ἐπὶ τῶν ἀπὸ τοῦ συνεταιρισμοῦ γιγαντιαίων ὠφελειῶν.

Ἰδοὺ ἡ λογοδοσία τοῦ διευθυντοῦ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Τραπέζης κ. Δ. Κ. Κωνσταντινίδου.

Κύριοι,

Καταλαμβάνω πέμπτην ἤδη φορὰν τὸ βῆμα τοῦτο, ἵνα ἐκθέσω ὑμῖν τὴν ἐνιαυσίαν διαχείρισιν καὶ πορείαν καὶ τοῦ 5ου ἔτους τῆς ἐμπιστευθείσης μοι τὴν διεύθυνσιν Μετοχικῆς Τραπέζης *Πόντου*. Πρὶν δὲ προβῶ εἰς τὰ καθ' ἕκαστα, ὧν γνῶσιν λαμβάνετε ἀπὸ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων τῆς ὧδε κειμένης τραπέζης, μετ' εὐχαριστήσεως καὶ αὖθις ἀναγγέλλω ὑμῖν ὅτι τὸ ἔργον ἡμῶν, προϊὸν τοῦ Πόντου, ὅπερ συνιστῶ ὡς ἐφικτὸν εἰς πᾶσαν πόλιν τῆς αὐτοκρατορίας, ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας μέχρι τοῦδε. Πέποιθα δὲ ὅτι καὶ κατὰ τὸ ἐπὶὸν ἔτος καὶ τ' ἀκόλουθα θέλει προσλάβει μεγαλειτέρας διακλαδώσεις καὶ γενικώτερον χαρακτῆρα, συναισθανομένων πάντων τῶν κατὰ τὸν Πόντον ἐγγραφέντων μετόχων τὴν μεγάλην ἐντολήν, ἣν περιβάλλεται ἡ Μετοχικὴ Τράπεζα αὕτη ὑπὲρ τῆς Ἀνατολῆς, ὡς προτιθεμένη ἀ. τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διευκόλυνσιν τοῦ τε ἐμπορίου, γεωργίας, ναυτιλίας καὶ βιομηχανίας· β'., ὅπερ κατ' ἐξαίρεσιν τῶν λοιπῶν Τραπεζῶν τῆς αὐτοκρατορίας ποιεῖ, τὴν διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τῶν γραμμάτων δι' ἐτησίων αὐτῆς χορηγήσεων καὶ δι' ἀποστολῆς εὐφυῶν νέων λαμβανομένων ἐκ τῶν διαφόρων πόλεων πρὸς ἐκμάθησιν τεχνῶν τε καὶ ἐπιστημῶν, ὧν ἀπεξεδύθημεν· καὶ γ'. τὴν περίβαλψιν καὶ ὑποστήριξιν γερόντων καὶ πτωχῶν. Ὅθεν δέον νὰ προσέλθωσι πάντες καί, δι' ἐγγραφῆς ἀναλόγων μετοχῶν κατὰ 2)β περίπου πλέον τῶν ὑπαρχουσῶν πρὸς συμπλήρωσιν 2000, ἀντιστοιχουσῶν μὲ κεφάλαιον κατὰ τὴν περίοδον πλέον τῶν 200 χιλ. λιρῶν (διότι, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ἑκάστη μέθεξις καταβαλλομένη ἐφάπαξ μὲ 18 λίρας πρὸς πληρωμὴν τῶν καταβολῶν ἐκ τοῦ τόκου τούτων ἢ πρὸς λίρ. 1.80 τοῖς % ἐτησίως ὑπερτερεῖ ἐν τῇ 15ετεῖ περιόδῳ της τὰς 100 λίρ.), συγκεντρώσωσιν ἐν αὐτῇ σπουδαῖα κεφάλαια, ἵν' ἀναλόγως καὶ διὰ συρρήξεως καὶ ἑτέρων πρακτορείων αὐτῆς ἡ Τράπεζα ἐξυπηρετήσῃ συντελεστικώτερον τὸν πολυειδῆ προορισμόν της.

Κύριοι! ὑπὸ τοῦ διακαοῦς πάθους τοῦ νὰ συντελέσω τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὑπὲρ τῆς εὐημερίας, τῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς φυτάσης με Ἀνατολῆς (ὑπὲρ ἧς οὐ παύομαι μερίμνων) ἑρμώμενος ἀνέλαβον πρὸ δετίας τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν καθίδρυσιν τῆς Τραπέζης ταύτης ἄνευ μετόχων τε καὶ κεφαλαίων, τὴν ὁποίαν ὑπηρετήσας ἔκτοτε ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς καὶ ἄνευ πλαγίου σκοποῦ καὶ ἀπολαυῆς καὶ ὑπεραπιδήσας κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πλείστας ἀδυναμίας καὶ ὑφάλους, αἷς ἐντυγχάνουσι τὰ μεγάλα ἔργα καὶ αἱ αὐταπρωήσεις, παραδίδωμι σήμερον ὑμῖν ταύτην, ἄνευ διακοπεύσεως λεπτοῦ αὐτῆς καὶ ἀγωγῆς κατά τινος, ἀρρενωπήν, ἀλώβητον, ἀκεραίαν καὶ εἰς ἀνθηροτάτην καὶ μακρὰν κινδύνων κατάστασιν μετὰ μετοχῶν 591, κερ. 543, 784. 15 κατὰ 55 ὑπερτεροῦσαν τοῦ προηγουμένου ἔτους καὶ καταπληκτικῶς πολλαπλασιασθησομένων κατὰ τὰ ἐπιόντα ἔτη προσθήκῃ νέων καταβολῶν καὶ ἐγγραφῶν καὶ κέρδεων.

Ὁ ἰσολογισμὸς τοῦ προτελευταίου ἔτους ἀνήρχετο εἰς μετοχὰς μὲν 500, κεφάλαιον δὲ 352638 : 40.
καταθέσεις ὑπὲρ γραμματοδιδασκαλείων ἐκ Πετρουπόλεως 2340

354978 : 40.

εἰς ἃ προστιθεμένων 91 νέων ἐγγραφῶν καὶ καταβολῶν τοῦ λήξαντος ἔτους ἐπὶ 591 μετοχῶν πρὸς 180 106380
κέρδη ἀναλογ. πρὸς 10 0)0 75840 : 75.
2 νέαι καταθέσεις ἐπὶ δεκαπενταετίαν 3600
ὀφρανῶν Π. Τριανταφυλλίδ. 2985

φθάνομεν εἰς κεφάλαιον γρ. 543784 : 15.
τὸ δὲ ἀποθεματικὸν ὡς ἀκολούθως
προηγουμένων ἐτῶν 5376
ἀναλογ. ἐπὶ τῶν κερδῶν 10 0)0 1052 : 0940
ἀποθεματικὸν νέον 3837 : 8060

10,265 : 90.

Κύριοι, μὴ συμπεριλαμβανομένης τῆς διαχειρίσεως τῶν πρακτορείων, ἐνηργήσαμεν δάνεια καὶ πράξεις 300 περίπου, γρ. 800000 ὑποδιαιρουμένων ὡς ἀκολούθως, εἰς μετόχους 500 000
μὴ μετόχους συναλλαγὰς καὶ προεξοφλήσεις 300 000

Τὸ ὅλον γρόσια 800 000

παρασχόντα κέρδη συγκριτικῶς μὲν πρὸς τὰ προηγούμενα ὀλιγώτερα, ἀσυγκρίτως δὲ μεγάλα, μὴ διακυβευομένων κεφαλαίων, ἄλλως τε ἡ ἵδρυσις τῆς Τραπέζης δὲν περιβάλλεται μόνον χαρακτῆρα ὑλικόν, ἀλλὰ καὶ ἠθικὸν καὶ κοινωφελῆ. Οὐχ ἧττον ὅμως σπουδαίως ἐπέδρασαν καὶ αἱ ἀκόλουθοι αἰτίαι. Α'. ἐκ τῆς παρατάσεως πληρωμῆς τῶν καταβολῶν. Β'. ἐκ τῆς παρατάσεως κυρίως τῶν πληρωμῶν δανείων συντελούντων πρὸς ἐλάττωσιν με-

γαλειτέρας κυκλοφορίας τῶν κεφαλαίων καὶ Γ'. ἐκ τῆς ἀποδόσεως δυσκολάγων κέρδεων σχετικῶς τῶν ἐνταῦθα, τῶν ἐν τοῖς Πρακτορείοις ἄλλως τε μὴ ὄντων ἱκανῶν καὶ πλέον τῶν 1000 λιρῶν.

Αἱ μετοχαὶ «Πόντου» ὑπάγονται εἰς τὰς ἀκολούθους πίλεις τῆς τε Αὐτοκρατορίας καὶ ξένων κρατῶν:

Κερασοῦντος	318	Διευθυντὴς	Δ. Κωνσταντινίδης
Τραπεζοῦντος	83	Πράκτ.	Ἄγγελ. Πετρώνης
Κων)πόλεως	56	»	Π. Ν. Παρασκευᾶς
Ὀρδοῦς	22	ἀντκπ.	Κεβόρκ Τζιρζιάν.
Τριπόλεως	18	»	Κυριακ. Μαυρίδης.
Πλατάνου	12	»	Ἰω. Φραγκοφαύτης.
Σαμψοῦντος	13	»	Ἰωαν. Ἀρζόγλους.
Νικοπόλεως	12	»	Γαβριὴλ καὶ Ἰλ. Σιμψογλους.
Πουλικτζικίου	18	»	Ν. Φωτεινόπουλος
Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ			
Λονδίνου	31	»	Ἠν. Βασιλειάδης
Μαγκεστρίας	8	»	Ἰω. Θωμαΐδης.
Μασσαλίας	2	»	Ρ. Ξενοφωντίδης
Ἀλεξανδρείας	5	»	Π. Παρηγόρης
Οἰνόης	1	»	» »
	591		

Κύριοι, κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος δὲν ἐπεκαλέσθημεν τὸ αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, καίτοι προσηνέχθη ὁ ἄλλοτε Γεν. Διοικητὴς τῆς Νομαρχίας Τραπεζοῦντος Μουχζὶζ Ἀσὰτ Πασσᾶς, νὰ τὸ παράσχῃ, ἵνα αὐξηθῶσι τὰ κεφάλαια τῆς Τραπέζης καὶ καταταχθῇ δεόντως ὑπὸ τῆς παρ. Κυβερνήσεως μεταξὺ τῶν λοιπῶν Τραπεζῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ β'. διότι ἔνιοι τῶν ἐξωτερικῶν κυρίως μετόχων καθυπέβαλον αἴτησιν, ἵν' ἡ τράπεζα φέρῃ μὲν πάντοτε τὸν τίτλον της, περιβάλληται δὲ χαρακτῆρα ἑτερορρύθμου ἑταιρίας, ὁ δὲ διευθυντὴς ἐκλεγόμενος διαρκῶς καὶ μὲ ἀπολαυὴν 10 % ἐκ τῶν ὠφελειῶν, ἐννοουμένων τῶν ἐξόδων εἰς βάρος του, νὰ ὑπογράφῃ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ καὶ συντροφία, εἰς ἣν προσθήκην νὰ περιλαμβάνωνται οἱ μέτοχοι ἐν γένει, καὶ τότε ἴσως ἀνάγκη αὐτοκρατορικῆς ἀδείας, λίαν δυσκόλου, ὡς λέγεται, δὲν θὰ ὑπάρξῃ· διότι ὁ διευθυντὴς θὰ προστατεύῃ τὰ γενικὰ συμφέροντα αὐτῆς, ὡς ἰδίου ἐμπορικοῦ καταστήματος. Ἐν τούτοις φέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν, ὅτι ἐπερώτησίς τις ἐγένετο ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τοῦ νῦν διοικοῦντος τὴν Νομαρχίαν ἐξ. Ἀχμὲτ Ρασὶμ Πασσᾶ περὶ ἀδείας, καὶ ἀπήντησα ὅτι ἡ προσεχὴς καὶ σήμερον συνελθοῦσα συνεδρίασις θ' ἀποφασίσῃ περὶ τούτου, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς καταθέσεις τῶν πρακτορείων.

Ὅθεν, κύριοι, ἐπειδὴ κατὰ τὸν κανονισμὸν καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη εἶνε τῶν ἀρχαιρεσιῶν καὶ τῆς διασκέψεως ἐπὶ τῶν καθυποβαλλομένων παρατηρήσεων, ὧν πρόχειρος ἡ τῆς Τραπεζοῦντος, δύνασθε ἐὰν βλέπητε τροποποιήσιν τινα συνφέουσαν πρὸς τὸ συμφέρον καὶ ἐδρείωσιν τῆς Τραπέζης, νὰ προσθέτε ἢ καὶν' ἀναβάλητε διὰ τὴν προσεχῆ συνεδρίασιν πρὸς συνεννόησιν καὶ διάσκεψιν μετὰ καὶ τῶν ἐξωτερικῶν μετόχων. Πρὸς τ' ἀνωτέρω καθυποβάλλω ὑμῖν 1) τὰ θάνεια νὰ γίνωνται δι' ἐπιτοπίων καὶ ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν κυρίως καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας τὰ προφόντα διὰ γραμματίων, εἰς ἃ νὰ συγχωρῆται ὑπερημερία τῆς πληρωμῆς περίπου εἰς μῆνας τὸ πλειότερον τρεῖς· 2) αἱ κατεβολαὶ νὰ πληρόνωνται ἐν γένει κατὰ πάντα Ἰανουάριον, ἵνα πρὸς ἄρσιν πλείστων δυσχερειῶν κρατῆται καὶ τὸ ταμεῖον διαθέσιμον πάντοτε καὶ ἐπέλθῃ μεγαλειτέρα κυκλοφορία τῶν κεφαλαίων ἀπαραιτήτων διὰ τὰ ἐξωτερικὰ συναλλάγματα, ἀνερχόμενα εἰς ἓν ἑκατομμύριον ἀργυρῶν γρ. περίπου μόνον τῶν Ρωσσικῶν, ἐξ ὧν οὐ μικρὰ ὠφέλεια προέρχεται καὶ εἰς ἃ μέχρι ταύδε ἐπὶ σμικρὸν εἰργάσθημεν παρὰ τὸν κανονισμόν, τῶν κεφαλαίων ὄντων δυσκολάγων πρὸς τὰς αἰτήσεις μετόχων πρὸς δάνεια· 3) ὁ τόκος καθυστερήσεως νὰ περιορισθῇ εἰς πλέον τῶν 1)2 % 4) τῶν πρακτορείων τὰ κεφάλ. νὰ αὐξηθῶσι κατὰ 1000 λιρ. διὰ τὸ τρέχον ἔτος καὶ διπλασιασθῶσιν εἰς τὸ ἀκόλουθον, οἱ δὲ διευθύνοντες ἀπολαύσωσι 5 % τῶν παρεχομένων ὑπ' αὐτῶν κερδῶν, τῶν ἐξόδων ὑπαλλήλων καὶ γραφείων θεωρουμένων εἰς βάρος των· 5) τὸ ἐκλεχθησόμενον συμβούλιον ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑποχρέωσιν συμφώνως τῷ κανονισμῷ νὰ συνέρχηται ἑβδομαδιαίως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Τραπέζης καὶ, ἐπιβλέπον τὰς ἑβδομαδιαίας πράξεις, συνδιασκέπτηται πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς καὶ ὑπογράφῃ κατὰ μῆνα ταύτας.

Πρὶν καταλήξω, κύριοι, ἐπικαλοῦμαι τοὺς δυναμένους ὑμῶν καὶ τῶν ἐξωτερικῶν μετόχων ἵνα προσλάβωσι καὶ διατηρήσωσιν ἐξ ἰδίων των μετοχὰς καὶ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἐκπαιδευτηρίων των, διότι διὰ τῶν ὀλίγων ἐτησίως καταβαλλομένων προκύπτει ποσὸν μέγα καὶ ὡς παράδειγμα ἀναφέρω τὰς πρὸς τὴν εὐημερίαν τῶν ἐκπαιδευτηρίων μας ὑφ' ἡμῶν τῶν ἀδελφῶν Κ. Κων(δῶν διατηρουμένας 20 μετοχὰς καὶ μιᾶς τῆς μακαρίτιδος Ἐλισάβετ, συζύγου τοῦ ἑτέρου συνεργάτου τῶν καλῶν, αὐταδέλφου μου Γεωργίου· καίτοι μὴ οὖσαι ἄπασαι ἐκ τοῦ πρώτου ἔτους, ἀνῆλθον εἰς λίρας 250 περίπου καὶ προσδοκῶμεν ἐν τῇ περιόδῳ τῆς 15ετίας νὰ ὑπερβῶσι τὰς 2000 λίρας ὅτε θέλουσι μεταβληθῇ εἰς στερεὰ καὶ ἀνακαλλιστρίωτα προσοδοφόρα πρὸς παρισμὸν αὐτῶν.

Ἀποβλέψατε, κύριοι, καὶ εἰς τὸ ἀποθεματικὸν τὸ ἐκ τῶν 5 % ἐπὶ τῶν ἐτησίων κερδῶν, ὅπερ ἀναλόγως τῶν ὠφελειῶν συνεπαυξάνει καὶ ὅπερ ἤδη μὲν ἀριθμεῖ 11466, ὑπερπολλαπλασιασθήσεται δὲ προσωτέρω, ἵνα κατακλάβῃ τὴν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς ταύτης θέσιν του πρὸς διάδοσιν καὶ ὑποστήριξιν τῶν γραμμάτων κτλ.

Καταλήγων τὴν λογοδοσίαν τῆς Τραπέζης, κύριοι, εὐχαριστεῖ ὡς τῇ ὑμετέρᾳ συναρωγῇ καὶ τῇ τῶν ἐν Πόντῳ καὶ ἀλλοδαπῇ μετόχων τὰ κρείττω διά τε τὸ ἤδη ἀρξάμενον καὶ τὰ ἐπίοντα ἔτη· ὡς καλὸν δ' οἰωνὸν τῶν προσδοκιῶν μου ἀναφέρω ὑμῖν ὅτι ἀπὸ τοῦδε ἐγένοντο αἰτήσεις 20 μετοχῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, μεταβαίνω εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τῆς λοιπῆς πανηγυρικῶς συνελθούσης σεβαστῆς δημηγύρεως· διότι τὰ καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις τῆς εὐρείας ταύτης αἰθούσης περικαλλῆ ἀντικείμενα, ἡ μεγαλοπρεπὴς διακόσμησις αὐτῆς ἔξωθεν τε καὶ ἔσωθεν διὰ μυρσινῶν, βαΐων, δαφνῶν καὶ ἀνθέων, διὰ παντοίων καὶ ποικίλων σημαιῶν καὶ ἀνηρτημένων εἰκόνων, ὧν πρωτεύουσιν ἰδίως αἱ τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ πατρικῶς μεριμνῶντος ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων του Σουλτὰν Ἀπτοὺλ Ἀζίζ (τρὶς ἀπηγγέλθη τὸ «Ζήτω ὁ Σουλτὰν Ἀζίζ» καὶ διὰ βροντωδῶν χειροκροτημάτων ἀντεχαιρετίσθη διὰ πλέον 3000 χειρῶν), πρὸς δὲ τὰ παντοειδῆ καὶ ἄξια προσοχῆς περικαλλῆ ἐργόχειρα ἁρμονικῶς τεθειμένα ἐπὶ τῶν εὐρέων καὶ κεκοσμημένων διὰ ποικίλων ἐπιθεμάτων τραπεζῶν, ἡ παιανίζουσα μουσικὴ καὶ ἡ εἰς τὰ ὄμματα πάντων ἐξαστράπτουσα ἀγαλλίασις, ἡ παρουσία τῶν Ἀρχῶν ὅλου τοῦ προσωπικοῦ τῶν διαφόρων κλάδων, τοῦ Ρωσσικοῦ ὑποπροξενείου, πρακτόρων ἀτμοπλοΐων, ἅλα ταῦτα ποίαν ἔχουσι τὴν ἀξίαν; Ἡ μεγαλοπρεπεστάτη αὕτη καὶ πρωτοφανὴς κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἐν τῇ Ἀνατολῇ πανήγυρις ἐγένετο πρὸς ἐκκύβευσιν τοῦ πρὸ ἑνὸς ἔτους ἀναβληθέντος ἐκ 4000 ἀρθ. λαχείου, ἑνὸς ὀβράγου ἕκαστον, πρὸς ὄφελος ἴδιον τοῦ νεοδμήτου καὶ περικαλλοῦς ἀποπερατωθέντος πρὸ μηνῶν παρθεναγωγείου, εἰς ὃ 150 περίπου μαθήτριαι συχνάζουσι καὶ 2 διδασκάλισσαι ἐκ τοῦ Ἀρσακείου τῶν Ἀθηνῶν παρθεναγωγείου διδάσκουσι. Καιρὸς ἤδη νὰ στρέψω τὸν λόγον καὶ ἀλλαχοῦ.

Κυρίαι καὶ Κύριοι!

Ἡ πόλις καὶ Κοινότης ἡμῶν, ἕνεκεν τῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της περιστοιχουμένη ὑπὸ κωμοπόλεων καὶ χωρίων, ἐν ἀμαθείᾳ διατελούντων, καὶ ἐπιβαλλομένη τὴν ὑψηλὴν ἐντολὴν τῆς βιβλίσεως τῶν γραμμάτων καὶ κατὰ ταύτας τῇ ἐδραιώσει ἀνωτέρων ἐκπαιδευτηρίων, πρὸς πορισμὸν αὐτῶν ὑπεβλήθη ἀναγκαίως ἀπὸ τινων ἐτῶν εἰς ἀλλεπαλλήλους καὶ δυσκολάγους ἴσως τῶν ὑλικῶν μέσων της δαπάνας, καὶ μόλις ἐπ' ἐσχάτων ὑπὲρ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευομένου λαχείου ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρωγὴν καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἰς ὃ καὶ συνετέλεσαν πάνυ προθύμως ὁμογενεῖς τε καὶ ἀλλοεθνεῖς ἰδίως οἱ ἐν Κωνσ]τόλει, ἐν μέρει δὲ οἱ ἐν Λονδίνῳ Παρισίοις, Πετρουπόλει, Ἀθήναις, Λιβερπούλει, Μαγνεσιρίᾳ, Βερμιγχάμῃ, Καλκούτῃ, Μασσαλίᾳ, Τεργέστῃ, Πειραιεῖ, Σύρῳ, Ὀδησσῷ, Ταγανρόγῳ, Ρείτκε, Ροστοβίῳ, Κερτζίῳ, Βατουμίῳ, Ὀρδοῦ, Ουλκντζανίῳ, Νικοπόλει καὶ ἐνταῦθα· ἡ δ' ἐκκύβευσις, ἀγγελθεῖσα διὰ τὴν αὐτὴν ταύτην ἡμέραν τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ τῶν πάντων διατεθέντων πρὸς τοῦτο, ἀνεβλήθη, ἐπειδὴ ἡ ἐφορία ἔλαβε τηλεγράφημα τοῦ ἐν Ταγκρνόκῳ κ. Δαλλαπόρτα, προς ὃν εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ἐπίδοσις τῶν γραμμάτων μετὰ λαχείων διὰ τοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει πολυπλαλάντους ὁμογενεῖς, ὡς τὸν μᾶλλον ἐρεῖλοντα ἔκπαλαι ἐμπορικῶς τῇ ἡμετέρᾳ πόλει νὰ προσενέγκῃ ἐκδουλεύσεις, περὶ ἀναβολῆς τῆς ἐκκυβεύσεως ἐπὶ ἕνα μῆνα, ὅπερ καὶ ἔπραξεν. Ἔλεγε δ' αἰτηθεὶς μὴν παρῆλθε καὶ μετ' αὐτὸν 11 ἕτεροι, καὶ ἐν ᾧ ἡ ἐφορία ἐδικαιοῦτο ἐν διακοσίμματι ἑνὸς καὶ ἡμίσους ἔτους νὰ περιμένῃ πλέον τὸ προσδοκώμενον ἀποτέλεσμα, μὴ ἀξιωθεῖσα ἄλλως τε ἀπαντήσεως παρά τε αὐτοῦ καὶ τῶν ἐκεῖ παρεπιδημούντων πατριωτῶν, αἵτινες καὶ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν της πρὸ δέκα ἡμερῶν, ὅτε τὰ πάντα εἶχον διατεθῆ καὶ αὖθις διὰ τὴν παροῦσαν ἐκκύβευσιν, ἐπιστρέφονται ἀνέπαφα ταῦτα ἄνευ γραφῆς καὶ λόγου τινὸς καὶ ἄνευ ἐπιδόσεως αὐτῶν τε καὶ τῶν γραμμάτων, καὶ μόνον ἐκ τῶν πατριωτῶν τινες, οἱ κκ. Σάββας Παλάσσοφ δεχθεὶς πάνυ φιλοτίμως 100 καὶ Σάββας Βλαβάνης, Σάββας Παυλίδης καὶ υἱοὶ Πλάτωνος, καὶ οἱ ἀξιόλογοι κκ. Ἀριστείδης Τραυλὸς καὶ Κούμπας, ἐκ τῶν ἑτέρων πληρεφορηθέντες διὰ τὰ ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν λαχεῖα πρὸς 100, ἐζήτησαν αὐτὰ καὶ ἔλαβον πάνυ προθύμως, ὡσαύτως καὶ ὁ κ. Ι. Π. Δαλλαπόρτας ἐκ τῶν 100 ἐκράτησε τὰ 34.

Ἐκ τῆς ἀναγκαίας ἱστορικῆς ἀφηγήσεως τῶν ἀνωτέρω πρὸς δικαιολόγησιν τῆς ἐπὶ ἓν ἔτος ἀναβολῆς ταύτης συμπεραίνετε, κύριοι, τὴν δύσκολον θέσιν εἰς ἣν εὑρέθη καὶ αὖθις ἡ ἐφορία ἐκ τῆς ἀνελπίστου ταύτης διαγωγῆς. Ἀφίνουσα ὅθεν τὸν μῶμον εἰς οὗς ἀνήκει, ἐπεκαλέσθη ἐπὶ τῶν ἐπιστραφέντων τὴν ὑμετέραν γενναίαν συνδρομὴν πρὸς ἐξόδευσιν καὶ τούτων, καὶ τὴν ὁποίαν πάνυ προθύμως πρὸς τὸ καλὸν τῶν γραμμάτων παρέσχετε. Ὅθεν ἀπονέμων ὑμῖν τὸν ὀφειλόμενον ἔπαινον, ἀναγγέλλω ὅτι ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου ἐπιτροπὴ ἀπαρτιζομένη ὑπὸ τῶν ἀξιεπαίνων καὶ ἀξιοτίμων κυριῶν Μαρ. Κ. Κυπριώτου, Ἀφροδ. Δ. Κωνσταντινίδου, Μαρ. Α. Κυπριώτου, Ἑλ. Ρενέρη, καὶ τῶν κοσμητόρων Εὐλαλίας Π. Κωνσταντινίδου, Δεσποινοῦς Λαζαρίδου, τῶν κυριῶν Παλάσσω, Ἀνθῆς Καζάνη καὶ τῶν λοιπῶν κ. κ. ἐκ τῶν προσενεγκουσῶν ὡσαύτως περικαλλῆ ἔργα τῶν χειρῶν των πάνυ προθύμως, θέλει ἀσχοληθῇ περὶ τὴν ἐκκύβευσιν· οἱ δὲ κερδίσαντες ἀριθμοὶ θέλουσιν ἐγγραφῇ ἅμα τῇ ἀπαγγελίᾳ εἰς τὰς διαφόρους στήλας τῆς αἰθούσης ταύτης καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ, πρὸς δὲ δημοσιευθῇ καὶ διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλομούσων καὶ πάνυ προθύμως ὑπὲρ τῶν καλῶν διατιθεισῶν τὰς στήλας των ἐφημερίδων «Νεολόγου» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως» καὶ τοῦ περιοδικοῦ «Μέντορος», ἵνα οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ μετασχόντες οὕτω τοῦ λαχείου ἀποστείλωσι τοὺς ἀριθμοὺς των πρὸς τοὺς ἐφόρους Ἀβελ. κ.κ. Κωνσταντινίδας ἐντὸς 3 μηνῶν καὶ ἀποστελῶσιν αὐτοῖς ἀνεξόδως τὰ κερδισθέντα.

Πρὶν καταλήξω καὶ αὖθις τὸν λόγον ἐκφράζω τὴν κοινὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς συντελέσαντας ὑπὲρ τοῦ λαχείου τούτου ἐν τῷ ἐξωτερικῷ· ὁμογενεῖς τε καὶ ἀλλοεθνεῖς, ἰδίᾳ δὲ τὴν ἐφορίαν, ἥτις ἀπὸ 20ετίας ἤδη ἀσχολουμένη εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῶν διακοσμούντων τὴν πόλιν ταύτην μεγαλοπρεπῶν ἐκπαιδευτηρίων, προσοδοφόρων κ.λ. δι' ἰδίων ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν θυσιῶν οὐ σμικρῶν, ἐν μέσῳ ἔστιν ὅτι καὶ ἀντιδράσεων μονομερῶν, ὡς συνέβη καὶ ἐπὶ τοῦ λαχείου, ἀνύψωσε τὰ ἐκπαιδευτήρια αὐτῆς εἰς ἣν κατέχουσι θέσιν μεταξὺ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ Ἀνατολῇ, εἰς ἃ φοιτῶσι περὶ τοὺς 550 μαθητευομένους καὶ 16 διδάσκοντας Ἑλληνικά, Ὀθωμανικά, Γαλλικὰ καὶ εἰς τοὺς βουλομένους ν' ἀπέλθωσιν εἰς ἀνωτέρον ἐκπαίδευσιν ἰδιαιτέρως καὶ Ἀγγλικά. Σύνολον ἐπικαλοῦμαι ὡς ἐπιστρέγισμα τὴν δημοσίαν εὐγνωμοσύνην καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐν Ὀθησσῷ τῆς εὐφόρου Ἀνατολῆς τέκνου κ. Ι. Φραγκουλλούδη, προσφέροντος πάνυ προθύμως καὶ ἐτησίως ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων μας 20 λίρας, πρὸς δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀξίου γόνου τοῦ ἀειθύμου Δημητρ. Μπερναρδάκη Ν. Μπερναρδάκη καταθέσαντος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τραπέζῃ 500 φραγκ. ἐφάπαξ ἀνελθόντα ἤδη εἰς λίρας 29:40 διὰ τοῦ φιλομούσου Γ. Συμβουλίδου καὶ τὰ ὁποῖα θὰ μείνωσιν ἐν αὐτῇ ἐπί τινα ἔτη τοκιζόμενα, ἵνα φθάσωσιν εἰς κεφάλαιον ἀνώτερον καὶ τότε διατεθῶσιν οἱ τόκοι κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ δωρητοῦ ὑπὲρ τῶν περὶ τὴν γραμματοδιδασκαλείων. Δεόμενος δὲ τοῦ Ὑψίστου ἵνα τὰ ἔργα τούτων, οὗς ἐν μέρει ἠκουλούθησεν ἐπ' ἐσχάτων καὶ 5 ἐν Τεργέστῃ ἀξιότι-

μας Ἀμβρ. Ῥάλλης, τύχωσι καὶ ἄλλων μιμητῶν καὶ συντελεστῶν οὕτως εἰπεῖν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς Ἀνατολῆς, ὑπὲρ ἧς καὶ ἡ πόλις ἡμῶν μοχθεῖ οὐχ ἧττον τὸ ἐπ' αὐτήν, εὔχομαι πᾶσιν ὑμῖν καὶ τοῖς ἔξωθι τὸ νέον τοῦτο ἔτος αἴσιον καὶ εὐτυχὲς καὶ μ' αὔξησιν μὲν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπὲρ τῶν καλῶν ἐργαζομένων, ἐξάλειψιν δὲ τῶν εἰς αὐτὰ ἐπιβλαβῶς καὶ ἐπὶ κακῷ τῆς κοινωνίας ἀντιδρώντων· ταῦτα δὲ ἐπεύχομαι καὶ εἰς τὰς δύο ἑτέρας βιαρόρους φυλὰς τῆς πόλεώς μας, ὧν μεγάλη μερὶς πάρεστι, τὰς ἀδελφικῶς συμβιούσας μεθ' ἡμῶν. Γένοιτο.

Οἱ κερδίσαντες ἐργόχειρα κατὰ σειρὰν τῆς ἐκκυβεύσεως.

405	2287	3668	1574	2380	2115
3522	140	2238	580	323	2004
3732	1431	592	1407	2318	558
3960	690	463	2045	1279	1063
2903	2676	3213	3877	2808	3876
1523	2535	3940	3447	2442	1632
1035	434	364	2939	1590	764
3233	1464	3280	453	1662	2874
197	412	374	2565	3237	3822
3230	3120	2543	3878	1872	2666
3112	1451	97	42	3683	
3260	1986	1662	2346	2611	
3814	3826	1076	3141	1750	
3820	2020	1495	2640	934	
69	2867	1471	1193	3167	
1998	3935	1949	847	1733	
2091	2081	1119	975	529	

Ἀριθμοὶ κερδίσαντες χρήματα.

3170 πεντόφρ. 20, ἀριθ. 3026 πεντόφρ. 40, ἀριθ. 2731 πεντόφρ. 60, ἀριθ. 1296 πεντόφρ. 80, ἀριθ. 152 πεντόφρ. 100,

Ἐν Κερκυρᾷ τῇ 2 Ἰανουαρίου 1873. Η ΕΦΟΡΙΑ. (*)

ΠΡΟΙΚΟΔΟΥΛΕΙΑ.

Ἡ Ἑλληνικὴ νομοθεσία πρέπει καὶ συμφέρει νὰ ἐξορίσῃ τὴν προῖκα, συνιστῶσα μᾶλλον τὴν συνήθειαν, ἥτις μέχρι πρό τινων ἐτῶν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Λακωνίᾳ καὶ ὑπάρχει πάντοτε ἀλλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς, νὰ δίδῃ ὁ γαμβρὸς δῶρα εἰς τὴν νύμφην καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῆς, ἵνα λάβῃ τὴν νύμφην. Τοῦτο εὐκολύνει πολὺ τοὺς γάμους καὶ τὸν πλουτισμὸν τοῦ λαοῦ, διότι τότε φροντίζει πᾶς νέος νὰ κερδίσῃ χρήματα, καλῶς οἰκονομῶν αὐτὰ καὶ πρὸ τούτου μανθάνων τὰ χρειώδη γράμματα καὶ ἐγκαίρως καὶ ἐπιμελῶς μετερχόμενος ἐπιτήδευμά τι, ἵνα ἐπιτύχῃ καλὴν νύμφην, κτώμενος ἅμα τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς. Οὕτως ἠθοποιεῖται καὶ προάγεται βέλτιον ἡ κοινωνία ἄνευ τῆς προικοδουλείας.

Προικοδουλείαν λέγομεν κατὰ Πλούταρχον (λέγοντα προικὸς δοῦλον τὸν γαμβρὸν τὸν ζητοῦντα πολλὴν προῖκα) τὴν πραγματικὴν ὑποδούλωσιν τοῦ ἀρχικοῦ, ὅπερ ἐκ φύσεως καὶ ἐκ τῶν νόμων ἔχει ὁ συνετὸς ἀνὴρ ἐν τῇ μετὰ γυναικὸς συζυγίᾳ καὶ συμβιώσει. Ἐκ τῆς ὑποδουλώσεως ταύτης πάσχει δυσαρεστούμενος καὶ λυπούμενος ὁ ἀνήρ, καὶ τὸ ἀνδρόγυνον ταράττεται καὶ δυστυχεῖ καὶ ἡ τέκνων γέννησις καὶ ἀνατροφὴ ἀπαντᾷ πολλὰ προσκόμματα, λαμβάνουσα καὶ κακὰ παράδειγματα πρὸς τὸν συζυγικὸν βίον. Ἡ Ἐκκλησία πάντοτε κατέκρινε τὴν προῖκα καὶ πολλάκις περιώρισεν αὐτήν.

Ἀνόητοι διὰ ταῦτα καὶ ἀπρονόητοι καὶ ἀξιοχλεύαστοι ὅσοι πρῶτον νέοι δὲν φροντίζουσιν ἐγκαίρως, ἀφοῦ λάβωσι τ' ἀναγκαῖα μαθήματα, περὶ ὑπολήψεως (ἐπειδὴ κατὰ τὸ ῥητὸν *ὄβλος ὑπόληψις*) καὶ περὶ τοῦ προσήκοντος *ἐπιτηδεύματος* καὶ *ἐπαγγέλματος* καὶ περὶ οἴκου καὶ οἰκονομίας καὶ συζυγικοῦ βίου τιμίου καὶ εὐτέκνου κατὰ τὰς γινομένας πάντοτε κοινὰς εὐχάς· ἔπειτα ἀνόητοι ὡσαύτως καὶ ἀξιοχλεύαστοι ὅσοι γαμβροί, ἔχοντες μετρίαν περιουσίαν, διαπραγματεύονται περὶ προικός, δυσαρεστούντες ἀπροσήκτως καὶ τὴν νύμφην καὶ τὰ πενθερικὰ καὶ τοὺς ἄλλους τῆς νύμφης συγγενεῖς· ἀνοητότατοι δὲ καὶ κατακριτέοι παρὰ πάντων ὅσοι γαμβροί, ἔχοντες μεγάλην ἢ ἱκανὴν περιουσίαν, ζητοῦσι καὶ μεγάλην προῖκα, μὴ προσέχοντες μᾶλλον εἰς τὰ ψυχικὰ προτερήματα καὶ τὴν σωματικὴν ὑγείαν καὶ εὐεξίαν τῆς γυναικὸς καὶ ἴδοντες εἰς τὴν κοινωνίαν κάκιστον παράδειγμα. Τούτους καὶ τοὺς ἔχοντας μικρὰν μὲν περιουσίαν, ζητοῦντας δὲ μεγάλην προῖκα διὰ τὰ γράμματα ἢ τὴν κοινωνικὴν θέσιν ἢ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἁρμόζει νὰ ὀνομάζωσι πάντες *προικοδούλους*, καταφρονοῦντες αὐτοὺς καὶ χλευάζοντες, ἵνα μὴ τὸ κακὸν τούτων παράδειγμα βλάπτῃ πολὺ τὴν κοινωνίαν.

Πολλοὶ λαοί, συνετώτεροι τῶν νῦν Ἑλλήνων, καὶ πάλαι καὶ σήμερον ἀποστρέφονται τὴν προῖκα καὶ ζῶσιν εὐτυχέστεροι, πληθυνόμενοι ἔτι εὐκολώτερον.

Ι. Γ. Α.

(*) Τὴν περὶ τῆς Μετοχ. Τραπέζης «Πόντος» πραγματείαν ταύτην παρελήφαμεν παρὰ τῶν Διευθυντῶν αὐτῆς νὰ μεταφέρομεν εἰς τὸν Μέντορα ἀπὸ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως». Ἀλλ' ἀναγνόντες αὐτὴν ἐν τῇ ῥυθείσῃ ἐφημερίδι, εἰς πλεῖστα δὲν ἠδυνάμεθα πάντη νὰ ἐννοήσωμεν τί ὁ ἀγορεύσας ἤθελε νὰ εἴπῃ· παρακαλοῦντες ὅθεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐν τῷ «Νεολόγῳ» μετ' ἀπορίας εἴδομεν, ἐνῶ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐπραγματεύοντο ἀμφότεραι αὗται οἱ ἐφημερίδες, νὰ διαφέρωσιν ἐν τούτοις εἰς πλεῖστα καὶ μάλιστα καθ' ὅσον ἀφορᾷ καὶ τὰ κύρια ὀνόματα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ ἰδίως τοὺς κερδίσαντας κατὰ τὴν ἐκκύβευσιν. Καὶ μετὰ τὴν παραβολὴν πολλὰ δὲν ἐνοήσαμεν. Ἵνα μὴ ὅμως πολὺ κατόπιν ἑορτῆς μείνωμεν, ἐγράψαμεν ὅ,τι ἠδυνήθημεν νὰ γράψωμεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ κόπου οὐχὶ μικροῦ καὶ χωρὶς πολλὰ τούτων νὰ ἐννοῶμεν. Τὰ τοιαῦτα εἶνε καλὸν καὶ νὰ ἐκτίθωνται εὐλήπτως καὶ ν' ἀποστέλλωνται καθαρώτατα γεγραμμένα.

Η ΣΑΣΣΑΦΡΑ, ΤΟ ΜΗ ΜΟΥ ΑΗΤΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΡΥΑ.

Ἡ Σασσάφρα.

Διηγοῦνται ὅτι ἡ ὀσμὴ τῆς σασσάφρας ἢ σασσαφροδάφνης ἔκαμε

τὸν Κολόμβον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν ἀπεῖχε πολὺ τῆς ξηρᾶς. Ἂν τοῦτο ἔχεται ἀληθείας, δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι καὶ ἡ σασσάφρα συνετέλεσε καὶ αὕτη εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐκ τῶν *Ἀξιολόγων Ἐπιστολῶν* Ἀγγλικοῦ συγγράμματος Ἀμερικανοῦ τινος γεωργοῦ ἐρανιζόμεθα ἐνταῦθα αὐτολεξεὶ τὸ ἑπόμενον χαρίεν ἅμα καὶ συγκινητικὸν οἰκογενειακὸν διήγημα:

«Περιπατῶν ἡμέραν τινά, λέγει ὁ Ἀμερικανὸς συγγραφεύς, ἐν τῷ φυτοκομείῳ ἡμῶν μετὰ τῆς θυγατρός μου Φαννῆς, παρετήρησα μικρὰν σασσάφραν, ἔχουσαν περιφέρειαν τριῶν δακτύλων καὶ ὕψος ὀκτὼ ποδῶν. Ἦτο νέα, δροσερὰ καὶ ρωμαλέα· Περὶ δὲ τὸ στέλεχος αὐτῆς περιελίσσετο ἀσθενές τι ἀμπελόκλημα, ἀρχίζον ἤδη νὰ συνδέῃ τοὺς μικροὺς κλάδους του μετὰ τῶν τῆς σασσάφρας. Διέταξα τότε τὸν μαΐδόν μου νὰ φέρῃ τὰ κατάλληλα ἐργαλεῖα καί, ἅμα ἐπανῆλθεν, ἐξερριζώσαμεν τὸ ἀξιόλογον τοῦτο φαινόμενον μετὰ πάσης προσοχῆς. Τί θὰ κάμῃς, πάτερ, αὐτὴν τὴν σασσάφραν; μὲ ἠρώτησεν ἡ θυγάτηρ μου· ἔχομεν τόσας ἄλλας ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ταῖς αἱμασιαῖς ἡμῶν.— Διά σέ, τέκνον, ἐργάζομαι· μετ' ὀλίγον θὰ ἴδῃς πρὸς τίνα σκοπὸν προορίζω τὸ δένδρον τοῦτο. Τότε δὲ μετέφερα αὐτὸ ἔνθα αἱ δύο μεγάλαι δενδροστοιχίαι τοῦ κήπου μου διεσταυροῦντο καί, προσκαλέσας ἐνταῦθα τὴν οἰκογένειάν μου, διετρύπησα ἀμέσως τὸ ἔδαφος καὶ ἐφύτευσα τὸ δένδρον. Μετὰ δὲ ταῦτα, λαβὼν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ θυγατρίον μου λέγω πρὸς αὐτό:— Ἄκουσον, θύγατερ· μετεφύτευσα τὰ δύο ταῦτα δενδρύλλια ἔνθα τὰ βλέπεις, ὅπως διαμένωσι τρανὴ καὶ ζῶσα μαρτύρια τῆς πρὸς σὲ ἀγάπης καὶ φροντίδος μου. Ἡ σασσάφρα αὕτη, ἣν βλέπεις οὕτως ὑποβαστάζουσαν τὸ νέον ἀμπελόκλημα, εἶμαι ἐγὼ ὁ πατήρ σου, ὅστις τοσάκις σὲ ἐκάθισα ἐπὶ τοῦ ἀρότρου μου, ὅστις τοσάκις σὲ ὡδήγησα εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπου εὐχαρίστως πάντοτε μετέβαινες, καὶ ὅστις τοσάκις ἔτι καὶ τώρα σὲ φέρω ἐπὶ τῶν γονάτων μου. Βλέπεις δὲ καὶ τὸ νέον τοῦτο ἀμπελόκλημα, οὗτινος τό τε στέλεχος καὶ οἱ κλαδίσκοι τόσον καλῶς ὑποστηρίζονται ὑπὸ τῆς σασσάφρας; τοῦτο εἶσαι σύ, θύγατερ. Καθὼς σὺ μὲ ἐναγκαλίζεσαι, μοῦ λέγεις ὅτι μὲ ἀγαπᾷς, καὶ θέτεις τοὺς μικρούς σου βραχίονας περὶ τὸν τράχηλόν μου, οὕτω καὶ αὐτὸ ἐκτείνει τοὺς ἑλικοειδεῖς αὐτοῦ κλαδίσκους καὶ προσκολλᾷ αὐτοὺς διὰ πλείστων μικρῶν δεσμῶν περὶ τοὺς κλάδους τῆς φίλης καὶ προστάτιδας αὐτοῦ. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ δενδρύλλια ἀρύονται τὴν τροφὴν των ἐκ τῆς γῆς. Ὁ οὐρανὸς ἐπιχέων τὴν δρόσον του ἐπὶ τοῦ ἑνός, κάμνει συγχρόνως νὰ καρποφορῇ καὶ τὸ ἕτερον. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν μου, ὅτε σὺ θὰ ἦσαι ἡ κυρία τοῦ φυτοκομείου τούτου, ἀφεῖλεις νὰ διηγῆσαι πρὸς τοὺς γείτονας, τοὺς φίλους καὶ τὰ τέκνα σου τὰ ἑξῆς: — «Ὁ πατήρ μου ἐφύτευσε τὸ δένδρον τοῦτο τὴν 4 ὀκτωβρίου τοῦ 1774 καὶ τὸ καθιέρωσεν ὡς μνημεῖον τῆς πατρικῆς αὐτοῦ ἀγάπης πρὸς ἐμέ. Τὸ προσωνόμασε δὲ Φαννῆν κατ' ἰδιοτροπίαν προσφιλῆ τῇ καρδίᾳ του. Βλέπε, θύγατερ, μοῦ εἶπεν· ὥσπερ ἡ σασσάφρα αὕτη ὑποβαστάζει τὸ ἀσθενὲς τοῦτο ἀμπελόκλημα, οὕτω κἀγὼ σὲ ὑπεργηράσασα καὶ σὲ ὑποστήριξα ἀπ' αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς σου ἡλικίας. Ὥσπερ τὸ ἀμπελόκλημα τοῦτο ἤθελε διὰ παντὸς ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς ἄκαρπον καὶ περιφρονημένον, οὕτω καὶ σὺ ἤθελες διαμένει γυνὴ ἄμουσος καὶ ἀδίδακτος ἄνευ τῆς καθημερινῆς μου ἀντιλήψεως καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς καλῆς σου ἀνατροφῆς προσπαθειῶν καὶ φροντίδων μου. Εἴθε λοιπόν, ἐξηκολούθησε λέγων, νὰ μεγαλώσῃς καὶ νὰ ἀκμάσῃς ὑπὸ τὴν πατρικὴν ταύτην στέγην, ὡς τὰ δύο ταῦτα δενδρύλλια θέλουν αὐξηθῆ καὶ ἀκμάσει ἐν τῷ νέῳ τούτῳ ἐδάφει.» Θὰ ἐνθυμῆσαι ἄρά γε ταῦτα πάντα; — Μάλιστα, πάτερ, οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὰ ὅσα εἶδα καὶ ἤκουσα σήμερον ἐκ τοῦ στόματός σου. Ἐπεσφράγισε δὲ τότε τὴν πρὸς ἐμὲ ὑπόσχεσίν της μετὰ δακρύων, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ συνενώσω καὶ τὰ ἐμά. Ὑπῆρξαν δὲ τὰ γλυκύτερα τῶν ὅσα ἀπὸ πολλοῦ μέχρι τοῦδε εἶχα χύσει».

Ἡ δ' ἐπέτειος ἀνάμνησις τῆς οἰκογενειακῆς ταύτης σκηνῆς ἐπανηγυρίζετο πιστῶς ὑπὸ τῆς θυγατρὸς διὰ μιᾶς ἑορτῆς καὶ εὐωχίας, εἰς ἣν προσεκαλοῦντο ἅπαντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι αὐτῆς.

Μή μου ἅπτου. (La Sensitive)

Τὸ φυτὸν τοῦτο προσέλαβεν ἐπίσης ὑπὸ τῶν φυσιολόγων καὶ τὰς ἑξῆς προσωνυμίας· ἤτοι, τὸ εὐσύσταλτον, τὸ ἀγνόν, τὸ δειλόν· ἅπαντα ταῦτα ἡδέα καὶ θελκτικὰ ἐπώνυμα καὶ σύμβολα τῆς αἰδοῦς, τῆς ἡπιότητος καὶ τῆς μυστικότητος. Καί τοι δ' ὂν εὐρέθιστον, οὐδόλως πλήττει τὴν βέβηλον χεῖρα τὴν προσβάλλουσαν αὐτό, ἀλλὰ συστέλλεται ἐν ἑαυτῷ, μὴ θέλον οὔτε νὰ ἐκδικηθῇ οὔτε νὰ τιμωρήσῃ καὶ οὐδὲν ἔχον τὸ ἀπειλητικόν. Παρομοιάζον δὲ πρὸς τὰς ἀθώας ἐκείνας παρθένους, αἵτινες οὐδέποτε ἐσκέφθησαν ἵνα ὁπλισθῶσι διὰ τῆς αὐστηρότητος, ὡς μὴ ἔχουσαι ἰδέαν τῆς προσβολῆς καὶ τοῦ ἀδικήματος, τὸ φυτὸν τοῦτο δὲν κέκτηται κέντρα, ἀλλὰ ζητεῖ μόνον νὰ κρύπτεται, ὅταν τὸ προσεγγίζουν.

Τὸ ἴον μᾶς παρουσιάζει τὴν εἰκόνα περιεσκεμμένης σεμνότητος, τιθέμενον ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ φυλλώματος αὐτοῦ· τοῦθ' ὅπερ ὑποδεικνύει τὴν προβλεψιν. Ἀλλὰ τὸ μή μου ἅπτου εἶνε ἡ τελεία εἰκὼν τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς παρθενικῆς αἰδοῦς. Οὐδὲν προβλέπει, διότι οὐδὲν γινώσκει καὶ θαρρούντως καὶ ἀδιστάκτως προφαίνεται, ἀλλ' ὅτε ἐκ τοῦ πλησίον παρατηρεῖσιν αὐτό, ὑποκρύπτεται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπὸ ὅλα τὰ βλέμματα. Ἡ δὲ δειλία αὕτη φαίνεται οὖσα ἐν αὐτῷ ἁπλοῦν αἴσθημα ἢ ἔνστικτον καὶ οὐχὶ προμελετημένος σκοπός. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ αἰδὼς ποιμενίδος δεκαπενταετοῦς.

Ἀπέδιδον τὸ πάλαι πλείστας θαυμασίας ἰδιότητας εἰς τὸ φυτὸν τοῦτο. Πρὸς δὲ τούτοις διηγοῦνται ὅτι Ἰνδός τις φιλόσοφος τῆς Μαλαβάρης δεῖλθε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ βίου του καταγινόμενος μανιωδῶς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἰδιοτροπιῶν τοῦ φυτοῦ τούτου καὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν αἰτίων αὐτῶν. Ὑπὸ δὲ τῶν νεωτέρων ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἕτερα εἴδη αὐτοῦ τοῦ φυτοῦ ἔτι παραδοξότερα τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστῶν.

Πρὸς δὲ ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἰδιοτροπίαις ἀναφέρεται καὶ ἡ ἑπομένη λίαν ἀλλόκοτος. Ἂν δηλαδὴ διὰ μαχαίρας καλῶς ἠκονημένης κόψῃ τις ταχέως τὸ παχὺ στέλεχος τοῦ εὐσυστάλτου μή μου ἅπτου, μένει ἐπ' αὐτῆς ὑγρά τις καὶ ἐρυθρὰ κηλὶς ἐντελῶς ὁμοιάζουσα πρὸς αἵματος ῥανίδα.

Ἡ καρυά.

Ἡ λέξις Καρυάτις ἦτο ἓν ἐκ τῶν ἐπωνύμων τῆς Ἀρτέμιδος, πρὸς τιμὴν τῆς ὁποίας αἱ νέαι παρθένοι τῆς Λακωνίας συνεορτοζόμεναι κατὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρύων, ἐπικηρύττουν ἑορτὴν καλουμένην Καρυάν, ἤτοι ἑορτὴν τῆς Ἀρτέμιδος τῶν καρύων.

Ἡ Γαλλικὴ πόλις Ἀμβιανὸν (Amiens) ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἱσπανῶν τὸ 1597 διὰ τοῦ ἑπομένου παραδόξου στρατηγήματος. Στρατιῶται τινες μετημφιεσμένοι ὡς χωρικοὶ καὶ σύροντες ἅμαξαν φορτωμένην καρυδίων, προσῆλθον εἰς τὰς πύλας τῆς πόλεως καὶ ἔλυσαν ἐπίτηδες μέγαν πάκκον πλήρη τοῦ καρποῦ τούτου. Οἱ φρουροὶ τῶν πυλῶν ἰδόντες τοῦτο, ἔδραμον ἀσμένως πρὸς διαρπαγὴν τῶν καρυδίων, οἱ δ' ἐκεῖσε ἐνεδρεύοντες Ἱσπανοὶ εἰσῆλθον ὁρμητικῶς διὰ τῶν πυλῶνων καὶ ἐκυρίευσαν τὸ Ἀμβιανόν... Περὶ τοῦ δένδρου τούτου καὶ περὶ τοῦ καρποῦ του ἐδυνάμεθα πλεῖστα νὰ εἴπωμεν ὑπό τε ἐκκλησιαστικὴν ὄψιν καὶ ὑπὸ φιλολογικήν· ἀλλὰ παραλείπομεν πρὸς τὸ παρόν, ἐπιφυλαττόμενοι νὰ ἐπανέλθωμεν ἄλλοτε.

ΕΜ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ ἐν ταῖς χιόσι τοῦ ὄρους ἀποπλανηθεὶς χωρικός.

(Κατὰ Θόμσωνα).

In vain for him th' officious wife prepares
the fire fair-blazing, and the westmeat warm
in vain his little children peeping out
into the mingling storm demand their sire.
Thompson (Seasons)

Ὁπότεν λάβρος ὁ βορρᾶς καὶ λυσσωδῶς συρίζει
καὶ τὰς χιόνας ἄνωθεν καὶ σωρηδὸν κοπίζει
κατὰ χειμῶνα παγερόν
Ὁπόταν τὸ φορτίον των ὁτὲ εἰς ὕψη αἴρει,
ὁτὲ δὲ ἐν τῇ δίνῃ του τῇ δε κακεῖσε φέρει
μέσον ἀέρων ζοφερῶν

Ὦ! σκέφθητε τὸν χωρικὸν τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον,
ὅστις γενναίως κατ' αὐτῶν παλαίων τῶν κινδύνων
ψυχρὸς καὶ τρέμων καὶ ρίγῶν
Τὴν προσφιλῆ καλύβην του ζητεῖ νὰ ἐπανίδῃ
ἐν ταῖς χιόσι τῶν βουνῶν κ' ἐν ταύτῃ τῇ ἐλπίδι
κινεῖ τὸ βῆμά του γοργόν.

Ἴσταται ὀλίγον καθεφῆ πλῆθν βουνῶν καὶ λόφων
ἀγνώστων τέως εἰς αὐτόν, ἀπλούμενον δὲ ζόφον
ἀπαύστως βλέπει πανταχῇ,
ἡ δὲ κοιλὰς μανιωδῶς συστρεφομένη, θέαν
τῷ παριστάνει ἄμορφον, ἀγρίαν, φρικαλέαν
τὸν κυριεύει ταραχή.

Εἰς ποῖα μέρη, ἀγνώων, πλανᾶται, βλέπει μόνον
σωρευομένους ὁλονὲν πυκνοὺς σωροὺς χιόνων,
δὲν βλέπει πλέον στεινωπόν,
οὔτε τὸ δάσος του ὁρᾷ, οὔτ' ἕνα του ἑταῖρον;
ἀγρίαν βλέπει ἔρημον παντοῦ τὸ βλέμμα φέρων
καὶ θέαμα ἀγριωπόν,

Ἀπὸ κοιλάδων εἰς βάθνὰ διηνεκῶς πλανᾶται
καὶ τὴν φιλάτην στέγην του ἀναζητῶν πρόσκαιρα
καὶ αὖθις θάρρος καὶ ἰσχύν.
Ἡ φροῦδη αὕτη τὸν ἐλπὶς τὰ σπλάγχνα του θερμαίνει;
τὰς ἶνες του ζωογονεῖ, τὸν κάμνει νὰ προθαίνῃ
μὲ πόδα πάντοτε ταχύν.

Πλὴν ποῖα φεῦ! ἀπόγνωσις τὰ σπλάγχνα του σπαράττει;
ὁποίαν θλίψιν προξενεῖ αὐτῷ φρικὴ ἀπάτη,
ὅτε πρὸς ὕψωμα δραιόν,
ὅπερ ἀντὶ τῆς στέγης του ἐξέλαβεν ὁ τάλας,
φεῦ! ἐνοεῖ τὴν πλάνην του, ἀντὶ δὲ στέγης ἄλλας
ἐρήμους βλέπει στεναγμῶν...

Εὑρέθη πάλιν ἄστεγος, μακρὰν παντὸς ἀσύλου
εἰς τὴν μανίαν τοῦ βορρᾶ, μακρὰν συζύγου, φίλους
οἰκογενείας ποθεινῆς.
Ἐν ᾧ ἡ λαίλαψ, τρομερὸν ἐρευγομένη βρόμον
τῆς κεφαλῆς του ὕπερθεν, διπλασιοῖ τὸν τρόμον
τῆς θέσεώς του τῆς δεινῆς.

Ὦ! τότε εἰς τὴν ἔντρομον ἐκείνου φαντασίαν
τοῦ δυστυχοῦς παρίσταται πλῆθος κινδύνων λίαν
ἐνδεχομένων καὶ δεινῶν.
Εἶνε δὲ οὗτοι βίαραθρα, καὶ ἄβυσσοι κρημνώδεις,
σάφροι βαθύτατοι, κρημνοὶ καὶ χάσματα φρικώδεις
καὶ πλῆθη βάθρων ἀχανῶν.

Οὐδόλως πλέον τῆς ξηρᾶς τὸ ὕδωρ διακρίνων
κ' ἐν φρίκῃ βάλλων κατὰ νοῦν τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων
φεῦ! τί νὰ πράξῃ ἀγνοεῖ.
Ὁ φόβος τότε σταματᾷ τὸ δειλιῶν του βῆμα...
τὰ μέλη του ἀδυνατεῖ τὸ ψῦχος παραχρῆμα...
καὶ τῷ ἐκφεύγει ἡ πνοή.

Καὶ πίπτει τότ' ἐπὶ σωροῦ χιόνων κινουμένων
καὶ τὴν πικρίαν ἅπασαν τὴν τοῦ θανάτου στένων
τέλος αἰσθάνεται πικρῶς.
Ἡ δὲ πικρία μέγνυται μετὰ τῆς ἀγωνίας,
δι' ἧς σπαράττει τοὺς μυχοὺς ἡ φύσις τῆς καρδίας
τοῦ ἀποθνήσκοντος οἰκτρῶς,

Ὅστις ἐκπνεῖ ἄστεγος καὶ ἄξιος δακρύων
μακρὰν συζύγου, τέκνων του, οἰκίας καὶ οἰκείων
καὶ ἐν βουνῷ ὁ δυστυχής...
Εἰς μάτην φεῦ! ἡ σύζυγος ἐκείνου τὸν προσμένει
καὶ πῦρ λαμπρὸν ἀνάπτουσα ἀπαύστως, τῷ θερμαίνει
ἐνδύματα ἡ ἀτυχής.

Εἰς μάτην τὰ παιδία του μετὰ στοργῆς ἀπείρου
τὸν κύριόν των κράζουσιν ἀπὸ τοῦ παραθύρου
μὲ ἀθωότητος κραυγήν!
Ὦ! δὲν θὰ ἴδῃ πλέον φεῦ! οὔτε τὴν σύζυγόν του
οὔτε κανὲν τῶν τέκνων του, οὔτε τῶν συγγενῶν του
οὔτε τὴν ξένιόν του γῆν!...

Ἐν ψῦχος τὰς αἰσθήσεις του, θανάσιμον, πηγνύει
καὶ ἄχρι τῆς καρδίας του εἰσδύσαν τῇ κωλύει
τὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωήν.

. . . . . .

Καὶ μένει πτῶμ' ἀγνώριστον ὁ δυστυχὴς εὐθέως
ψυχρὸν καὶ λευκαινόμενον εἰς τοῦ σφοδροῦ βορρέως
τὴν αὖρον καὶ σφοδρὰν πνοήν

Κωνσταντινούπολις Ἰανουάριος 1873

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΟΣΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ο ΙΠΠΟΣ.

Ἵππος (ὁ καὶ ἡ) κοινότερον δὲ ἄλογον καὶ φοράδα, ἐκ τοῦ φορβάς, καὶ πῶλος τὸ νεογνὸν τοῦ ἵππου. Ἀρμενιστὶ δὲ ὁ μὲν ἄρρην ἵππος καλεῖται Ταί, ἡ δὲ ἵππος Μαδὰκ Ταί· Ἀραβιστὶ δὲ Φερὲς καὶ Χισάν· Ὀθωμανιστὶ δὲ ὁ μὲν ἀναβάτης ἵππος ἐνομάζεται Ἄτι, ὁ δὲ ἐκτομίας Ἰγδδίς, ὁ δὲ πῶλος Ταί, ἡ δὲ ἵππος Κηρσάκ, ὁ δὲ φορτηγὸς Μπὰρ κήρ, ὅπερ διαφθαρὲν παρέπεσεν εἰς τὸ Μπεκήρ. Ἡ λέξις ἵππος θηλυκογενῶς προφερομένη τρεῖς ἔχει σημασίας Α'.) τὸ θῆλυ τοῦ ἵππου Β'.) τὸ ἱππικὸν καὶ Γ'.) τὴν ἀκόλαστον γυναῖκα, ἂν καὶ ὁ ἄρρην δὲν ἐξαιρεῖται τῆς κατηγορίας ταύτης, οἷον «Ἵπποι θηλυμανεῖς ἐγεννήθησαν ἕκαστος ἐπὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζον (ὁ Προφ. Ἱερ. κεφ. ε.).

Τὸ ζῶον τοῦτο ὅτι εἶνε τὸ γενναιότατον, ὡραιότατον καὶ ὠφελιμώτατον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐξ ὅλων τῶν κατοικιδίων ζώων, εἶνε πασίγνωστον διότι καὶ ἱππεύεται καὶ βάρη μεταφέρει καὶ ἁμάξας σύρει καὶ ἀροτριᾷ καὶ ἀρδεύει καὶ ἀλέθει καὶ συγκινδυνεύει εἰς τὰς μάχας μετὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτοῦ ἐμιλλᾶται καὶ συνθριαμβεύει μετ' αὐτοῦ καὶ παραστατικὰ θεάματα διδασκόμενον δύναται νὰ παραστήσῃ, ὑποκρινόμενον ὁτὲ μὲν τὸν χωλόν, ὁτὲ δὲ τὸν τεθνεῶτα, ὁτὲ δὲ τὸν πληγωμένον, ἐξ ὧν εἰκάζεται ὅτι εἶνε καὶ εὐμαθέστατον. Ἐκτὸς δὲ τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν παρέχει προσέτι εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰς τρίχας τῆς οὐρᾶς του, τὴν χαίτην, τὰς ὁπλάς, τὸ δέρμα, τὴν κόπρον καὶ τὴν πιμελὴν αὐτοῦ.

Ὁ ἵππος ἀγριαίνων ἀρθοῖ τὰ ὦτα· κοιμᾶται δὲ ὀλίγον καὶ τρώγει ἄχυρα, κριθήν, ρόβι, κυάμους καὶ χλόην, μάλιστα δὲ τὴν μηδικὴν λεγομένην πόαν, τὴν καὶ τριφύλλιον καλουμένην λέγεται δέ, ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ἀντὶ κριθῆς ἐρεβίνθους δίδουσιν εἰς τοὺς ἵππους.

Τὸ χρῶμα καὶ ἀνάστημα τῶν ἵππων εἶνε διάφορα κατὰ τὰ διάφορα κλίματα· ζῇ δὲ 25—30 ἔτη. Ἡ θήλεια ἐγκυμονεῖ μὲν δώδεκα μῆνας, τίκτει δὲ πάντοτε ἓν καὶ μόνον ἂν δὲ θεωρῆται ὡς πατρὶς τῶν ἵππων ἡ μέση Ἀσία, ἀλλ' ὅμως τὸ ἄριστον καὶ εὐγενέστατον εἶδος τῶν Ἀσιατικῶν ἵππων εὕρηται ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, μετὰ μεγάλης φροντίδος καὶ θεραπείας ὑπὸ τῶν αὐτόθι ἐγχωρίων περιποιούμενον καὶ τοσοῦτον διαδόητον εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς χώρας τοῦ κόσμου διὰ τὴν μεγάλην ταχύτητα καὶ καρτερικότητά του.

Μετὰ τοὺς Ἀραβικοὺς ἵππους φημίζονται καὶ οἱ τῆς Αἰγύπτου, οἱ τῆς Βαρβαρίας, οἱ τῆς Ἀνδαλουσίας, οἱ τῆς Οὐγγαρίας, οἱ τῆς Βόσνας, οἱ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Νεαπόλεως, οἱ τῆς Μικρασίας, οἱ τῆς Μολδαυίας κτλ. Τὸ πάλαι ἡ Θεσσαλία παρῆγε τοὺς καλλιτέρους ἵππους, διὸ καὶ ἔλεγον «Ἵππος Θεσσαλική». Ὁ πρῶτος λαὸς ὁ δαμάσας καὶ μεταχειρισθεὶς τοὺς ἵππους ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρξαν οἱ Κένταυροι, οἵτινες καὶ Ἱπποκένταυροι ὠνομάσθησαν καὶ σύνθετοι ἐξ ἵππου καὶ ἀνθρώπου ἐνομίσθησαν, εἴτε κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν εἴτε διότι οἱ πρῶτον ἰδόντες αὐτοὺς ὑπέλαβον τοιούτους.

Ἵπποι ὀνομαστοὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὑπῆρξαν οἱ μυθολογούμενοι, οἷον ὁ Πήγασος, ὁ Ἐγκέλαδος καὶ Σθένων, οἱ σύροντες τὴν ἅμαξαν τοῦ Ποσειδῶνος· ὁ Δεῖμος καὶ ὁ Φόβος, οἱ τοῦ Ἄρεως ἵπποι· ὁ Ἀκάμας καὶ ὁ Φλέθων, οἱ τῆς Ἠοῦς· ὁ Ἑῷος, ὁ Αἴθων ὁ Πυρόης καὶ ὁ Φλέγων, οἱ σύροντες τὸ ἅρμα τοῦ Ἡλίου. Οἱ μυθολογούμενοι δὲ οὗτοι ἵπποι μαρτυροῦσι τὴν σπανίαν καὶ μήπω κοινὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἥτις μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς μόνον τοὺς εὐγενεῖς ὑπῆρχε καὶ αὐτὴ δὲ πολλάκις ἦτο δῶρον τῶν θεῶν, ὡς καὶ ὁ Πίνδαρος:

Τὸν μὲν ἀγάλλων θεὸς
ἔδωκεν δίφρον χρύσεον ἐν πτεροῖσιν τ' ἀκάμαντας ἵππους.

Οἱ μόνοι δὲ φημιζόμενοι παρ' Ἕλλησι πραγματικοὶ ἵπποι ὑπῆρξαν ὁ Βουκέφαλος τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ὁ Ξανθίππης Φερένικος ὁ τοῦ Ἱπποχάρμα Ἱέρωνος ἵππος, τὸν ὁποῖον ἐνεκωμίασεν ἡ τοῦ Πινδάρου φόρμιγξ.

«Ὅτε παρ' Ἀλφεῷ σύτο δέμας
Ἀκίντητον ἐν δρόμοισι παρέχων».

Ἡ χρῆσις τῶν ἵππων ἐν Ἀσίᾳ φαίνεται ὅτι εἶνε ἀρχαιοτέρα ἢ ἐν Ἑλλάδι· τοῦτο δὲ δυνάμεθα νὰ πληροφορηθῶμεν ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἱστορούσης ὅτι ὁ Ἀβραὰμ ἀπέστρεψε πᾶσαν τὴν ἵππον Σοδόμων. (Ἴδε καὶ Ἰωὴ λ'. 19—20).

Παρατηρήθη, ἱστορεῖ τις τῶν φυσιολόγων, ὅτι ὁ ἄρρην ἵππος, ἀνεξάρτητος ὤν, συμβίσκεται πάντοτε μετὰ τῶν φορβάδων, αἵτι-

νες ἔκαμαν μόναι των τὴν ἐκλογήν, οὐδαμῶς ἀπομακρυνόμενος ἀπ' αὐτῶν. Ἐὰν ποτε συμβῇ νὰ πληγωθῇ φορβάς τις τῆς ἀγέλης του, ὁ ἵππος ἐπιβλέπει αὐτὴν ἀνήσυχος, λείχει τὰ τραύματα, ὑποβάκνει τὰ μέλη αὐτῆς καὶ ὡς ἐπιτήδειος χειροῦργος προσπαθεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ πάσχον μέλος· ὁδηγεῖ δὲ αὐτὸν πολλάκις καὶ ἡ ἀσθενής, λείχουσα ἢ καὶ ὑποβάκνουσα τὸ ἀντίστοιχον μέλος αὐτοῦ. Ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ ἐκλέγει καλλίστας νομὰς καὶ τόπους παρακείμενον ἔχοντας ὕδωρ, ὅπου τοποθετεῖ τὴν λεχώ· περιποιεῖται δὲ καὶ αὐτὴν καὶ τὰ τέκνα του μετ' ἀπαραδειγματίστου στοργῆς· τὰ λείχει, τὰ θωπεύει, ἀποτείνει πρὸς αὐτὰ φωνὰς λιγυρὰς καὶ γλυκείας, τὰ βοηθεῖ νὰ ἐγερθῶσι καὶ παίζει μετ' αὐτῶν· δὲν παύει δὲ μεριμνῶν ὡς πατὴρ φιλόστοργος, ἐπαναφέρων αὐτὰ εἰς τὴν εὐθεῖαν, ἐὰν ποτὲ πλανηθέντα κινδυνεύσωσι νὰ ἀναμιχθῶσι μετὰ ξένης συμμορίας.

Ἡ πάλη δύο ἵππων ἀδαμάστων εἶνε θέαμα διασκεδαστικώτατον. Μόλις παρατηρηθῶσι μακρόθεν ἐρμῶσιν ἀκάθεκτοι πρὸς ἀλλήλους, καταλείποντες ἑκάτερος ὀπισθεν αὐτοῦ τὴν συμμορίαν του, ἥτις ἀκινητοῦσα βλέπει ἀτενῶς τὰς περιπετείας τοῦ δράματος· οὗτοι δὲ ἔχοντες τοὺς μυκτῆρας ἀνεπεπταμένους, τὴν κεφαλὴν γαυριῶσαν καὶ τὴν χαίτην κυματουμένην, πλησιάζουσιν ἀλλήλους, ἀνεγείρονται ὄρθιοι καὶ ἀγωνίζονται νὰ καταφέρωσιν ὁ εἷς κατὰ τοῦ ἄλλου λακτισμούς. Ὅταν ἐπαπειλῶντα ὑπὸ λύκου ἢ ἄλλου τινὸς ἐχθροῦ, τότε ὅλαι αἱ φορβάδες παρατάσσονται κυκλοτερῶς ἔχουσαι τὰς μὲν κεφαλὰς πρὸς τὸ κέντρον, ἔνθα θέτουσι καὶ τοὺς πώλους, τοὺς δὲ πόδας πρὸς τὴν περιφέρειαν, ὥστε νὰ λακτίσωσιν αὐτόν, ἐὰν τολμήσῃ νὰ πλησιάσῃ, ὁ δὲ ἄρρην ἀτρόμητος περιφέρεται ἐκτὸς τοῦ κύκλου ἐπιβλέπων τὰ ἀσθενέστερα μέρη καὶ βοηθῶν αὐτά.

Οἱ ἵπποι εἶνε διαφόρων χρωμάτων καὶ ἔχουσι διάφορα ἰδιώματα κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βαδίζειν· ταῦτα δὲ χαρακτηρίζουσιν οἱ Ὀθωμανοὶ διὰ τῶν ἑξῆς ὀνομάτων: Ἐσκίν, Καρὰ Ἐσκίν, Τσακπὴν ἐκ διδασκαλίας καὶ Τσακπὴν ἐκ γενεᾶς καὶ τελευταῖον Ραχβάν. Καὶ Ἐσκὶν μὲν λέγεται τὸ σύνηθες βάδισμα· Καρὰ Ἐσκὶν δὲ τὸ τούτου ἀνώτερον, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ Τσακπήν· τὸ δὲ Ραχβὰν εἶνε τὸ ἀνώτατον πάντων. Μεταξὺ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ τινες ὑποδιαιρέσεις, τὰς ὁποίας καὶ παραλείπομεν.

Γνωρίσματα τῶν καλῶν ἵππων ὑπάρχουσιν αἱ ἐν τῷ σώματι ἢ τῇ τριχώσει κηλίδες· αἱ χηλαί, οἱ ὀφθαλμοί, ἡ κίνησις τῶν ὠτων κτλ. οἱ δὲ ἱππογνώμονες γνωμοδοτοῦσι περὶ τῶν γνωρισμάτων τοῦ καλοῦ ἵππου τὰ ἀκόλουθα·

"Ὁ πυρός, ὁ μετωπίτης ἂς ἀποθάνῃ
ἢ ζῶν ἂς βαλθῇ πόλους νὰ κάμῃ.„

ἄλλο

"Ὅλον καὶ ὁλόμαυρον ὅλοι ζητοῦσι
Καὶ μ' ὅλον τοῦτο ὀλίγοι ἀποκτοῦσι„.

ἄλλο

"Ὀλόθριξ καὶ ποικίλε ἐξαίρετέ μου ἵππε
ὑπὲρ χρυσὸν τιμᾶται, τοὺς πόδας δὲ μὴ τύπτε„.

Καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ δὲ λέγουσιν.

«Ἀλὴ ἄλμα· ἄντσακ ἄτ οὐτσάρσα ἄλ ὁλούρ.
ἄλμα ἀλή, σὰτ γιαγηζῆ
μπὴν ντουρουσὺ μπεσλὲ κηρί.»

ὡς γνώρισμα δὲ τῆς τοῦ ἵππου γενναιότητος θεωρεῖται καὶ τὸ σκάπτειν διὰ τοῦ ποδὸς καὶ χρεμετίζειν, ὅταν διακόπτεται τῆς ὁδοῦ ἢ ἕτοιμος ὢν εἰς ἱππασίαν μείνῃ ἐκδεχόμενος τὸν ἀναβάτην.

Τὰ δὲ τῆς ἡλικίας γνωρίσματα καταφαίνονται ἐκ τῶν ὀδόντων των. Παροιμίας ἐκ τῶν ἵππων ἔχομεν εἰς μὲν τὴν καθομιλουμένην τὰς «Τάλογον τὸ πληγωμένον σὰν ἴδῃ τὴν ξύστρα τρέμει.» καὶ «Τὸ χαρισμένον ἄλογον στὰ δόντια δὲν τὸ βλέπουν» καὶ «Τὸ καλὸν ἄλογον μόνον του αὐξάνει τὸ σιτηρέσιόν του·» εἰς δὲ τὴν ἀρχαίαν τὰς «Ἵππον εἰς πεδίον·» καὶ «Ἵππῳ γηράσκοντι τὰ μείονα κῶκα ἐπίβαλε» καὶ «Τὸν ἵππον ὁ Σπύθης (ἐπὶ τῶν κρύφα τινὸς ἐφιεμένων, φανερῶς δὲ ἀπωθούντων)· καὶ «Τίς τρόπος ἵππων; (ἐπὶ τῶν παρηλλαγμένον τι καὶ ἀλλόκοτον ποιούντων). Ἐν δὲ τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ τὰς « εἰ διώξονται ἐν πέτραις ἵπποι» καὶ « Εἰ παρασιωπήσονται (ἵπποι) ἐν Θηλείαις». (Ἀμὼς) Σημειωτέον δὲ ὅτι ἵπποι καλοῦνται ἀλληγορικῶς, παρὰ τῷ προφήτῃ Ἀβδακούμ, καὶ οἱ Θεῖοι ἀπόστολοι· «Καὶ ἐπεβίβασας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου ταράσσοντας ὕδατα πολλὰ (Ἀβ. κεφ. Β.)

Τὰ διάφορα προτερήματα καὶ ἰδιότητας τῶν ἵππων ἐξεδήλουν οἱ πρόγονοι ἡμῶν διὰ τῶν ἀκολούθων ἐπιθέτων: Βριαύχην, εὔφορος, ξανθόθριξ, εὔθυμος, ἀκαμαντόπους, εὐσχήμων, εὐπέτης, εὐπρεπής, θυμοειδής, ἥμερος, μεγαλοπρεπής, γαῦρος, γαυρούμενος, γαυριώμενος, κυδρός, κυδρούμενος, ἐλεύθερος, ἀγλαός, ἀλλαζών, φρονηματίας, εὔψυχος, εὐκάρδιος, μεγαλόφρων, μετέωρος, ὑψαύχην, πομπικός, σεβαρός, εὔτολμος, εὐθρασυς, ποδώκης, γοργούμενος, πολεμικός, πρᾶος, εὐπειθής, εὐάγωγος, εὐήνιος, χειροήθης, τιθασσός, ταχύς, εὔδρομος, ἀῦρας καὶ ἀνέμου παῖς, χρυσάμπυξ, ὠκυπόδης, ποδώκης, Θεσσαλός, πτερόης, Θρῄκιος, σιδηροχάρμης, λωτιαύχην, φιλήνιος, χαλκόκροτος, κυανόθριξ, ὑψήλοφος καὶ σιδηροφάγος.

Τὰς δὲ κακὰς τοῦ ἵππου ἰδιότητας καὶ ἐλλείψεις ἐξεδήλουν διὰ τῶν ἀκολούθων ὀνομάτων:

Βραδύς, νωθής, ἀμβλύς, ἀργός, βλάξ, κακόπους, μελητής, δειλός, ἄτολμος, καταδεής, ὄποπτος, σκληρόστομος, βαρὺς τὴν κεφαλήν, δυσήνιος (Γκὲμ ἀλμὰζ), δυσάγωγος, ταπεινός, μικρόψυχος, λακτιστής, ἀδάμαστος, ἀκάθεκτος, μώνυξ, κρατερώνυξ καὶ θηλυμανής. Περὶ ἵππων ὁμιλῶν ὁ Ἀριστοτέλης λέγει τὰ ἀκόλουθα. «Αἱ φωναὶ τῶν ἵππων διαφέρουσι· διότι αἱ θήλειαι εὐθὺς γεννώμεναι ἀφιᾶσι φωνὴν λεπτὴν καὶ μικράν· οἱ δὲ ἄρρενες μικρὰν μέν, μείζω μέν τοι γε καὶ βαρυτέραν τῆς θηλείας. Τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος μείζονα· διετὴς δὲ ἢ τριετὴς ἐπειδὰν γένηται καὶ τῆς ὀχείας ἄρξηται, φωνὴν ἀφιεισι μὲν ὁ ἄρρην μεγάλην καὶ βαρεῖαν, ἡ δὲ θήλεια μείζω καὶ λαμπροτέραν· ἔχει δὲ ἡ ἵππος μάλιστα ἑρμηνικῶς πρὸς τὸν συνδυασμόν. Ἔστι δὲ ἡ ἵππος τῶν τετρακόδων ἀπάντων εὐτοκώτατον καὶ λοχίων καθαρώτατον καὶ ἐλαχίστην προΐεται αἵματος ῥύσιν, ὡς κατὰ τοῦ σώματος μέγεθος· ἔχει δὲ ὀδόντας τεσσαράκοντα καὶ βάλλει τοὺς πρώτους τέτταρας τριακοντάμηνος, τοὺς μὲν δύο ἄνωθεν, τοὺς δὲ δύο κάτωθεν· ἐπειδὰν δὲ γένηται ἐνιαυτός, βάλλει τὸν αὐτὸν τρόπον ἄλλους τέσσαρας, δύο μὲν ἄνωθεν, δύο δὲ κάτωθεν· καὶ πάλιν ὅταν ἄλλος ἐνιαυτὸς γένηται, ἑτέρους τέτταρας, τὸν αὐτὸν τρόπον. Τεττάρων δὲ ἐτῶν παρελθόντων καὶ ἓξ μηνῶν, οὐκέτι βάλλει οὐδένα· ἤδη δέ τις εὐθὺς τὸ πρώτον ἅμα πάντας ἐξέβαλεν, ὥστε σχεδὸν συμβαίνει, ὅταν τεττάρων ἐτῶν ᾖ καὶ ἓξ μηνῶν, χρήσιμον εἶναι πρὸς τὴν γέννησιν μάλιστα. Ὅταν δὲ ἡ ἵππος πλησίον ᾖ τῆς ἀφέσεως, ὀρθὴ στᾶσα προΐεται τὸ ἔκγονον. Ζῶσι δὲ τῶν ἵππων οἱ πλεῖστοι περὶ ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα. Ἐὰν δέ τις ἐπιμελῶς θεραπεύῃ, ἐκτείνει καὶ πρὸς τὰ πεντήκοντα· ὁ δὲ μακρότατος βίος τῶν ἵππων ἐστὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη. Περὶ δὲ τῆς σωματικῆς αὐξήσεως τῶν ἵππων ἱστορῶν ὁ αὐτὸς λέγει. «Ἡ μὲν θήλεια πέντε ἐνιαυτῶν τέλος λαμβάνει μήκους καὶ ὕψους· ὁ δὲ ἄρρην ἓξ ἐτῶν· μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἄλλοις ἓξ ἔτεσι τὸ πλῆθος λαμβάνει τοῦ σώματος καὶ ἐπιδίδωσι μέχρις ἐτῶν εἴκοσιν. Ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἀρρωστημάτων τῶν ἵππων ἱστορεῖ λέγων· Τῶν ἵππων αἱ μὲν φορβάδες ἄνοσοι τῶν ἄλλων ἀρρωστημάτων εἰσί, πλὴν ποδάγρας· ταύτῃ δὲ κάμνουσι καὶ ἐνίοτε ἀποβάλλουσι τὰς ὁπλάς· ὅταν δ' ἀποβάλλωσι, πάλιν φύουσιν εὐθύς· γίγνεται γὰρ ἅμα τῆς ἑτέρας ὑποφαινομένης ἡ τῆς ἑτέρας ὁπλῆς ἀποβολή. Οἱ δὲ τροφίαι ἵπποι πλείστοις ἀρρωστήμασι κάμνουσι· λαμβάνει γὰρ καὶ εἰλεὸς (κωλικόπονος καὶ τουρκιστὶ σαντσίτ)· σημεῖον δὲ τῆς ἀρρωστίας τὰ ὀπίσθια σκέλη ὑφέλκουσιν ὑπὸ τὰ ἔμπροσθεν καὶ ὑποφέρουσιν ὥστε ὀλίγου συγκρότεῖν. Ἐὰν δὲ ἀστήσας τὰς ἔμπροσθεν ἡμέρας, εἶτα μανῇ, αὖμα ἀφαιροῦντες καὶ ἐκτέμνοντες βοηθοῦσι. Λαμβάνει δὲ καὶ τέτανος· σημεῖον δέ, αἱ φλέβες τέτανται πᾶσαι καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ αὐχήν, καὶ προβάλλει εὐθέσι τοῖς σκέλεσι. Γίγνονται δὲ καὶ ἔμπυοι οἱ ἵπποι. Λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλος αὐτοὺς πόνος· καλεῖται δὲ τοῦτο νριθῷν· σημεῖον δὲ τοῦ ἀρρωστήματος, μαλακὸς γίνεται ὁ οὐρανὸς καὶ θερμὸν πνεῖ· ἀνίατα δέ, ἐὰν μὴ αὐτόματα καταστῇ, τό τε νυμφίαν καλούμενον, ἐν ᾧ συμβαίνει κατέχεσθαι. Ὅλως δὲ φασὶν οἱ ἔμπειροι, σχεδὸν ὅσα περ ἀρρωστεῖ ἄνθρωπος ἀρρωστήματα, καὶ ἵππον ἀρρωστεῖν καὶ πρόσκαιρα. Γινώσκουσι δὲ οἱ ἵπποι καὶ τὴν φωνὴν ἀκούοντες τῶν ἵππων, εἰς ἃν μαχεσάμενοι τύχωσι· χαίρουσι δὲ τοῖς λειμῶσι καὶ τοῖς ἕλεσι, καὶ γὰρ τῶν ὑδάτων τὰ θολερὰ πίνουσι κἂν ᾖ καθαρά, ἀνατρέπουσιν αὐτὰ οἱ ἵπποι ταῖς ὁπλαῖς, εἶτα πίοντες λούονται.»

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὡς ἡ λέξις βοῦς οὕτω καὶ ἡ λέξις ἵππος λαμβάνονται ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ μέγα ᾖ, ἐπὶ φυτῶν, ἄγριον οἷον Κυδίππη, Ἱπποκράτης, Ἱπποτυχία, Ἱπποτέλληνον κτλ.

Εἶνε δὲ ὁ μὲν ἄρρην ἐμπροσθουρητικόν, ἡ δὲ θήλεια ὀπισθουρητικόν.

Εἶδος ἵππου εἶνε καὶ ὁ λεγόμενος παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις Γίννος, παρ' ἡμῖν δὲ Μιτυλὴ καὶ Κάβακος. Περὶ τοῦ εἴδους αὐτοῦ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ ὅτι γίνονται ἐξ ἵππου, ὅταν νοσήσῃ ἐν τῇ κυήσει, ὥσπερ ἐν μὲν τοῖς ἀνθρώποις οἱ νάνοι, ἐν δὲ τοῖς ὑσὶ τὰ μετόχαιρα, καὶ ὅτι ὁ Γίννος ἔχει τὸ αἰδοῖον μέγα, ὡς οἱ νάνοι. Ἄλλοι ὅμως λέγουσιν ὅτι εἶνε ἰδίόν τι εἶδος ἵππων καὶ ὅτι μόνον εἰς Μιτυλήνην γίνονται καὶ οὗτοι ὄχι εἰς ἅπασαν τὴν γῆν, ἀλλ' ἐν τισι μόνον χωρίοις.

Ἐκ τοῦ ἵππος παράγονται πολλόταται λέξεις. Μ. Σ.

Ο ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ.

Μετὰ τὴν μυστικὴν ἐκείνην ἀδελφοκτονίαν, ἥτις πρώτη ἐμόλυνε τὴν γῆν μὲ ἀνθρώπινον αἷμα, βλέπομεν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ τοὺς ἀνθρώπους σαφῶς διακρινομένους εἰς δύο τάξεις, εἰς τὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ εἰς τὴν τῶν κακῶν. Καὶ τῆς μὲν πρώτης προΐσταται ὁ ἀγαθὸς Σήθ, τῆς δὲ δευτέρας ὁ μοχθηρὸς ἀδελφοκτόνος Κάϊν. Καὶ οἱ μὲν ἀπόγονοι τοῦ Σὴθ ἐκλήθησαν υἱοὶ Θεοῦ, καθὸ διατελοῦντες πιστοὶ εἰς τὸν Θεῖον νόμον, οἱ δὲ τοῦ Κάϊν υἱοὶ ἀνθρώπων. Ἀλλ' ὁ ἔρως ἤνωσε τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν θελατικῶν θυγατέρων τῶν Καϊνιτῶν, καὶ οἱ ἐκ τῆς ἑνώσεως ταύτης γεννηθέντες Γίγαντες κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, πεποιθότες ἐπὶ μόνῃ τῇ σωματικῇ ῥώμῃ αὐτῶν, προέβαινον ὁσημέραι εἰς πᾶν εἶδος διαφθορᾶς καὶ κακίας. Ὁ Θεός, ὀργισθεὶς ἐκ τούτου, ἔπεμψε κατακλυσμόν, ὁ ὁποῖος ἐπνίξε σύμπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐκτὸς τοῦ Νῶε μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Ὁ πατριάρχης οὗτος, υἱὸς τοῦ Λάμεχ καὶ ἀπόγονος τοῦ Σήθ, ὢν ἀνὴρ δίκαιος καὶ θεοσεβής, διετάχθη παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ εἰσέλθῃ μετὰ παντὸς εἴδους ζώου ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκείνῃ σωστικῇ Κιβωτῷ, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσει κατὰ Θείαν ἐπίσης διαταγήν. Ἡ Κιβωτὸς εἶχε κατὰ τὸν ἱερὸν ἱστορικὸν 300 πήχεων μῆκος, 30 ὕψος καὶ 50 πλάτος· ὅθεν κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς ἦτον εὐρυχωροτέρα τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἁγίου Πέτρου ἢ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας Σοφίας.

Τὰ μόνα ἔμψυχα ὄντα τὰ φεισθέντα ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ἐπέπλεον λοιπὸν ἐν τῇ Κιβωτῷ, μέχρις οὗ, τῶν ὑδάτων ἐλαττωθέντων, ἐκάθισεν αὕτη ἐπὶ τοῦ Ἀραράτ, ὄρους τῆς Ἀρμενίας. Τὰ ζῶα ἐξελθόντα διεσκορπίσθησαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐκατοίκισαν αὐτὴν πάλιν· αἱ ὧραι τοῦ ἔτους ἐπανέλαβον τὴν τακτικήν αὐτῶν διαδοχήν, ἡ τάξις τῆς βλαστήσεως τῶν φυτῶν ἀποκατέστη πάλιν, καὶ ὁ Θεὸς καταπραϋνθεὶς ηὐλόγησε τοὺς ἀνθρώπους, λέγων: « Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. Καὶ ὁ τρόμος ὑμῶν καὶ ὁ φόβος ἔσται ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ὄρνεα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης ὑπὸ χεῖρας ὑμῖν δέδωκα» (Γεν. θ'.).

Ὁ Νῶε καὶ οἱ τρεῖς αὐτοῦ υἱοὶ Σήμ, Χάμ καὶ Ἰάφεθ, νέοι πατέρες τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἤρχισαν νὰ καλλιεργῶσι καὶ νὰ κατοικίζωσι τὴν γῆν. Ἀλλά, πολλαπλασιασθέντες μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος, εἶδον, ὅτι ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ καταλίπωσι τὰς τερπνὰς πεδιάδας τῆς Μεσοποταμίας πρὶν ἔμως διασπαρῶσιν, ἠθέλησαν νὰ ἐγείρωσι πύργον ἀπέραντον καὶ ὑψηλότατον πρὸς αἰώνιον μνημεῖον τῆς μέχρι τοῦδε συμβιώσεώς των. Πλὴν τὸ σχέδιον αὐτῶν ἀπήρεσεν εἰς τὸν Κύριον, ὅστις καταβὰς συνέχεε τὰς γλώσσας αὐτῶν καὶ δὲν ἐδύνατο νὰ συνεννοηθῶσι πρὸς ἀλλήλους. Ὅθεν τὸ ἔργον ἔμεινεν ἀτελές, αἱ δὲ τρεῖς φυλαί, ζητοῦσαι νέας πατρίδας, διεσπάρησαν ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, διατηρήσασαι μετὰ τῆς ποικιλίας τῶν γλωσσῶν καὶ τῆς διαίτης καὶ τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην ὁμοιότητα, ἥτις λίαν καταφανῆ ποιεῖ τὴν κοινὴν καταγωγὴν ἁπάντων τῶν ἐθνῶν.

Ὁ κλεινὸς Γερμανὸς Λεοπόλδος Stolberg ἐν τῷ συγγράμματι

αὐτοῦ «Ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας» ἀποδεικνύει τὴν συμφωνίαν τῆς Μωσαϊκῆς ἱστορίας πρὸς τὰς παραδόσεις τῶν Ἰνδῶν, τῶν Χαλδαίων, τῶν Σύρων, τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Φοινίκων, τῶν Περσῶν, τῶν Σινῶν, τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἰταλῶν, τῶν Μεξικανῶν καὶ τῶν Κελτῶν.

Ὁ περίφημος Jules Klaproth (γεννηθεὶς ἐν Βερολίνῳ τὸ 1783 καὶ ἀποθανὼν ἐν Παρισίοις τὸ 1835) ἀποδεικνύει ὁμοίως, ὅτι ὅλοι οἱ Ἀσιανοὶ λαοὶ ὁμιλοῦσι περὶ ἑνὸς κατακλυσμοῦ χρονολογουμένου κατὰ τὸ 3044 π. Χ.

Καὶ αὐταὶ ἀκόμη οἱ Ἱροκανδοὶ ἀναφέρουσιν, ὅτι πρῶτος ἄνθρωπος ἐπλάσθη ὁ Kaltak, ὅτι ἐκ τοῦ ἀντίχειρος αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἡ πρώτη γυνή, καὶ ὅτι ὁ κόσμος μετὰ ταῦτα κατεκλύσθη ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἐκτὸς ἑνὸς ἀνθρώπου. Εἰς τὴν θεογονίαν τῶν Νιγρήτων λίμνη τις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς θεωρεῖται ὡς λείψανον τοῦ κατακλυσμοῦ. Καὶ παρὰ τοῖς αὐτόχθοσιν Ἀμερικανοῖς ἀπαντῶνται ἀναμνήσεις τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς αὐτῶν. Οἱ Ἀλγονκῖνοι (Algonquins) ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Messou βλέπων τὴν γῆν κατακεκλυσμένην ἀπέστειλε κόρακα, ἵνα φέρῃ αὐτῷ ὀλίγην γῆν. ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσεν· ἀπέστειλε τότε ἕνα ποντικόν, ὅστις ἔφερεν ἐντὸς τοῦ στόματός του χοῦν, ἐξ οὗ ὁ Messou ἔκαμε πάλιν τὸν κόσμον. Οἱ Μεξικανοὶ διηγοῦνται ἔτι καθαρώτερον, ὅτι ὁ Texpi εἰσῆλθεν εἰς ἓν μέγα acalli μὲ τὴν γυναῖκα, τὰ τέκνα, τὰ ζῶα καὶ τοὺς σπόρους. Ἀφοῦ δὲ τὸ μέγα Πνεῦμα ἀπέσυρε τὰ ὕδατα, ὁ Texpi ἐξαπέστειλε γύπα, ὅστις εὑρὼν πρὸς τροφὴν πτώματα δὲν ἐπανῆλθε. Τότε ἐξαπέστειλεν ἄλλα πτηνά, ἕως οὗ τὸ κολύβριον ἐπανῆλθε μὲ κλάδον πράσινον. Βεβαιωθεὶς ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἥλιος ἀνεζωογόνει τὴν φύσιν, ἐξῆλθε τοῦ acalli.

Ὁ λυρικὸς Πίνδαρος ᾄδει τὸν κατακλυσμὸν εἰς τὸ θ.' τῶν Ὀλυμπίων του καὶ λέγει ὅτι ὁ Δευκαλίων ἐσώθη ἐπὶ τοῦ Πυρναστοῦ, ὅθεν καταβὰς μετὰ τῆς γυναικός του Πύρρας ἔκτισε τὴν πόλιν Πρωτογένειαν, τὴν ὁποίαν ἐκατοίκισε ρίπτων λίθους ὄπισθέν του. Ὁ Πλάτων ὁμοίως ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν Τίμαιόν του ὡς περὶ συμβεβηκότος παγκοσμίου καὶ μοναδικοῦ καὶ, ἑρμώμενος ἐκ τῆς παλαιᾶς ταύτης παραδόσεως, διηγεῖται τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀτλαντίδος. Ὁ Ἀπολλόδωρος λέγει ὅτι ὁ κατακλυσμὸς ὑπῆρξεν ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ αἰῶνος εἰς τὸν ἡμέτερον σιδηροῦν καὶ ὅτι ὁ Δευκαλίων διεσώθη ἐντὸς κιβωτοῦ. Ὁ Λουκιανὸς προσθέτει, ὅτι εἰσεβίβασε μετ' αὐτοῦ ζῶα παντὸς εἴδους, καὶ ὁ Πλούταρχος, ὅτι ἀπέστειλε περιστεράν, ὅπως ἐννοήσῃ τὸ ὕψος τῶν ὑδάτων.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν εἰρημένων παραθέτομεν τὰ ἑπόμενα, ἐρανιζόμενοι αὐτὰ ἐκ τῆς *Βυζαντίδος*.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ.

Εἷς τῶν ἐπιστημοτέρων Ἄγγλων ἀρχαιολόγων ὁ κ. Σμιθ ἀνέγνω τελευταίως ἐν συνεδριάσει τῆς ἐν Λονδίνῳ ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ἐξήγησιν πολυτίμου τινὸς μνημείου, ἀνακαλυφθέντος ἐν Νινευί, ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς οὕτω δὴ καλουλένης βιβλιοθήκης τῶν βασιλέων τῆς Ἀσσυρίας, ἥτις εἶνε μᾶλλον συλλογὴ πηλίνων πινάκων, φερόντων σφηνοειδεῖς ἐπιγραφὰς καὶ ἱστορούντων ἱστορικὰ γεγονότα τῶν ἀρχαίων τούτων μοναρχιῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀνακάλυψις αὕτη, σχετιζομένη πρὸς τὰ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ περὶ κατακλυσμοῦ ἱστορούμενα, ἐκίνησεν, ὡς εἰκός, τὴν περιέργειαν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, ἀπεκδεχομένου ἐκ τῶν περὶ τοιούτων γενομένων ἐρευνῶν καὶ ἄλλας οὐχ ἧττον σπουδαίας ἀνακαλύψεις, νομίζομεν καλὸν ἵνα μεταφέρωμεν τὰ κατὰ τὸ ἀνακαλυφθὲν ἀρχαιολογικὸν ἐκεῖνο μνημεῖον, ὅπερ εἶνε, ὡς πιθανολογεῖται, κατὰ χίλια ἔτη ἀρχαιότερον τῆς ὑπὸ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς διασωθείσης ὑπὲν ἀφηγήσεως.

Ἡ νεωστὶ ἀνακαλυφθεῖσα ἐπιγραφὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶνε πρωτότυπος, ἀλλ' ἀντίγραφον Βαβυλωνιακῆς ἐπιγραφῆς, πολλῷ παλαιοτέρας, γενομένης ἐν Ἐρές, παρὰ τὴν Βαβέλ, μίαν τῶν μεγίστων καὶ ἀρχαιοτάτων πόλεων τοῦ Βαβυλωνικοῦ κράτους. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς χρονολογίας τοῦ Βερόσ, ἡ ἐποχὴ τῆς συντάξεως τοῦ πρωτοτύπου κειμένου δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς τρισχίλια ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Τὸ πρωτότυπον δὲ τοῦτο ἀντεγράφη ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Ἀσσυρίᾳ βασιλείας τοῦ Σαρδαναπάλου, ὅστις εἶχε σχέσεις μετὰ τῆς Ἐρές. Ἄλλως δὲ εἶνε εὐνόητον ὅτι ἀφ' οὗ αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἦσαν, ἐν τοῖς ἀπωτάτοις ἐκείνοις χρόνοις, τὰ μόνα ἱστοροῦντα τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος κείμενα, ἀγενεσοῦντο καὶ ἐπολλαπλασιάζοντο ὅσον οἷόν τε συχνότερον καὶ ἐπιμελέστερον.

Ἡ ἐν Νινευὶ διασωθεῖσα καὶ μετὰ μακρὰν διαδοχὴν αἰώνων ἀνευρεθεῖσα ἀφήγησις τοῦ κατακλυσμοῦ διαφέρει ἐν πολλοῖς τῆς ἀφηγήσεως τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ σύναλον τῶν γεγονότων τοσαύτη ὑπάρχει ὁμοιότης πρὸς ἀλλήλας, ὥστε πηγάζουσι προφανῶς ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς. Ὡς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι ὁ κατακλυσμὸς ἐστάλη ὅπως τιμωρήσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ καθαρίσῃ τὴν γῆν ἀπὸ τῶν κακιῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἡ τιμωρία αὕτη εἶνε ἔργον πολλῶν ὁμοῦ, οὐχὶ δ' ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ, ὁ δὲ μόνος δίκαιος ἄνθρωπος, ὃν ἐξελέξαντο διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ γένους ἀποκαλεῖται *Σισίτ*. Πρώτος τις ὀνόματι Ἰζδουθάρ, ὅστις θεωρεῖται ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν *Νεμρώδ* τῆς Γραφῆς, ἀπαντᾷ τὸν *Σισίτ* καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν πῶς ἐγένετο ἀθάνατος· ὁ *Σισίτ* τῷ ἀποκρίνεται ὅτι οἱ θεοί, βουληθέντες νὰ καταστρέψωσι τὸν κόσμον, διέταξαν αὐτὸν νὰ κατασκευάσῃ ἐν μέγα πλοῖον καὶ νὰ ἐπιβῇ αὐτοῦ οὐ μόνον αὐτὸς μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ ἑνὸς ζεύγους ἐκ πάντων τῶν ζώων τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ καὶ «τῶν υἱῶν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ (;)». Ὁ *Σισίτ* ὑπήκουσε καὶ ἐνκυπήγησε πλοῖον, οὗ αἱ διαστάσεις σημαίνονται δι' ὀργυιῶν, ὡς αἱ τῆς Κιβωτοῦ. Ἐφρόντισε δὲ νὰ παραλάβῃ καὶ ἕνα πρῳρέα ἐπὶ τοῦ πλοίου. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ ἐπῆλθεν ὁ κατακλυσμός, ἡ βροχὴ διήρκεσεν ἑπτὰ ἡμέρας καὶ κατεκάλυψε πᾶσαν τὴν γῆν. Ἐπὶ τέλους τὸ πλοῖον προσωρμίσθη ἐπὶ τοῦ ὄρους Νιζίρ, ὅπερ ὁ σὶρ Ρώλινσων νομίζει ὡς ὂν τὸ Ἀραρὰτ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς (ὅπερ ὅμως, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, δὲν εἶνετο Ἀραρὰτ τῆς Ἀρμενίας, ἀλλὰ τῆς Μεσοποταμίας.) Μετὰ παρέλευσιν ἄλλων ἑπτὰ ἡμερῶν ὁ *Σισίτ* ἀπέλυσεν ἐκ τοῦ πλοίου τὰ πτηνά· κατ' ἀρχὰς μὲν μίαν περιστεράν, ἥτις ἐπανῆλθεν· ἔπειτα μίαν χελιδόνα, ἥτις ἐπανῆλθεν αὖθις, καὶ τελευταῖον ἀπελύθη

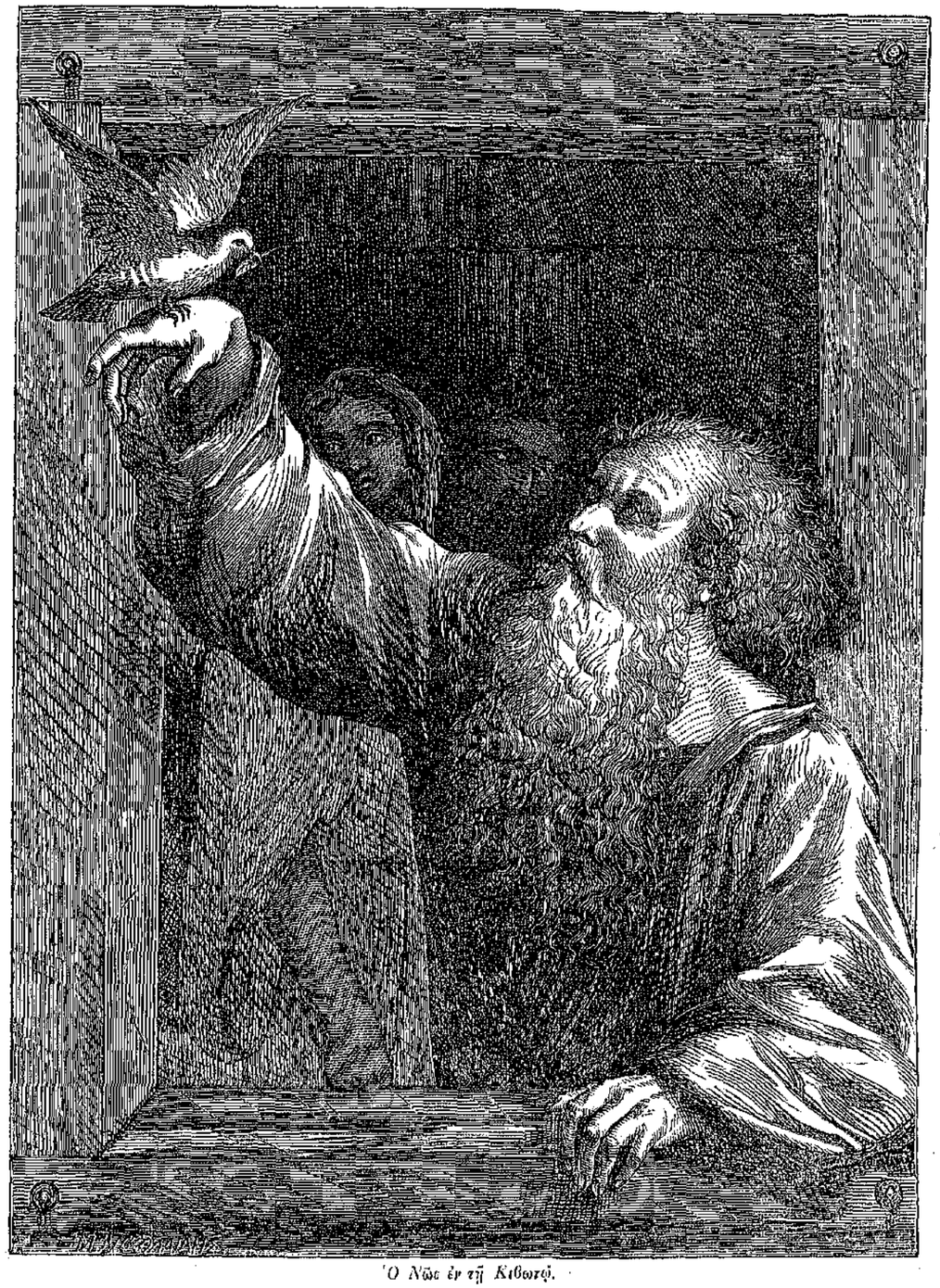

Ὁ Νῶε ἐν τῇ Κιβωτῷ.

εἰς κόραξ ὅστις ἐπανῆλθε. Τότε ὁ Σισὶς ἐδεδάκωθη ὅτι ἔπαυσεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἐξελθὼν μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἀνήγειρε βωμὸν καὶ ἐποίησε θυσίαν εἰς τοὺς θεούς.

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ ἀνακαλυφθεῖσα ἐπιγραφὴ εἶνε ἀντίγραφον προγενεστέρου ἐπιγράμματος, ὅπερ ἐπὶ τῇ βάσει χρονολογίας τοῦ Βηρὸς δύνασαι νὰ ἀναχθῇ εἰς τρισχίλια πρὸ Χριστοῦ ἔτη. Ὁ Βηρὸς οὗτος ἦτο Χαλδαῖος ἱστορικός, ὅστις τριακόσια πρὸ Χριστοῦ ἔτη ἐξήγαγεν ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων τοῦ Θεοῦ Ὀανὲς καὶ μετέφρασεν ἑλληνιστὶ τὴν πρώτην ἱστορίαν τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τῆς διασκορπίσεως τῶν φυλῶν. Ἡ περὶ κατακλυσμοῦ διήγησις καὶ ἡ πυργοποιΐα ἔχουσιν ἐπίσης μεγίστην ἀναλογίαν πρὸς τὴν διήγησιν τῆς Πλειάδης Διαθήκης, ἀμφότεραι δὲ εἶνε ὅμοιαι πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Σμὶθ διευκρινηθείσας.

Ὁ Βηρὸς ἐξιστορεῖ τοὺς δέκα προκατακλυσμιαίους βασιλεῖς τῆς Βαβυλῶνος, ὧν τελευταῖος (τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου συμφωνεῖ πρὸς τὸ τοῦ Νῶε) ἦν ὁ Ξισούθρης, πρόσωπον ταυτόσημον, μάλιστα διὰ τοῦ ὀνόματος, τῷ ἐν τῇ σφηνοειδεῖ ἐπιγραφῇ μνημονευομένῳ Σεὶς. Ὁ Καλδαῖος ἱστορικὸς προστίθησι.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ξισούθρου μέγας ἐγένετο κατακλυσμός. Ὁ θεὸς Κρόνος (οὕτως οἱ Ἕλληνες μετέφραζον τὸ χαλδαϊκοασσυρικὸν ὄνομα Ἤλου) ἐφάνη αὐτῷ καθ' ὕπνους καὶ τῷ εἰδοποίησεν ὅτι τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν τοῦ μηνὸς Δεζίου, (ὁ Σεβὰν τῶν ἀρχαίων Βαβυλωνίων, Ἀσσυρίων, Χαλδαίων καὶ Ἑβραίων καὶ σήμερον ἔτι ὁ Σαβὰν τῶν νεωτέρων Ἰουδαίων καὶ Τούρκων ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἰούνιον) θὰ συμβῇ πλημμύρα μέλλουσα νὰ καταστρέψῃ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους ὅλων τῶν πραγμάτων, ἔπειτα θὰ φέρῃ αὐτὴν εἰς τὴν Πλειούπολιν ἐν Σιππάρῳ· ἐκτὸς τούτου ὑπεχρέωσεν αὐτὸν νὰ κατασκευάσῃ ναῦν, νὰ εἰσαγάγῃ ἐν αὐτῇ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς του, νὰ θέσῃ ἐντὸς αὐτῆς καὶ ὅ,τι ἀναγκαῖον εἰς τὴν ζωήν, μετὰ τῶν διαφόρων ζώων, πτηνῶν καὶ τετραπόδων, καὶ νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἀφόβως. Ἐρωτήσας τὸν Θεὸν τοῦτον ποῦ ἔμελλε νὰ διευθυνθῇ, ἔλαβεν ὡς ἀπάντησιν τοῦτο· «Πρὸς τοὺς θεούς.» Ἐπὶ τούτῳ ἀπέτεινε δέησιν ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὑπήκουσε λοιπὸν τῇ Θείᾳ διαταγῇ καὶ ᾠκοδόμησε πλοῖον, ἔχον πέντε στάδια μῆκος καὶ δύο πλάτος (4,000 πόδας ἐπὶ 1,200.) Ἔθετο ἐντὸς τοῦ πλοίου τούτου ὅ,τι εἶχε προπαρασκευάσει καὶ τελευταῖος εἰσῆλθε καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς συζύγου, τῶν τέκνων καὶ τῶν φίλων του. Ἅμα τὰ ὕδατα ἐκάλυψαν τὴν γῆν καὶ μετ' ὀλίγον κατηνάσθησαν, ὁ Ξισούθρης ἐκ τοῦ πλοίου ἀφῆκε πτηνά, ἄτινα, μὴ εὑρίσκοντα μήτε τροφὴν μήτε θέσιν ὅπου νὰ θέσωσι τοὺς πόδας των, ἐπανῆλθον εἰς τὸ πλοῖον. Ἐπανέλαβε τὸ πείραμα τὸ δεύτερον, ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην τὰ πτηνὰ δὲν ἐπανῆλθον πλέον, τοῦθ' ὅπερ παρέσχεν αὐτῷ ἀξιοπιστίαν ὅτι τὰ ὕδατα ἀπεσύροντο ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Μετὰ ταῦτα ἤνοιξεν ὀπὴν εἰς τὸ πλοῖον καὶ παρατηρήσας ἔξωθεν εἶδεν ὅτι ἐξώκειλεν εἰς τὰς πλευρὰς ὄρους, ὅτε καὶ ἐξῆλθε μετὰ τῆς συζύγου, τῆς θυγατρὸς καὶ τοῦ πρῳρέως του. Ὁ Ξισούθρης, προσευχηθείς, κατεσκεύασε θυσιαστήριον καὶ προσενέγκων θυσίας εἰς τοὺς θεούς, ἐγένετο ἄφαντος αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξελθόντες ἐκ τοῦ πλοίου.

Οἱ μείναντες ἐντὸς αὐτοῦ, βλέποντες ὅτι οἱ σύντροφοί των δὲν ἐπανήρχοντο, ἐγκατέλειψαν τὸ πλοῖον, παρακινούμενοι σταδιῶς καὶ προσκαλοῦντες τὸν Ξισούθρην· ἀλλ' οὐδὲν εἶδον αὐτόν, ἤκουσαν δὲ μόνον εἰς τοὺς ἀέρας τὴν φωνήν του, ἥτις διέτασσεν αὐτοῖς νὰ σέβωνται τὴν θρησκείαν καὶ ἐπληροφόρει αὐτοὺς ὅτι χάριν αὐτῶν προσεκλήθη νὰ ζήσῃ μετὰ τῶν θεῶν καὶ ὅτι ἡ σύζυγός του, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ καὶ ὁ πρῳρεὺς εἶχον τύχει τῆς αὐτῆς τιμῆς. Πρὸς τούτοις εἶπεν ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Βαβυλῶνα καὶ κατὰ τὰς δοθείσας διαταγὰς ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσωσι τὰς ἐγκεκαλειμμένας εἰς Σιππάρων γραφὰς καὶ νὰ γνωστοποιήσωσι ταύτας εἰς πάντας· ἐδήλωσε δ' αὐτοῖς ὅτι ἡ θέσις, ὅπου αὗται εὑρίσκονται, ἔκειτο ἐν Ἀρμενίᾳ. Ἀκούσαντες ταῦτα, ἀφ' οὗ προσήνεγκον θυσίας εἰς τοὺς θεούς, ἐπανέκαμψαν εἰς Βαβυλῶνα. Μέρη τινὰ τοῦ ἐξοκείλαντος πλοίου ἔμειναν ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ἀρμενίας Γορδυανοῦ, πολλοὶ δ' ἀφῆρεσαν ἀπ' αὐτοῦ τεμάχια, ἀσφάλτου, ὅπως μεταχειρισθῶσιν αὐτὰ ὡς ἀλεξιφάρμακον. Ἅμα ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα καὶ εὗρον τὰς γραφὰς ἐν Σιππάρῳ, ἔκτισαν πόλεις, ἀνήγειραν ναούς, ἡ δὲ Βαβυλὼν κατῳκήθη ἐκ νέου. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ὁ ἐπίσημος Ἀρμένιος ἱστορικός, Μωϋσῆς ὁ ἐκ Κορήνης, ἀναφέρει ἐπίσης τὸν Ξισούθρην ὡς φθάσαντα διὰ μέσου τῶν ὑδάτων ἐν Ἀρμενίᾳ.

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΗ
πρὸς
ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

ἐκ διαφόρων πηγῶν ἐμνεσθεῖσα καὶ διὰ ποικίλων σημειώσεων ἐπαυξηθεῖσα, διδασκομένη ἐν τῷ Φιλεκπ. Συλλόγῳ "Ὁμηρος,

ὑπὸ Γ. ΦΡΑΝΤΖΗ καθηγητοῦ (1).

Φίλη Ὀμήγυρις.

Πρῶτον νῦν κἀγὼ παρουσιαζόμενος, ἐλάχιστον μέλος τοῦ εὐγενοῦς τούτου καὶ μουσοπόλου θιάσου, ὅπως, ὅσῃ δύναμις, ἐκπληρώσω τὸ κοινῶς ἐπὶ πᾶσιν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἐπιβαλλόμενον σπουδαιότατον καθῆκον, καὶ ἀποδίδων, ὡς εἰκός, τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην μου τῷ τε πολυμαθεστάτῳ ἡμῶν Προέδρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἄξιον κρίνασί με, ὅπως κἀγὼ ἐνταῦθεν, ὅπου πόδες πολλῷ σοφωτέρων μου ἔστησαν, προσενέγκω τὸν ἐλάχιστον ἠθικὸν φόρον τῇ μουσοφιλεῖ κοινῷ ἱδρυομένῳ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ λαοσωτηρίῳ τούτῳ βωμῷ, ὁμολογῶ ὅτι διπλοῦν τὸ αἴσθημα ἐν ἐμοὶ αἰσθάνομαι σήμερον ἐγειρόμενον, καὶ τοιοῦτον δὴ οἷαν πρέπει νὰ φέρῃ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν, ἑλληνικὴν καρδίαν ἐν τοῖς στήθεσιν αὐτοῦ περικλείων, τὸ μὲν χαρᾶς οὐχὶ τῆς τυχούσης, τὸ δὲ λύπης οὐ μικρᾶς.

Καὶ χαρᾶς μέν, ὅτι πολλοὺς μὲν βλέπω τοὺς συνωθουμένους περὶ τὸ διδάσκειν τὰ βέλτιστα καὶ κάλλιστα, ἐξ ὧν προσδοκᾶται τὰ κοινὰν καλὰν καὶ ἐπιφώσκουσα ὁρᾶται εἰς τὴν ἱστορικὴν ταύτην πόλιν ἡ ζωογόνος τῆς ἐφήβας ἀκτίς, πολὺ δὲ πλείστους τοὺς συρρέοντας πρὸς τὴν ἀκρόασιν τῶν διδαγμάτων τούτων, ἐφ' οἷς ἔβρυται καὶ ὁ βωμὸς τῆς ἐλπίδος, ἥτις, θωρακίζουσα ἡμᾶς διὰ τῆς ἀγάπης καὶ ἑνώνουσα ἡμᾶς διὰ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων, θέλει μᾶς ὁδηγήσει ἐκ τῶν ἐλπιζομένων καὶ ἐννοουμένων εἰς τὰ πρακτικὰ καὶ δρατά.

Λύπης δέ, μὴ πολὺ κατώτερος τῶν πρὸ ἐμοῦ κατεφανῶ καὶ ἥττονα λοιπὸν τῆς προσδοκίας ὑμῶν καὶ τῆς ἐμῆς ἐπιθυμίας κατορθώσω· οὐχὶ ὅτι οἱ πρότερον εἰπόντες τὰ πάντα εἰρήκασι καὶ σπάνις ἐπῆλθε λόγων (διότι οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐγκατέλιπον εἰς ἡμᾶς μεγίστους θησαυροὺς ἐπιστημῶν καὶ γνώσεων σχηματίζοντας ὠκεανὸν ἀνεξάντλητον), ἀλλ' ὅτι μικρόν τι ἢ οὐδὲν ὑπόσχονται γνώσεις περιωρισμέναι, ὡς αἱ μικραὶ δυνάμεις μικρὸν ἢ οὐδὲν τὸ ἀποτέλεσμα παρέχουσιν.

Διὸ δὴ καὶ ἐπὶ πολὺ συννοούμενος, πῶς ἄρά γε κἀγὼ εὐδόκιμός τε καὶ ὠφέλιμος πράγματι δύναμαι νὰ φανῶ κατά τι ἐν τῷ μέρει μου, ἀσφαλεῖ τῷ ποδὶ ἕσχατος πάντων ἑπόμενος τοῖς ὑπὲρ τοῦ πλησίον ἡδέως μαχθοῦσιν, ἐπιπροσθοῦν ἔβλεπον πάντοτε τὸ ἀσθενὲς τῶν δυνάμεών μου, οὐδόλως ἀγνοοῦντος τὸ λέγιον ἐκεῖνο:

« Κρεῖσσον τὸ κατὰ δύναμιν εἰσενεγκεῖν ἢ τὸ πᾶν ἐλλείπειν.»

Διχογνωμοῦσαν λοιπὸν τὴν καρδίαν μου ἠσθανόμην καὶ πάλην ἰσχυρὰν ἰσχυρῶν τε καὶ εὐγενῶν δύο αἰσθημάτων ἐν αὐτῇ ἰσχυρῶς διεγειρομένων, ἅπερ ἐπὶ πολὺ ἀφιρρεπῆ ὅλον με κατεῖχον καὶ μετέωρον. Τὸ μέν, ὡς ἔρθην εἰπών, ὅτι πολυμαθῶν ἀνδρῶν δεῖται τὸ βῆμα τοῦτο καὶ πολλὴν τὴν πεῖραν καὶ τὴν σχολὴν ἀγόντων, ὧν περ ἡμεῖς δυστυχῶς ἀμέτοχοι διατελοῦμεν· τὸ δέ, ὅτι:

» Ἄνδρα δ' ὠφελεῖν ἀρ' ὧν
» ἔχοι τε καὶ δύναιτο, κάλλιστος πόνος »

Τοιούτων δή μοι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἰδεῶν συμβαινόντων, ὡσανεὶ ἤχησεν αἴφνης εἰς τὰ ὦτά μου ἰσχυροτέρα τις φωνὴ τηλοπέτης περιεβομβοῦσα καὶ λέγουσα

» Δεῖ τοὺς ὑπὲρ μεγάλων πραγμάτων σκοποῦντας
» μηδένα συμφέροντα λογισμὸν παραλιπεῖν διὰ
» μηδεμίαν πρόφασιν. »

Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τὴν καταπειστικωτάτην καὶ πλήρη πατριωτισμοῦ καὶ δημοτικότητος τοῦ ἐνθερμοτάτου ἐκείνου προστάτου τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τοῦ ἀθανάτου λέγω Δημοσθένους, τίς δύναται ν' ἀντιστῇ; φέρων μάλιστα εἰς μνήμην, ὅτι οἱ ὑπερήφανοι ἐκεῖνοι Ἀθηναῖοι ἔλκυον τοὺς ἀγερώχους αὐτῶν αὐχένας ἐνώπιον αὐτοῦ ἐκβοντῶντος τοὺς κεραυνούς του κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος;

Τοῖς σοφοῖς ὅθεν τούτοις λόγοις ἀνωπειθόμενος ἄρχομαι κἀγὼ τοῦ κοινοῦ τούτου καθήκοντος, τὰ μάλιστα ἐλπίζων εἰς τὴν εὐνοϊκὴν κρίσιν πάντων τῶν μελῶν καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι προκοπητικώτατοι πάντων ἀναφανέντες καὶ Ἑλληνοπρεπέστατον παράδειγμα δείξαντες, ἄλλοις ἑπόμενοι, συνέλαβον τὴν σωτηριωδεστάτην ἰδέαν τῆς φιλομούσου ταύτης συγκεντρώσεως, ὅπως ἐνθέσωσιν ἔλαιον τῷ χρεῖαν τούτου ἔχοντι καὶ κατεπείγουσαν μάλιστα ἱερῷ λύχνῳ, ἵνα φαίνῃ ἀκοιμήτως ἐν τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ, ὡς ὁ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ τῆς Παλλάδος διὰ παντὸς ἔκαιεν ἄσβεστος.

(1) Τὸ κατὰ συνέχειαν διδασκόμενον καὶ τερπνὸν καὶ ὠφέλιμον τοῦτο μάθημα ὡς πρωτοφανὲς σχεδὸν παρ' ἡμῖν ἀποφασίζομεν τακτικῶς νὰ δημοσιεύωμεν χάριν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἐν τῷ Μέντορι.

Τοῦ δὲ καθήκοντος τούτου, φίλοι πρεσβῦται, σπουδαιότατου ὄντος, τί προὐργιαίτερον; Οἱ πατέρες ἡμῶν, οἱ περὶ ἡμῶν τοσοῦτον μεριμνήσαντες καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος οὕτως εὐγενῶς φροντίσαντες, καὶ παρὰ τὰς δυσχερεῖς ἐκείνας περιστάσεις, ὧν ἡμεῖς πολὺ ἀπέχομεν σήμερον, οὐδέποτε ἐλησμόνησαν οὐδὲ παρημέλησαν τὴν λαοσωτήριον ταύτην λυχνίαν. Ἄλλως πῶς ἡμεῖς σήμερον ἐν σκότει διαπορευόμενοι ἠδυνάμεθα νὰ ζηλώμεν τὰ καλά; πῶς ἠδυνάμεθα νὰ χαίρωμεν σήμερον ἀγαλλόμενοι ὅτι Χριστιανικώτατον κοινωνικὸν καθῆκον ἐπληροῦμεν;

Καὶ δή, φίλοι τῶν Μουσῶν, ἐγχέωμεν ἔλαιον ἐν τῇ ἐθνοσωτηρίῳ ταύτῃ λυχνίᾳ, καὶ πρὸς Ἀπόλλωνος καὶ Μουσῶν! ἔσον τάχιον ἔνεστιν, ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῷ πνεύματι ἐκείνων ἑπόμενοι, ὅπως μὴ ἀναφανῶμεν κατώτεροι τοῦ ζήλου ἐκείνων διὰ τοὺς μεταγενεστέρους· « Ὁ ζητῶν εὑρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται» εἶπε τὸ στόμα τῆς Ἀληθείας. Καὶ τί τὸ ἐμποδίζον ἡμᾶς, ἀφοῦ ἐμιμήθημεν ἄλλους ὡς πρὸς τὴν ἀρχήν, νὰ μιμηθῶμεν τούτους καὶ κατὰ τὰ ἄλλα, ὅπερ ἐστὶ τὴν ἐλευθεριότητα καὶ τὰς πράξεις; Μὴ ἡ πόλις φέρει σπάνιν κατοίκων ἢ ἔλλειψιν εὐγενῶν αἰσθημάτων; Τοὐναντίον ἀπαντάχοῦ κηρύσσεται τὸ γενναῖον καὶ φιλόκαλον τῶν Σμυρναίων, καὶ τὰ πράγματα μαρτυροῦσιν ἀναφανδὸν τὴν ἀλήθειαν. Πρὸς τί λοιπὸν βραδύνομεν; Δῶμεν, δῶμεν ἔλαιον τῷ τὸ ἔλεος ἡμῶν ἐπικαλουμένῳ, ἵνα μὴ οὐχὶ ἀποσβεσθῇ, (μὴ γένοιτο!) ἀλλ' ἵνα μὴ ἐξασθενήσῃ τὸ ἐμψυχοῦν τὴν ἀνθρωπότητα γλυκὺ τοῦτο φῶς, καὶ σκότος ἐπέλθῃ ἐπὶ τῆς διανοίας ἐκείνων, οἵτινες θέλουσι φέρει τὸ ὄνομα ἡμῶν καὶ τὴν καταγωγήν, ἵνα μὴ τὸ μέγα ἡμῶν τοῦτο ἀδίκημα γραφῇ ἐπὶ στηλῶν, ὡς ἐκεῖνο τὸ τῶν Πεισιστρατιδῶν, μηδὲ τέλος ἡ Ἀβράστεια βαρεῖαν καθ' ἡμῶν τὴν τιμωρίαν ἐπινέμῃ, φερόντων ὡς ἀλάνθαστον τεκμήριον τῆς ἐνοχῆς ἡμῶν τὰς δικαίας, ὡς εἰκός, τῶν μεταγενεστέρων ἀφάς.

Ὦ Περίκλεις, ἐφώναξε θνήσκων καὶ ὁ Ἀναξαγόρας πρὸς τὸν Περικλέα, θρηνοῦντα τὴν ἀπώλειαν τοιούτου σοφοῦ, τοιούτου συνάμα τῆς Πατρίδος στερουμένης ἀνδρός, « ὦ Περίκλεις, Ἔλεγε πρὸς αὐτόν, οἱ ἔχοντες χρείαν λύχνου φροντίζουσι νὰ τῷ βάλωσι λάδι. »

Πάντες δ' ἀνεξαιρέτως δυνάμεθα νὰ ἀναφανῶμεν χρήσιμοι πρὸς ἐποικοδόμησιν τῶν ὅσων οἱ πατέρες ἡμῶν χάριν ἡμῶν αὐτῶν πάντες ἔθεσαν τὸν θεμέλιον λίθον, ἐὰν ἀφέντες τὰς περιττὰς δαπάνας καί, φρόνιμοι τοῦ χρόνου οἰκονόμοι γενόμενοι, ἐναγκαλισθῶμεν πάντες τὸ ὄνειρον τῶν γρηγορούντων, τουτέστι τὴν ἐλπίδα, ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ὁποίας, τοῦ ἐπιγείου τούτου ὡς εἰπεῖν μεγάλου Θεοῦ, πᾶσα ψυχὴ προσφέρει θυσίας· διότι ἡ παγγεννέτειρα φύσις, ἡ τοὺς πάντας γεννῶσα καὶ φθείρουσα, τοὺς πάντας προικίζει διά τινος πάντοτε καλοῦ, ὡς ὁ Πλούταρχος λέγει που,

» Ἀλλ' ἔστιν ἀμωγέπως καὶ τοῖς ἀδοξοτέροις καὶ ταπεινο-
» τέροις μοῖρά τις χάριτος ἢ δυνάμεως ἢ πρός τι καλὸν εὐφυΐας,
« ὡς ἀνὰ ἐχινόποδα ἢ τρηχεῖαν ὄνωνιν
» φύονται μαλακῶν ἄνθεα λευκοίων.»

Ἑπομένως οὕτε δίκαιον φαίνεται οὔτε Ἑλληνοπρεπὲς τὸ νὰ ἀκούῃ τις προφασιολογουμένους τινὰς καὶ λέγοντας ἐκεῖνα τὰ

κοινὰ καὶ τετριμμένα ἐγὼ οὐκ εὐπορῶ, διότι μοὶ φαίνεται ὅτι οὐδεὶς πένεται ὅταν θέλῃ νὰ πράξῃ τὸ κατὰ δύναμιν καλόν, ὅπερ πάντες ἀναγνωρίζομεν, ποθοῦμεν καὶ ἐπιθυμοῦμεν καὶ ὅ' αὐτὸ ἀπαξάπαντες ἀτομικῶς κοπιῶμεν ὀδοιποροῦντες διὰ μέσων ὠκεανῶν, πεδιάδων καὶ βουνῶν. Ὁ ἀγαθοποιὸς ἄνθρωπος, ἂν καὶ οὐδὲν ἔχει, ἔχει ὅμως τὸ τὰ πάντα κατορθοῦν, τὴν θέλησιν.

Οὐδὲ προσκλαέτω ἕταιρος τὸ γῆρας αὐτοῦ λέγων, ἐγὼ γεγήρακα ἤδη· τοῦτο εἶπε ἔργον τῶν νεωτέρων· διότι μόνη αὐτὴ ἡ πήρα τῆς πείρας, τὸ σεβαστὸν τοῦτο γήρας, ὑπάρχει τὸ μέγιστον εὐγενὲς βοήθημα εἰς τοὺς νεωτέρους ὡς γέμουσα συμβουλῶν σωτηριωδεστάτων καὶ φέρουσα χρόνον παρελθόντα σοφώτατον· πρὸς δὲ τούτοις ἀπολαμβάνει τὸ παρὰ τῶν νέων σέβας σεβαστότερον τὸ γῆρας καθίσταται καὶ τοῦ βίου τούτου ἐνδοξότερον ἀπαλλάσσεται καὶ ἡ μνήμη αὐτοῦ ἔγκειται τοῖς μετὰ ταῦτα μετ' ἐπαίνων ἀειθαλής. Ὁ γέρων εἶνε ταμεῖα τῶν παρελθόντων συμβάντων, τὰ ὁποῖα μεταδίδει εἰς τοὺς ἄνευ πείρας ἀνθρώπους, ἵνα χρησιμεύσωσιν αὐτοῖς ταῦτα ὡς μάθημα πολύτιμον.

Πῶς δ' οὐχὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον αὐτὸς ἑαυτὸν κατακρίνει ὁ δαπανῶν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, τὴν δὲ ψυχὴν λιμώττουσαν ἐγκαταλείπων; καὶ τοι ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, τῆς θρησκείας καὶ αὐτῶν τῶν εἰδωλολατρῶν προγόνων ἡμῶν τὰ κάλλιστα διδασκόμενος

» Οὐκ ἔραμαι πολὺν πλοῦτον ἐν μεγάρῳ
» κατακρύψας ἔχειν·
» Ἀλλ' ἐόντων εὖ τε παθεῖν καὶ ἀκοῦ-
» σαι, φίλοις ἐξαρκέων, »

Καὶ ὅμως πόσοι καὶ πόσοι τῶν χθὲς καὶ πρώην καὶ τῆς προωΐας ταύτης, πόσοι καὶ πόσοι μέγα ὄλβιοι καὶ μέγα δυνάμενοι ὑπῆρξαν, τῶν ὁποίων ἡ ὕπαρξις ἐξουδενώθη ὑπὸ τὴν κρυερὰν πλάκα τοῦ τάφου καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπώλετο μετ' ἤχου!

Διότι πάντες οἱ ἔχοντες τὴν τύχην εὐροοῦσαν δύνανται μὲν νὰ χαίρωσιν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ πᾶν εἶδος εὐτυχίας καὶ δόξης, πρὸς δὲ καὶ ὡς εὐδαίμονες νὰ λογίζωνται, μὴ ὄντες τοιοῦτοι, καὶ ὡς φρόνιμοι νὰ νομίζωνται, καὶ τοι φρονήσεως ἀμοιροῦντες κατὰ τὸν Εὐριπίδην

« τὸν εὐτυχοῦντα καὶ φρονεῖν νομίζομεν »,

ὅμως πάντων τούτων μόνον μέχρι τοῦ τάφου δύνανται νὰ ἀπολαμβάνωσι, μέχρι τοῦ τάφου καὶ μόνου ἡ εὐτυχία καὶ ἡ εὐδαιμονία αὐτῶν συνοδεύει αὐτούς· διότι ἐπέκεινα τούτου, τῆς δευτέρας ταύτης θύρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, δὲν ἐπενεργοῦσι τὰ θέλγητρα τῆς τυφλῆς Τύχης. (Ἕπεται συνέχεια).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΟΜΗΡΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ.

Ἔχομεν ὑπ' ὄψιν τὸ Α'. φυλλάδιον τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἐν Σμύρνῃ Φιλεκπ. Συλλόγου, περὶ οὗ ἐν σελ. 63 εἴχομεν γράψει.

Περιεχόμενα αὐτοῦ εἰσι Περὶ τῆς Ὁμηρικῆς ποιήσεως, Πολύγνωτος, Ὀλίγα περὶ Ἀγγλικοῦ ἐμπορίου, Βίος τῶν μελισσῶν, τινὰ περὶ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ ἐτησία συνδρομή του μετζήτια 2 διὰ τοὺς ἐν Σμύρνῃ συνδρομητὰς καὶ 2 1)2 διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Ἀνταλλάσσεται δὲ μεθ' ὅλων τῶν περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων.

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο εἶνε ὅσῳ εὔωνον τοσούτῳ καὶ σπουδαῖον. Ὥστε συνιστῶντες αὐτὸ τοῖς φιλαναγνώστοις ὁμογενέσι περιττὸν πάντῃ θεωροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι διὰ τοῦ εὐτελοῦς ποσοῦ, ὅπερ ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θὰ προσφέρῃ, οὐχὶ μόνον θ' ἀποκτᾷ ἀνάγνωσμα καὶ τερπνὸν καὶ διδακτικόν, ἀλλὰ καὶ θὰ συντελῇ εἰς τὴν ὅσον ἔνεστιν ἀνετωτέραν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων τοῦ Συλλόγου, ὅστις οὐχὶ μικρᾶς δεῖται δαπάνης πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ὁσημέραι αὐξανομένων ἐξόδων του.

Ἀπὸ τοῦ *Ὁμήρου μεταφέρομεν τὸ*

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

Πόσον μεγάλα τῆς ἱστορίας τὰ μαθήματα καὶ πόσον εὐτυχεῖς οἱ ἐξ αὐτῶν ὠφελούμενοι *lacl!* Ἐν τῷ ἀπείρῳ ἐκείνῳ πελάγει, ὅπερ ἀναμίζεται παρελθόν, ὅπου τὰ ἔτη ὡς κύματα σβύνουσιν, ὅπου τὰ γεγονότα διαδέχονται ἄλληλα, ἀποστάζει πάντοτε εἰς τὸν βυθὸν ἡ ἐκ τῆς πείρας τῶν γεγονότων τούτων διδασκαλία, βραδύτερον καρποφορεῖσα, ὁσάκις γονίμου τύχῃ ἐδάφους. Τὰ δὲ ἀποτελέσματα εἶνε τότε ἄπειρα καὶ καταπληκτικά. Ἂν ὑπάρχῃ ἔθνος, ὅπερ δύναταί τις νὰ λάβῃ ὡς πρότυπον τιμῶντι διδασκαλίας τοιαύτης καὶ ἐπὶ οἰκονομικοῖς νομοθεσίαις διαπρέπον, εἶνε τὸ Ἀγγλικόν. Δὲν ὑπάρχει χρεία νὰ ἀναδράμῃ τις εἰς χρόνους πολὺ μεμακρυσμένους, ὅπως εὕρῃ τὴν πηγὴν τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἰσχύος αὐτοῦ. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ'. αἰῶνος ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς δὲν ἦτον ἀκμὴ οὔτε ἐμπορικὸς οὔτε βιομήχανος. Δὲν περιεβλήθη μαλιστα σπουδαιότητά τινα, εἰμὴ ἑκατὸν περίπου ἔτη βραδύτερον, κατὰ τὸ 1784, κατόπιν τοῦ μετὰ τῆς Ἀμερικῆς πολέμου. Ἂν παραβάλῃ δέ τις τοὺς ἀριθμοὺς τῶν στατιστικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μὲ τοὺς τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν, μένει ἔκθαμβος ἀπέναντι τοιούτων γιγαντιαίων ἀποτελεσμάτων καὶ θέλει νὰ μάθῃ πῶς καὶ διὰ ποίων μέσων ἡ τοιαύτη τεραστία μεταμόρφωσις.

Ἡ Ἱστορία τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐμπορίου δὲν εἶνε οὔτε ὀλίγων σελίδων οὔτε τοῦ τυχόντος ἔργου. Διὸ ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ ἁπλῶς μόνον καὶ προχείρως θέλομεν διεξέλθει τοὺς κυριωτέρους πόρους τοῦ πλούτου τῆς χώρας ἐκείνης, τοὺς παραβάλλει πρὸς αὐτῶν τῶν ἰδίων πόρων τὴν πρὸ πεντήκοντα ἢ ὀλίγῳ πλειοτέρων ἐτῶν κατάστασιν καὶ ἐν ὀλίγοις ἀποδείξει πῶς καὶ πόθεν ἡ παρὰ πᾶσαν ἄλλην Εὐρωπαϊκὴν καὶ μὴ χώραν θαυμασία ἀνάπτυξις. — Καὶ αὐτὸς ὁ πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ γίγας ὁ ὡς πρότυπον καὶ ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς προόδου μνημονευόμενος ἀμφίβολον ἂν δύναται νὰ μετρήσῃ τὴν τροχιάν του πρὸς τὴν τροχιάν, ἣν κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ αἰῶνος τούτου διήνυσεν ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἑτέρας τοῦ Ὠκεανοῦ ἐσχατιᾶς ὀρθούμενος ἕτερος.

Λαμβάνομεν, ἀρχόμενοι, ὡς παράδειγμα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν

ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος, τῆς ψυχῆς ταύτης τῆς Ἀγγλικῆς βιομηχανίας. Ἰδοὺ ἐν σπάνιον τιμῶντι καὶ περίεργον φαινόμενον. Συνήθως τὰ ἔθνη πλουτοῦσι καὶ ἀναπτύσσονται, ἐπιδιδόμενα εἰς καλλιέργειαν προϊόντων, ἅτινα αὐτὴ ἡ ἰδία χώρα παράγει καὶ τὰ ὁποῖα κατόπιν εἰς βιομηχανικὰ μεταβάλλουσιν· ἐνῷ ἐνταῦθα προϊὸν ὅλως ξένον πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν ἔδαφος, εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ κόσμου φυόμενον, συλλέγεται εἰς τὰς παρὰ τὸν Μισισιπῆ πεδιάδας, εἰς Μοβίλην, εἰς Σαβανά, εἰς Ἀλαβάμα, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγου, διέρχεται χιλιάδας λευγῶν καὶ ὡς ποταμὸς μέγας χύνεται ἔνδον τοῦ ἐν μέσῳ τοῦ Ὠκεανοῦ ἀπείρου τούτου τῆς βιομηχανίας λέβητος. Τί ὁρίαμβος τῆς ἀνθρωπίνου ἐπιστήμης, ἐπιμόνως καλλιεργουμένης καὶ μὲ ἀκάματον ἐνέργειαν ἐφαρμοζομένης!

Ὅπως λάβῃ τις μικρὰν ἰδέαν τῆς ἐπεκτάσεως, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ βιομηχανία αὕτη ἀπὸ τοῦ 1821 ἰδίως μέχρι σήμερον, ἰδοὺ ὀλίγοι, πλήρεις σημασίας μολαταῦτα, ἀριθμοί. Ἡ ἐξαγωγή, τὴν ὁποίαν ἡ Ἀγγλία κάμνει εἰς ἁπλᾶ μόνον ὑφάσματα, λευκὰ ἢ χρωματισμένα, ἀκατέργαστα ἔτι, παριστᾷ σήμερον μῆκος δύο ἑκατομμυρίων καὶ 986,000 χιλιομέτρων, ὅσον ἑξήκοντα πέντε φορὰς ἡ περιφέρεια τοῦ πλανήτου μας. Εἰς ταῦτα δὲ δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ ὑφάσματα, ἐξ ὧν κατασκευάζονται διάφορα μάλλινα τῆς κεφαλῆς καλύμματα, τὰ δίκτυωτά, τὰ τούλια, τὰ διὰ παραπετάσματα χρησιμεύοντα ὑφάσματα, ἐν γένει δὲ τὰ καλούμενα λεπτὰ καὶ ἀνάμικτα. Ὑπάρχουσιν ἐργοστασιάρχαι παραδίδοντες ἕκαστος 30 μέχρι 35,000 χιλιομέτρων ὑφασμάτων κατ' ἔτος πρὸς κατανάλωσιν, τριάκοντα δηλαδὴ ἢ τριάκοντα πέντε φορὰς ὅσον τὸ μῆκος τῆς Γαλλίας ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης. — Ἡ δ' ἀξία τῶν ἐκ βάμβακος ὑφασμάτων, ἅτινα ἡ Ἀγγλία ἐξάγει, ἀναβαίνει εἰς 1 δισεκατομμύριον καὶ 418 ἑκατομμύρια φράγκων, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν νημάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ἕτερα 367 ἑκατομμύρια, ὅσον δηλ. ἦτο ἡ ὁλικὴ ἐξαγωγὴ τῆς Ἀγγλίας πρὸ ἑνὸς αἰῶνος. Ὥσε ἡ ὅλη ἐξαγωγὴ τῶν ἐκ βάμβακος προϊόντων ἀναβαίνει σήμερον εἰς 1,785 ἑκατομμύρια.

Ἐνῷ δὲ τοιαῦτα γιγάντεια μετρᾷ βήματα τοῦ ἄνακτος τούτου τῶν προϊόντων, κατειργασμένου, ἡ ἐξαγωγή, δὲν ὑπολείπεται καὶ ἡ των ἄλλων καὶ ἐδάφους καὶ βιομηχανίας προϊόντων, γαιανθράκων, σιδήρου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἔργων κλ. — Ἀπὸ ἑνὸς δισεκατομμυρίου καὶ 307 ἑκατομμυρίων φράγκων, ὅπως ἦτο κατὰ τὸ 1843 ἡ τῶν λοιπῶν προϊόντων τούτων ἐξαγωγή, ἀνέβη εἰς 4,991 ἑκατομμύρια κατὰ τὸ 1870, — τετραπλασία τουτέστιν εἰς τετάρτου μόλις διάστημα αἰῶνος· ἑπομένως, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐκ βάμβακος προϊόντων, ἡ ὁλικὴ ἐξαγωγὴ τῆς Ἀγγλίας, ἥτις κατὰ τὸ 1770 περιωρίζετο εἰς 367 ἑκατομμύρια φράγκων, ἀνέβη κατὰ τὸ 1870 εἰς ἓξ δισεκατομμύρια καὶ 776 ἑκατομμύρια.

Ἐννοεῖται, ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα καὶ ἡ μεταξὺ τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ εὐπορία ἀναλόγως ἀνεπτύσσετο. Πρὸ 25 ἐτῶν, κατὰ τὸ 1845 δηλαδή, ἡ κατανάλωσις τοῦ τείου, τοῦ τοσοῦτον δι' ἕκαστον Βρεττανὸν πολυτίμου τούτου βοτάνου ὥστε δικαίως δύναταί τις νὰ τὸ λάβῃ ὡς βαρόμετρον τῆς γενικῆς τοῦ ἔθνους εὐπορίας καὶ τ' ἀναπαλιν, ἐνῷ ἀνέβαινεν εἰς 553 γραμμὰς δι' ἕκαστον ἄτομον, ὑψώθη εἰς 1725 γραμμὰς κατὰ τὸ 1870· ἡ τῆς ζακχάρεως ἀπὸ 7 χιλιογράμμων κατ' ἄτομον τὸ 1845 εἰς 21 2)3 κατὰ τὸ 1870, καὶ καθεξῆς. Τὰ ἰδιαίτερα εἰσοδήματα, ἡ βάσις αὕτη ἡ χρησιμεύουσα εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ παγγνώστου ὑπὸ τὸ ὄνομα Income Tax φόρου, ἀπὸ 6,237 ἑκατομμυρίων κατὰ τὸ 1843 ἀνέβησαν εἰς 10,250 κατὰ τὸ 1870. — Ἀπεναντίας δὲ τὸ δημόσιον χρέος, αὐξήσαν κατὰ τὸ ποσὸν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος, βαρύνει ἔλαττον τοὺς κατοίκους ἢ πρὸ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐτῶν συνεπείᾳ τῆς παρὰ πᾶσαν ἄλλην Εὐρωπαϊκὴν χώραν ἀναπτύξεως τοῦ πληθυσμοῦ.

Κατὰ τὸ 1832 λ. χ. ἡ Ἀγγλία ἐμέτρα 21 ἑκατομμυρίων πληθυσμὸν καὶ 835 ἑκατομμυρίων φράγκων χρέος δημόσιον, ἑπομένως ἕκαστος Ἄγγλος, ἅμα γεννώμενος, ἠρίθμει 40 λιρ. στερλινῶν χρέος εἰς βάρος αὐτοῦ. Τῷ 1870 ὁ πληθυσμὸς ἀνέβη εἰς 30 ἑατομμύρια, τὸ δὲ δημόσιον χρέος αὐξήσαν μέχρι τινὸς ἀλλὰ βραδύτερον ἐλαττωθέν, ἀναβαίνει ἤδη εἰς 780 ἑκατομμύρια, 26 λίρας δηλαδὴ δι' ἕκαστον ἄτομον. Πρὸς δὲ τὴν ἐλάττωσιν ταύτην τοῦ δημοσίου χρέους καὶ τὴν ἀναλογίαν αὐτῆς ἐφ' ἑκάστου καὶ οἱ φόροι προβαίνουν καθ' ἕκαστον ἔτος ἐλαττούμενοι. Καὶ μολαταῦτα, καίτοι ἐλαττουμένων τῶν φόρων, αἱ δημόσιαι πρόσοδοι αὐξάνουν γιγαντιαίοις βήμασι. Μόνον ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν γραμματοσήμων συνάγει ἡ κυβέρνησις ἑκατὸν ἑκατομμύρια φράγκων κατ' ἔτος. Τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ γραφεῖα τοῦ τηλεγράφου δέχονται καὶ μεταδιδάζουσι 300,000 τηλεγραφήματα καθ' ἑβδομάδα, ἐν μόνῃ δὲ τῇ πόλει τοῦ Λονδίνου ὑπελογίσθη ὅτι κατὰ μέσον ὅρον ἐνεργοῦνται 159 ἑκατομμυρίων λιρῶν ἐμπορικαὶ ἐργασίαι καθ' ἑβδομάδα, βιομηχανικαί, τραπεζιτικαί, καρδοσκοπικαὶ κλ.

Τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ σιδηροδρόμων αἱ εἰσπράξεις ἀναβαίνουν εἰς 1 δισεκατομμύριον καὶ 50 ἑκατομμύρια φράγκων κατ' ἔτος (λαμβάνομεν πάντοτε ὡς βάσιν τὸ 1870, τελευταῖον ἔτος οὗτινος λεπτομερῶς ἔχομεν τὴν στατιστικήν)· τὰ κεφάλαια τῶν τραπεζῶν της, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἰδιωτικῶν παρακαταθηκῶν, εἰς 10 δισεκατομμύρια φράγκων, αἱ δὲ πλείσταις αὐτῶν διανέμουν 20 % μέρισμα κατ' ἔτος εἰς τοὺς μετόχους των. Τὰ κεφάλαια τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ σιδηροδρόμων, πλὴν ἐλαχίστου μέρους, ἀνήκουσιν ὅλα σχεδὸν εἰς Ἄγγλους μετόχους, ἐκτὸς δ' αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων λιρῶν μετοχαὶ Ἀγγλικαὶ εἰς τοὺς ἐν Ἰνδίαις σιδηροδρόμους, ἐγγυημένους παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ὁ χρυσὸς καὶ ἄλλα πολύτιμα μέταλλα, τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἀπὸ τοῦ 1865 μέχρι τοῦ 1870 εἰσαχθέντα, ἀναβαίνουσιν εἰς 150 ἑκατομμύρια λιρῶν, τὰ δὲ συγχρόνως ἐξαχθέντα εἰς 130· ἔμειναν ἑπομένως 20 ἑκατομμύρια λιρῶν ἐν τῷ τόπῳ. Τὰ κεφάλαια τέλος πάντων, τὰ εἰς διαφόρους ἑταιρίας σιδηροδρόμων, παντοφορείων, ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν καὶ λοιπῶν, ὅλας ὅμως ἐντὸς τῆς Ἀγγλίας ἐργαζομένας καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς χώρας μόνης ἐνεργούσας, ἀναβαίνουσιν εἰς 45 δισεκατομμύρια φράγκων.

Τῶν δὲ λιμένων της ἡ ἀνάπτυξις ὁποῖον πάλιν ἄλλο θέαμα μεγαλείου καὶ ἐκπλήξεως! Πρὸ τοῦ 1851 τὸ Ἀγγλικὸν ναυτικὸν ἀπήλαυσε, καὶ κατὰ τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ εἴσοδον καὶ κατὰ τὴν

ἔξοδον, προνομίων, ἀξίων λόγου διὰ πολλὰ ἐμπορεύματα. Οἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διευθύνοντες τὰς ἡνίας τῆς Κυβερνήσεως ὠθοῦντο καὶ ἐφέροντο ὑπὸ τῶν αὐτῶν τούτων ἰδεῶν, ὑφ' ὧν ὁ νῦν τὰς ἡνίας τῆς Γαλλ. Δημοκρατίας, δεσμεύσας τὰς πλείστας τῶν ξένων σημαιῶν, διότι, ἔχων καὶ οὗτος, ὡς ἄνθρωπος, τὸ πρωτὸν τοῦ χαρακτῆρος του καὶ θεωρῶν ἑαυτὸν ἁρμόδιον πρὸς παντὸς ζητήματος λύσιν, τοῦτο ἐνόμισε συμφέρον διὰ τὸ Γαλλικὸν ναυτικὸν καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ ὀξυδερκέστεροι τῶν Γάλλων οἰκονομολόγων ἀπηύδησαν φωνάζοντες ὅτι τὸ ἐναντίον θέλει συμβῇ, ὅπως καὶ ἤρξατο ἤδη συμβαίνειν. Ἐντοσούτῳ, ὅπως ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐνῷ κατὰ τὸ 1851 τελευταῖον ἔτος, μέχρι τοῦ ὁποίου τὸ Ἀγγλικὸν ναυτικὸν ἔχαιρε προνομίων, εἰσῆλθον εἰς τοὺς Ἀγγλικ. λιμένας καὶ ἐξῆλθον αὐτῶν 15,980,000 τόνων πλοῖα, ἐκ τῶν ὁποίων 9,820,000 τουτέστι 60 0)0 Ἀγγλικὰ, ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ 1870 εἰσελθόντων καὶ ἐξελθόντων ἀνέβη εἰς 36,640,000 τόνων, τῶν ὁποίων 24,207,000 τόνοι, 68 0)0 δηλαδὴ, Ἀγγλικά. Ἑπομένως ἡ ἀφαίρεσις παντὸς προνομίου καὶ ἡ ἐξομοίωσις τῶν ξένων σημαιῶν μὲ τὴν Ἀγγλικὴν, ὠφέλησε ταύτην ἀντὶ νὰ τὴν βλάψῃ, παράδειγμα ἱστορικὸν ἄξιον σημειώσεως διὰ τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας κ. Θιέρσον.

Περὶ ναυτικοῦ δὲ καὶ Ἀγγλικῶν λιμένων γράψαντες, θέλομεν κατακλείσει, ὀλίγα σημειοῦντες καὶ περὶ Λιθερπούλ, τοῦ βασιλέως τούτου τῶν λιμένων οὐ μόνον τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ τῆς ὑφηλίου ἁπάσης. Ὀλίγοι οἱ μὴ ἀναγνόντες, ἂν δὲν ἔλαβον τὴν τύχην νὰ τὰ ἴδωσι, πολλὰ ἢ ὀλίγα περὶ τοῦ ὀγδόου τούτου θαύματος τοῦ κόσμου, τῶν docks τοῦ Λιθερπούλ. Πρὸ ἑνὸς καὶ ἐπέκεινα οἰκοδομηθέντα αἰῶνος (1752), δύνανται σήμερον νὰ κληθῶσι κυβερνεῖον ὁλόκληρον. Αἱ ἐργασίαι ὅλαι διευθύνονται ὑπὸ συμβουλίου (Board), ἐξ 28 μελῶν συγκειμένου τούτων 4 διορίζονται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ 24 ἐκλέγονται παρὰ τῶν συνδρομητῶν τῶν docks, 2190 τὸν ἀριθμόν. Ἐκ τῶν 24 ἐκλεγομένων 8 ἐξέρχονται κατ' ἔτος, δυνάμενοι νὰ ἐκλεχθῶσιν ἐκ νέου ἢ ἀντικατασταθῶσι παρ' ἄλλων. Τὸ συμβούλιον τοῦτο διαιρεῖται εἰς 8 τμήματα, διανεμόμενα τὴν ἐργασίαν, τούτων δ' ἕκαστον διευθύνει ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. Ὑπάρχει τμῆμα ἐπιφορτισμένον τὴν ἐπιχρύπνησιν τῶν οἰκοδομῶν (Works), ἕτερον κρεοβρεῦον τῶν ἀποθηκῶν (Ware houses) καὶ καθεξῆς. Τὰ τετράστια ταῦτα οἰκοδομήματα, ἐκ λίθου καὶ σιδήρου κατεσκευασμένα, εἶνε οὕτω διευθετημένα ἐσωτερικῶς, ὥστε τὰ ἐμπορεύματα οἴκοθεν, οὕτως εἰπεῖν, μεταφέρονται εἰς τὴν ἁρμοδίαν ἑκάστῳ θέσιν. Ῥάκας γεννημάτων, ἔνδον κινητῶν σωλήνων ἐκ Caoutchouc ρέοντες, μετὰ μακρὸν ταξείδιον, χύνονται ἐντὸς ὁπῶν ἀπείρων ἀποθηκῶν, ὅπου ἐπιστωρεύονται χιλιάδες δεμάτων βάμβακος, μαλλίων, ὁ πλοῦτος τῶν δύο ἡμισφαιρίων, ἀνεβοκατεβαίνουν ἀπὸ ὀροφῆς εἰς ἄλλην, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης κλίμακος, χάρις ἐννοεῖται εἰς ἀνόδους καὶ καθόδους ἀνελκείους.

Μεχρισέτου χθώσιν ὅπως σήμερον εὑρίσκονται, εἰς μόνα τὰ docks τοῦ Λιθερπούλ καὶ τῆς Birkenhead δευτερεύοντα τῶν πρώτων κατὰ τὴν σπουδαιότητα, ἐδαπανήθησαν μέχρι τοῦδε 318, 854, 218 φράγκων. Τὸ δὲ εἰσόδημα αὐτῶν συνίσταται ἐκ δικαιωμάτων εἰσπραττομένων ἐπὶ τῶν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων, οὐ μόνον τῶν ἐμπορευμάτων ἀλλὰ καὶ τῶν πλοίων αὐτῶν. Μέχρι τῶν 1857 τὸ τελευταῖον τοῦτο, τὸ ἐπὶ τῶν πλοίων δικαίωμα, ἀνῆκε τῷ δήμῳ ὅστις κατεσκεύαζεν ὁδοὺς καὶ ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα ἐκ τοῦ περισσεύματος. Τῇ ἐποχῇ δ' ἐκείνῃ ἡ ἑταιρία τῶν Docks ἠγόρασε καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο παρὰ τοῦ δήμου ἀντὶ 37, 500, 000. φράγκων, τὰ δ' ἐκ τοῦ κλάδου τούτου ὠφελήματα ἀκανῶ ἀποκλειστικῶς πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ λιμένος. Τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τῶν Docks Λιθερπούλ (λαμβάνομεν ὡς βάσιν ἕνα ἰσολογισμὸν τοῦ 1868· ἔκτοτε θὰ ηὔξησαν περισσότερον) ἀναβαίνουν εἰς 22, 128, 150 φρ. τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 20, 343, 610. —Τὰ περισσεύματα χρησιμεύουν εἰς χρεώλυτρον ἀρχαίου τινὸς χρέους καὶ εἰς τελειοποίησιν ἢ προσθήκην οἰκοδομῶν ἐν τοῖς Docks.

Κατὰ τὸ 1752, ὅτε πρῶτον ὑπεβλήθησαν εἰς τακτικὴν λογοδοσίαν τὰ Docks ταῦτα τοῦ Λιθερπούλ, τὰ ἐτήσια αὐτῶν εἰσοδήματα συνίσταντο ἐκ 1, 776 λιρῶν· τὰ δ' ἐν τῷ λιμένι κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν (1757) εἰσελθόντα πλοῖα εἰς 1371, ἐνῷ κατὰ τὸ 1868 εἰσῆλθον 20, 218 καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους ἔτι ἐκείνου τοσοῦτον ἀνεπτύχθη τοῦ λιμένος ἡ κίνησις, ὥστε κατὰ τὸ 1871 εἰσῆλθον 30, 256. —Τὸ ναυτικὸν τέλος πάντων ὁλόκληρον, ἐννοοῦμεν τὸ ἐμπορικόν, τῆς Ἀγγλίας, ὅπερ κατὰ τὸ 1800 ὡρίθμει 450, 000 τόνους, μετρᾷ ἤδη πλέον τῶν 6, 000 000 τόνων!

Αὕτη εἶνε ἐν συνόψει τῶν Τιτάνων τούτων τοῦ ἐμπορίου ἡ ἐντὸς αἰῶνος καὶ ἔλαττον πορεία πρὸς τὴν εὕρεσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πρώτης ἐκείνης ὑπάρξεως, ἥτις καλεῖται πλοῦτος. Ἀλλὰ πόσα μαθήματα δὲν περικλείονται εἰς τοὺς μυθιστορικοὺς τούτους ἱστορικωτάτους ἀριθμοὺς δι' ἄτομα καὶ κυβερνήσεις, διὰ πάντα ἐν περιλήψει τὸν προτάσσοντα τοῦ σήμερον τὸ αὔριον! Ἰδοὺ μία νῆσος ἐν μέσῳ τῆς ὁμίχλης εἰς τὴν ἄκραν τῆς Εὐρώπης κειμένη, ξηρὰ καὶ ἄγονος, πρὸς ἣν ἡ φύσις φειδωλοτέρα δὲν ἐδύνατο νὰ φανῇ ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, περικλείουσα ἐν αὐτῇ μόνῃ τοσαύτην ἐμπορικὴν κίνησιν, ὅσην ὅλη σχεδὸν ἡ ἄλλη Εὐρώπη, ὁριστικῶς δὲ τριπλασίαν ἢ ἅσην ἡ Γαλλία καὶ Ἰταλία ὁμοῦ, τὰ προσφιλῆ τῆς φύσεως τέκνα. Πλείστα δὲ ὅσα τὰ δημιουργήσαντα καὶ προετοιμάσαντα τὴν θαυμασίαν ταύτην ἀνάπτυξιν.

Τὴν προητοίμασαν τὰ ἤθη αὐτὰ τοῦ Βρεττανικοῦ λαοῦ, ἀπομακρύνοντα τοὺς σκοπέλους ἐκείνους, καθ' ὧν προσκρούει συνήθως παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς τῆς Εὐρώπης λαοῖς ἡ ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πρόοδος. Τὴν προητοίμασεν ἡ ἐσωτερικὴ τῆς Ἀγγλίας πολιτική, τῆς ὁποίας βάσις ἡ ἐλευθέρα, πλὴν πράγματι οὐχὶ δ' ὡς ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἄλλοις ἔθνεσιν, ψηφοφορία καὶ ἡ ἀποχὴ οἱασδήποτε πιέσεως, διότι ἐνταῦθα τὸ Κοινοβούλιον εἶνε ἡ εἰλικρινὴς ἔκφρασις τῆς κοινῆς γνώμης, ἡ δὲ ἐκλογικὴ ψῆφος εἶνε καὶ καθῆκον καὶ δικαίωμα. Τὴν προητοίμασε τύπος σπουδαῖος, μετριόφρων, βαθέως σπουδάζων ἕκαστον ζήτημα καὶ μὴ ἔχων τὴν πολιτικὴν μόνον αὐτοῦ θέμα, καὶ ἐν ταῖς συζητήσεσιν αὐτοῦ ἀποφεύγων πάντοτε τὰς ὕβρεις καὶ ἀπομικότητας. —Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄλλου τὴν προητοίμασαν καὶ ἐδημιούργησαν ἡ οἰκονομία καὶ ἡ ἐργασία, μόνοι καὶ αἰώνιοι βραχίονες τῆς ἀμφιδόλου ταύτης ὑπάρξεως, ἀναγκαίου πλὴν μελήματος, ὅπερ καλεῖται: Αὔριον.

Φ. Α. Β.